

Ihmiset ovat lahjoja

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki
1994 - 2009



LUKIJALLE

Vapaaehtoiskeskus Pysäkin 15-vuotishistoriikin kokoaminen ja kirjoittaminen oli mielenkiintoista ja vaikeaa. Mielenkiintoista se oli siksi, että vapaaehtoisena olin seurannut Pysäkin vaiheita yli 10 vuotta ja oli mieluisaa kerrata niitä sekä tietää lisää. Vaikeaksi kirjoittamisen tekivät valinnat: mitä tallennan paperille, mikä joutaa jäädä arkistoihin. Lähihistoriaa tulee tarkastelleeksi pienten yksityiskohtien ja henkilökohtaisten mieltymysten perusteella, vasta aika antaa asioille niille kuuluvan arvon.

Historiikki on kirjoitettu niille, jotka tutustuvat Pysäkkiin lukemalla tekstini sekä vapaaehtoisille ja Pysäkin ystäville. Ensin mainituille tarjoan kokonaiskuvaa Pysäkin toiminnasta, edellytyksistä ja voimavaroista. Jälkimmäisille kerron tapahtumista ja yhteisistä tekemisistä herättääkseni heissä muistoja sekä osallisuutta.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki syntyi 1990-luvulla huojentamaan taloudellisen laman tuomaa aineellista ja henkistä ahdinkoa. Lama ohitettiin, mutta toisista välittämisen ja naapuriavun tarve jäi. Pysäkillä oli ja on yhteiskunnallinen tilaus. Sen vapaaehtoiset, pitkään toimineet ja tulokkaat, haluavat antaa apuaan sekä tuottaa iloa kaiken ikäisille kaupunkilaisille, eritoten ikääntyneille ja yksinäisille. Vapaaehtoiset sanovat, että antaessaan aikansa toisille he samalla toimivat itsensä hyväksi - työstä jopa saa enemmän kuin pystyy antamaan. Tästä ajatuksesta syntyi historiikin nimi, Ihmiset ovat lahjoja.

Haastattelin kolmeatoista Pysäkin hyvin tuntevaa henkilöä. Ilahduin saamistani hienoista vastauksista. Ne olivat erilaisia ja kuitenkin samansuuntaisia: Pysäkin työ on arvostettua, vaikuttavaa ja antoisaa. Se on osa hämeenlinnalaisista palvelujärjestelmää ja näkyvin osa seurakunnan diakoniatyötä.

Olen käyttänyt tekstieni johdatuksena tunteita herättäviä ajatelmia, sanontoja ja sananlaskuja, jotka ovat peräisin Pysäkistä kertovista artikkeleista, tiedotteista, PysäkkiAviisista ja Kootuista kynäyksistä. - Vapaaehtoistyö on järjen ja tunteen asia. Niistä yhdessä syntyy halu tekemiseen ja sen jatkamiseen.

Kotikaupungissamme asuvalla runoilija ja kuvataiteilija Maija Paavilaisella on taito sanoa asiat lyhyesti ja osuvasti. Seuraavassa hänen ajatuksensa:

”Meidät on tarkoitettu tukemaan ja tukeutumaan”

Hämeenlinnassa elokuun 3. päivänä 2009

Pirjo-Liisa Vilenius

SISÄLLYS

ARKITEOT MUUTTAVAT MAAILMAA	4
Päivä Pysäkillä	
1. LÄHIMMÄISPALVELUA JA OSALLISUUTTA	7
2. KOKEILUHANKE 1.8.1994 - 31.12. 1996	13
3. JATKOAIKA 1.1.1997 - 31.12.1999	25
4. UUELLE VUOSIKYMMENELLE, PYSÄKKI 2000-2009 ..	33
5. VAPAAEHTOISKESKUS PYSÄKKI 15 V	55
Haastattelut:	
Eskolin Heli	
Kontio Anu	
Kröger Tiina	
Mertanen Terttu	
Metsänen Mikko	
Mikola Leena	
Pasma Marko	
Raitaranta Airi	
Ranta Ilkka	
Ratava-Laine Arja	
Savander Riitta	
Sutinen Ritva	
Tähtinen Heli	
6. KOULUTUS 1994 - 2009	66
7. TIEDOTUS 1994 - 2009	67
8. PYSÄKIN TOIMIHENKILÖT 1994 - 2009	68
9. VAPAAEHTOISET 1994 - 2008	69
10. VAPAAEHTOISTEN NIMEÄMISET	69
11. PYSÄKIN KULTTUURIKAARI RY.....	70
12. LÄHTEET	73

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki

- On kaikenikäisten hämeenlinnalaisten kohtaamispaikka kaupungin ydinkeskustassa.
- Perustettu 22.8.1994.
- Taustayhteisöjä ovat Hämeenlinnan kaupunki ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunta.
- Tarjoaa apua ja turvaa, ilo ja mahdollisuuksia.
- Vastaa ihmisten tarpeeseen toimia ja olla avuksi.
- Tukee ja täydentää kunnan peruspalveluja.
- Aktivoi asukkaita vuorovaikutteisesti toimimaan yhteiseksi iloksi ja hyödyksi.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnasta vastaa palkattujen työntekijöiden lisäksi suuri, koulutettu vapaaehtoisten joukko.

Päivä Pysäkillä

On torstai, 26. päivä helmikuuta 2009. Valot loistavat Vapaaehtoiskeskus Pysäkin kaari-ikkunoista jo kello 7.30. Maija-emäntä alkaa työpäivänsä siivoamalla vapaaehtoiskeskuksen tilat. Tänään on vuorossa myös salin lattian vahaus.

Kello 8.30 soi ovikello. Hanne, joka työskentelee Pysäkillä kaksi päivää viikossa, saapuu työpaikalleen, sitten Mirja ja vielä vahtimestarin tehtäviä hoitava Veli. Myös keskuksen toimihenkilöt, toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laine ja palvelusihteeri Leena Mikola, saapuvat työhuoneisiinsa. Diakoni Marko Pasma on aamupäivän rippikoululeirillä ja saapuu Pysäkille puolen päivän maissa. Kaksivuotisen kehittämisprojektin vastuuhenkilö, diakoni Lauri Nurmi, on talvilomalla.

Kello 9 soi jälleen ovikello ja sisään astuu ensimmäinen vapaaehtoinen, kohta toinen. He suuntaavat askeleensa alakertaan tekemään tilkkutöitä. Seuraava tulija on emäntävuorolainen, joka ensitöikseen pistää kahvipannun porisemaan ja kattaa kahvipöydän. Muutamaa minuuttia vaille kymmenen hän avaa oven ja samassa kahvihuoneeseen astuu kaksi miestä. Toinen istahtaa "kantapöytä", toinen suuntaa kulkunsa Arja Ratava-Laineen huoneeseen. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki on herännyt uuteen aamuun, kuten jo lähes 15 vuotta.

Kahvilassa viihdytään

"Kantapöydässä" istuva mies saa seuraa leskirouvasta. He vaihtavat kuulumisia ja jäävät yhdessä odottelemaan muita vakituisia Pysäkillä kävijöitä. Mies, Vantaalta Hämeenlinnaan muuttanut eläkeläinen, istuu päivittäin pöydän ääressä seurustellen ja välillä korttia pelaillen. Hän sanoo saavansa Pysäkiltä virkistävää seuraa ja kehuu Pysäkkiä henkisesti hyväksi paikaksi, jossa kohtaa ystävällisyyttä ja saa elämänsä laatua. Rouva sanoo olevansa yksinäinen ja löytävänsä Pysäkiltä kaipaamaansa juttuseuraa. Päivittäinen kävelymatka Hätilästä Pysäkille ja takaisin pitää rouvaa kunnossa. "Kantapöytä" istahtaa vielä pari miestä. Toinen lukee päivän lehteä ja toinen näpelöi käsissään huuliharppua. Pyynnöstä hän lupaa soittaa, jos muut

kahvilavieraat eivät häiriinny. "Lapin äidin kehtolaulu" hiljentää hetkeksi iloisen puheensorinan.

Ikkunaseinän viereisellä pöydällä on shakkilauta ja sen ääressä kaksi miestä pelaa keskittyneesti peliä. "Shakkikerho" on toiminut jo useita vuosia torstaisin, joskus useamminkin viikossa. Pelaajat ovat tyytyväisiä hyvään pelipaikkansa. Kohta joukko kasvaa kahdella miehellä, joista toinen on alle 20-vuotias.

Lehden lukija asettuu hieman syrjemmälle keskittyäkseen lukemiseen. Joku asiakkaista ostaa käsityönäyttelystä pannulappuja ja emäntävuorolainen saa ostoksesta neljä euroa käsityökerhon kassaan. Netti-pisteessä, pienen särmin takana, kahvilavieras maksaa laskujaan. Toiminnanohjaaja tuo "kantapöytä" ison pinkan Pysäkin kuukausiohjelmia ja pyytää istujilta ystävällisesti apua: esitteet tulisi taitella. Työhön käydään halukkaasti ja pian neljän hengen porukalla työ on tehty.

Pieniä pulmia ratkaistaan salin puolella, isot toimihenkilöiden työhuoneissa. Kahvia juova rouva tiedustelee kahvilassa olijoilta, kuka henkilö terveyskeskuksessa vastaa vanhusten asioista. Paikalla oleva vapaaehtoinen soittaa välittömästi terveyskeskukseen ja selvittää asiaa. Kolmen puhelinsoiton jälkeen nimi ja puhelinnumero ovat tiedossa. Toinen rouva tiedustelee, voisiko Pysäkki suhteillaan saada vapaaehtoisille huokeita kuntosalilippuja. Sitäkin asiaa luvataan selvittää.

Kello 11 korvilla ovi avautuu tiheään. "Vanhat toverit" kokoontuvat kuulemaan Arja Ratava-Laineen Pysäkin esittelyä ja juovat sitä ennen kahvit. Historiikin kirjoittaja esittelee heille professori Sirkka-Liisa Kivelän liikkeellepanemaa kansalaisadressia. Sillä vedotaan valtioneuvostoon, jotta maahamme perustettaisiin vanhusten oikeuksia puolustava vanhusasiamiehen virka. Esittely saa läsnäolijoilta suopean vastaanoton ja adressi kulkee mieheltä miehelle. "Vanhat toverit" tietävät, että vain osallistumalla voi vaikuttaa.

Puolen päivän aikaan saapuu paikalle diakoni Marko Pasma, jota odottelee pöydän ääressä mieshenkilö, edessään tietokone. He ryhtyvät yhdessä suunnittelemaan kesän rippikouluohjelmaa.

Hanna, Mirja ja Maija valmistavat muiden töittensä ohessa keittoaterian, jota vuorollaan nauttivat "tilkkukerholaiset", henkilökunta ja työvuorossa olevat vapaaehtoiset.

Ohjelmahetki

Päivän toinen ruuhka alkaa klo 13 jälkeen, kun runsaslukuinen yleisö saapuu kuuntelemaan Pysäkin orkesterin torstaikonserttia. Ennen sitä juodaan iltapäiväkahvit.

Klo 14 alkaa salissa soida kutsuvat sävelet: vanhaa ja toivottua musiikkia, jossa mukana valssit ja polkat. Välillä on yhteislaulun vuoro. "Rakovalkealla" ja "Kylmän kukka" herättävät paikalla olleen rouvan mielessä rakkaita muistoja.

Konsertin jälkeen osa kuulijoista jää keskustelemaan, osa kiihuuttaa koteihinsa katsomaan TV:sta hiihdon MM-viestikisää. Myös Pysäkillä avataan TV. Puheen sorina, kilpailun herättämä jännitys ja TV-selostus nostattavat kahvilasalin melutason korkealle. Toiset vetäytyvät aivan TV:n tuntumaan kullakseen paremmin ja huutelevat väliaikatietoja taemmalla olleille. Riemu nousee kattoon, kun Suomi saa naisten viestissä kultamitalin.

Kuuntelemista ja avun tarjoamista

Kolmessa toimistohuoneessa soi puhelin usein ja ihmiset poikkeavat toimihenkilöiden luokse - sopimuksen mukaan tai sopimatta - keskustelemaan mieltään askarruttavista asioista. Myös Pysäkin ulkopuolella on runsaasti vapaaehtoistoimintaa: Yhteislaulu-, musiikki- ja hartaushetkien vetäjät, tuolijumpan ohjaajat ja "peliporukka" vierailevat vanhusten hoitokodeissa. Ystäväpalvelussa mukana olevat käyvät ystäviensä kodeissa ja kävelykaverit sekä pyörätuoliulkoiluttajat työntävät vanhuksia kaupungin kävelyreiteillä.

Toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laineen työpäivään sisältyi monia kohtaamisia. Vapaaehtoinen poikkesi huoneessa mukanaan kirjoittamansa kirje mieltään askarruttaneesta asiasta. Hän oli turhautunut julkisen terveydenhuollon haluun ja hitauteen panostaa vanhusten ulkoiluun. Hänestä eivät Pysäkin pyörätuoliulkoiluttajat yksin pysty huolehtimaan kaupungin hoitokotien ja yksinäisten, kotona-asuvien ikääntyneiden ulkoilun tarpeesta. Kotipalvelun kodinhoitaja oli varannut Arja Ratava-Laineelta ajan yksinäiselle leskirouvalle, jotta tämä saisi tietää, millaista toimintaa ja palveluja Pysäkki voisi rouvalle tarjota. Keskustelun päätteeksi rouva lupasi tulla keskiviikon tuolijumppaan sekä Maanantaiseuraan. Naishenkilö lähestyi toiminnanohjaajaa puhelimitse. Hän kertoi, että hänen muistihäiriöistä omaistaan oli kohdeltu huonosti palvelutalossa puhumalla tälle epäystävällisesti ja syyllistäen. Arja Ratava-Laine otti välittömästi yhteyttä laitoksen johtajaan ja kertoi valituksesta. Johtaja lupasi keskustella asiasta henkilökunnan kanssa. Yksinäinen ja sairas 87-vuotias mies kävi kertomassa elämästään. Arja Ratava-Laine selvitti hänelle, millaista avunvälitystä Pysäkki voisi hänelle tarjota sekä kutsui häntä poikkeamaan Pysäkillä kahvilla. Edellisten lisäksi toiminnanohjaaja kirjoitti vuoden 2008 toimintakertomusta.

Palvelusihteeri Leena Mikolan ystävällinen ääni vastaa päivittäin lukuisiin puhelinsoittoihin koskien ikääntyneiden tai heidän omaistensa avunpyyntöjä. Vastaavasti hän soittaa useita soittoja vapaaehtoisille, viranomaisille ja Pysäkin asiakkaille. Helmikuisena torstaina puhelimitse oli tullut neljä avunpyyntöä, jotka Leena Mikola selvitti sekä lisäksi kolme aiempaa pyyntöä. Jokaisen pyynnön toteuttajaksi löytyi vapaaehtoinen noin 70 "akuuttikeikkalaisen" joukosta. Yksi päivän avunpyynnöistä kohdistui henkilöön, jolla on toispuolihalvaus, afasia ja muistihäiriö. Hän tarvitsi auttajaa röntgeniin. Puhelinsoittojen välissä Leena Mikola monisti maaliskuun ohjelmaesitteitä, valmisteli VET:n kokousta ja lähetti postia vapaaehtoisille.

Diakoni Marko Pasman päivä jatkui palaverin jälkeen ystävötoiminnan, talousasioiden ja kirjoitustöiden parissa. Ystävötoiminnan piirissä on satakunta vapaaehtoista ja asiakasta. Ystävöpyyntöjä tulee yhteistyökumppaneilta, vanhusten omaisilta ja vanhuksilta itseltään. Kaikkiin pyyntöihin ei pystytä vastaamaan. Ystävät pitävät yhteyttä Marko Pasmaan puhelimitse tai piipahtavat hänen työpisteessään. Torstaina ei kukaan pyrkinyt juttusille.

Diakoni Lauri Nurmi, kaksivuotisen Pysäkin kehittämisprojektin vastuhenkilö, on talvilomalla. Työpöydällä odottelevat työt; Pysäkin edellisen vuoden toimintakertomuksen aineisto sekä emäntäpalaverissa sovittujen pelisääntöjen ja tehtävien työstäminen. Paperipinossa on myös hahmotelma Pysäkin ilmapiirikartoituksesta, joka lähetetään vapaaehtoisille lähiviikkoina.

Vahtimestari-Veli soitti heti aamusta seitsemän aamukorva-soittoa vanhuksille ja sai heihin kaikkiin yhteyden. Kello 11 hän laitoi ohjelasalin esityskuntoon ja kiihuhti

"akuuttikeikalle". Kyseessä oli kaupassa käynti vanhuksen kanssa. Sen jälkeen Veli keitti tälle kahvit ja pisti ostokset jääkaappiin. Ennen työpäivän päättymistä hän kunnosti ohjelmasalin seuraavaa päivää varten kokoustilaksi.

Päivä on pulkassa – se jatkuu sittenkin

Kello 15 jälkeen kahvilavieraat ovat poistuneet ja TV vaimennettu. Keittiössä on enää emäntävuorossa oleva vapaaehtoinen, joka siisti kahvipöydän, pesee astiat ja tyhjentää roska-astiat. Toiminnallisesti vilkas päivä on takanapäin.

Arja Ratava-Laine tulee toimistostaan kahvilan puolelle ja istahtaa keinutuoliin lepuuttamaan selkensä ja hälinästä, musiikista ja ajattelemisesta väsynyttä päätään. Hän on tyytyväinen päivään. Siihen on sisällynyt apua, turvaa, iloa ja mahdollisuuksia, - niitä aineksia, joita varten Pysäkki on olemassa. Leena Mikolan työhuoneesta kuuluu rahan kilinä. Hän laskee päivän kahvikassaa.

Työntekijät tekevät lähtöään, kun joukko vapaaehtoisia astuu kahvilasaliin. Näytelmäpiiri Hulvattomat, noin 20 vapaaehtoista, kokoontuu suunnittelupalaveriin. Se päättyy kello 17, jolloin on vuorossa Kulttuurikaaren runo- ja kirjoittajapiirin tapaaminen. Siihen saapuu kahdeksan kirjoittajaa. Piirin vetäjä on sairastunut ja hänen aviomiehensä tuo ryhmälle tehtävän. Kirjoittajat analysoivat runoa ja lukevat toisilleen omia kirjoitelmiaan.

Torstai-iltaisain Pysäkillä kokoontuu vuoroviikoin pienryhmät, Krito ja Jännittäjät. Kritoon kuuluvat henkilöt purkavat ja jakavat yhdessä sekä kouluttajan johdolla elämänsä solmuja ja käännekohtia. Tänä torstaina Krito on peruttu talvilomien vuoksi. Jännittäjä-ryhmä tulee ensi torstaina. Se on kokoontunut vuodesta 2003 lähtien vertaisohjaajan johdolla.

Kello 19 runo- ja kirjoittajapiirin vastuuhenkilö sammuttaa valot ja sulkee ovet. Päivä Pysäkillä oli tyyppinen, kuitenkin omanlaisensa. Siihen sisältyi paljon samaa, hyväksi ja tarpeelliseksi koettua kuin sen ensimmäisinä toimintavuosinakin. Auttaminen ja palvelut kohdistettiin sinne, missä tavallisen ihmisen arkiset taidot edistävät yhteistä hyvää.

1. LÄHIMMÄISPALVELUA JA OSALLISUUTTA

Vapaaehtoistyötä Hämeenlinnan seurakunnassa

Kun seurakunta elää ihmistä lähellä, ovat myös seurakuntalaiset lähellä toisiaan. Tarvitaan rohkeutta uusien toimintamuotojen kokeilemiseen. Seurakunta edistää lähimmäisyyttä myös lisäämällä vapaaehtoistoimintaa eri aloilla ja antamalla seurakuntalaisille mahdollisuuksia monin eri tavoin toimia ja kantaa vastuuta seurakunnassa. Ote Hämeenlinnan ja Vanajan seurakuntayhtymän toimintasuunnitelmasta vuonna 1987.

Hämeenlinnan seurakuntien diakoniassa alkoi vuodesta 1985 uusi vaihe. Seurakuntaan tuli diakoniasihteeriksi Mikko Metsänen, joka oli ollut Lahden ja Nastolan seurakunnissa rakentamassa seurakuntien yhteistä vapaaehtoishanketta. Hän viritteli Hämeenlinnassa samankaltaista toimintaa ja jo samana vuonna

käynnistyi seurakunnan vapaaehtoistyö, yhdyshenkilönä Eila Mäensivu. Ensimmäiselle vapaaehtoisten koulutuskurssille hakeutui yli 50 kaupunkilaista, joista 28 valittua suoritti kurssin.

Vapaaehtoisuuteen perustuvaa lähimmäispalvelua oli Hämeenlinnassa ollut aiemminkin. Siitä mainittakoon seurakunnan vuodesta 1969 ylläpitämä palveleva puhelin, lyhyesti PP, ja vuodesta 1976 alkanut ystäväpalvelu. Vapaaehtoiset käynnistivät vuonna 1987 akuuttipalvelun eli lyhytaikaisen auttamisen, joka sekä oli jatkoa jo aiemmin seurakunnassa toteutetulle saattopalvelulle. Niin ikään vapaaehtoiset pitivät torstai-kahvilaa, jossa kahvitarjoilun ohessa oli ohjelmatoimintaa.

Vuonna 1987 vapaaehtoistyö laajeni huomattavasti seurakunnan ottaessa aktiivisesti yhteyttä eri tahoihin. Kymmenkunta yhteisöä, muun muassa sosiaalitoimisto, mielenterveystoimisto, keskusvankila, SPR sekä joukko kansanterveys- ja vammaisjärjestöjä muodostivat seurakunnan vapaaehtoisten kanssa toimintaa johtavan vapaaehtoisryhmän, ns. prosessiryhmän. Se johti ja organisoi vapaaehtoistyötä, huolehti taloudesta, työnohjauksesta sekä koulutuksesta. Seurakunnan vapaaehtoistyön yhdyshenkilönä oli vuodesta 1991 Tiina Kröger.

Laajempia näköaloja

Kehitysmaiden kohtalosta huolta kantavat nuoret perustivat diakoniasihteri Mikko Metsäsen tuella Hämeenlinnan Kehityskauppayhdistyksen 1985. Sen toimijat etsivät aktiivisesti yhteistyöverkostoa ja saivat ensimmäiseksi yhteistyökumppanikseen Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistyksen. Tämän jäsenet, Tarja Helanen ja Pekka Lampinen, laativat vuonna 1990 Etelä-Suomen luonnonsuojelupiirille apuraha-anomuksen projektityöntekijän palkkaamiseksi Kehityskauppayhdistykselle. Apuraha myönnettiin ja toimipaikka-kahvila Ihmemaata avattiin Koulukatu 16:ssa sijaitsevaan liiketilaan.

Toimipaikka-kahvilalle oli sosiaalinen tilaus. Hankkeeseen tuli mukaan kymmenkunta yhteisöä ja järjestöä, mm. Hämeenlinnan seurakunnan vapaaehtois- ja lähetystyö. Aiemmin toiminut prosessiryhmä hajosi useiden sen yhteisöjen liittyttyä Ihmemaaryhmään. Diakoniasihteri Mikko Metsäsen oli aktiivisesti kehittämässä Ihmemaakauppaa, uutta kaupunkilaisten kohtaamispaikkaa. Se tarjosi hänen mielestään mahdollisuuden kaataa raja-aitoja ja tukea yhteistoimintaa. Seurakunnan vapaaehtoistyön yhdyshenkilölle Tiina Krögerille ja hänen työparilleen Anne Leinolle järjestettiin oma nurkkaus Ihmemaan tiloihin. Kaupan myynnistä vastasi projektihenkilö, kahvilasta seurakunnan vapaaehtoiset.

Pian todettiin, että Koulukadulla sijaitseva Ihmemaata oli kaupallisesti syrjässä ja seurakunnalle varattu nurkkaus liian pieni. Uusi toimipaikka löytyi vuonna 1991 Sibeliuksenkadulta. Sijainti oli parempi, mutta liiketilat soveltuivat huonosti kahvilan pittoon. Huoneiston ylläpidosta koitui Ihmemaakaupan taustayhteisöille raskaita. Niinpä lamakauden puristuksessa se jouduttiin sulkemaan jo seuraavana vuonna. Samalla Ihmemaata-ryhmä hajosi.

Hämeenlinnan seurakunnan kiinteistössä, Rauhankatu 14, oli nuorisolle tarkoitettu toimitila. Seurakunnan vapaaehtoiset siirtyivät sinne elokuussa 1992 ja kunnostivat paikan omaksi Olotilakseen. Sittemmin paikka sai nimekseen Varpun kammari seurakunnan vapaaehtois- ja pakolaiskysymyksiä hoitavan vs. diakoniatyöntekijä Varpu Tiainen-Niemisen mukaan. Lähimmäispalvelua hoidettiin nyt Varpun kammariissa. Siellä oli myös vapaaehtoisten päivystys, kahvila ja säännöllisiä

ohjelmatuokioita. Vapaaehtoisten joukko kasvoi vähitellen toiselle sadalle. Toimintaa koordinoi työllistämistuella palkattu henkilö.

1990-luvun lama tuli raskaana Hämeenlinnaan. Työttömyys lisääntyi ja nousi yli 20 %:n. Varpun kammarissa otettiin vastaan tulevaisuudestaan murheita kantavia ihmisiä.

Yhdessä hyvä olotila, kirj. Anja Pajanen

Tulin Hämeenlinnaan kesällä 1991 Toivo Viitasen puolisoksi. Aluksi oli kova ikävä entiseen kotikaupunkiin ja matkustinkin usein väliä Hämeenlinna- Uusikaupunki. Samalla kotiuduin Viitaselle ja tähän kauniiseen kaupunkiin. Sydämessäni toivoin ja rukoilin, että löytäisin paikkani ja vapaaehtoistyötä seurakunnassa. Syksyllä -92 näin Hämeen Sanomissa ilmoituksen, että seurakunnan diakoniatyö avaa Olotila-nimisen paikan, jossa on avoimet ovet tulla viettämään aikaansa. Oli myös kutsu infotilaisuuteen ja koulutukseen. Sinne haluan ja siitä se alkoi. Diakoniakeskuksen pienessä huoneessa oli info-tilaisuus täynnä väkeä. Diakonissa Varpu Tiainen-Nieminen ja diakoni Mikko Metsänen yhdessä Raijan ja Annelin kanssa kertoivat tulevasta työstä ja Raija ja Anneli kertoivat kokemuksistaan vapaaehtoisina intoa puhkuen. Tämän tapahtuman jälkeen alkoi koulutus Olotilan päivystäjille.

Tulipa odotettu päivä tammikuussa. Olotila kutsui kaupunkilaisia viihtymään keskusseurakuntatalon alakerrassa olevaan huoneeseen maanantaista perjantaihin klo 9-15. Paikalla oli vastaajina 1-2 vapaaehtoista päivystäjää. Keitimme kahvia alakerrassa ja tiskasimme astioita toivotellessamme asiakkaat tervetulleeksi. Ihmisiä kävi sopivasti. Jotkut oleskelivat monta tuntia. Ilmapöytä oli vapaa ja iloinen. Tarjolla oli kahvin lisäksi keskustelua, pöytä- ym. pelejä, lukemista ja vapaata yhdessäoloa.

Sain Olotilassa uusia ystäviä. Tutustuin mm. Heli Tähtiseen, Inkeri Ervastiin, Sylvi Siren'iin ja Toivoon, Raijaan ja tietysti Varpu Tiainen-Niemiseen. Erikoisen ryhmän muodostivat Eero, Markus ja Marko. Heillä riitti tuntitolkulla jutustelua, johon päivystäjäkin ehti välillä mukaan parantamaan maailmaa, kuten leikkillisesti totesimme. Nämä pojat eivät olleet tyhjänpuhujia, vaan heidän skaalansa oli laaja eri elämänalueilta syventyien hengellisiin kysymyksiin, ihmisten elämäntapaan, musiikkiin, jopa maailman tapahtumiin. Oli rakentavaa, joskus hyvin työstävää kohdata erilaisia ihmisiä suruineen ja iloineen. Tunnuksemme oli "Yhdessä hyvä olotila".

Jossain vaiheessa joku keksi, että annettaisiin paikalle nimi. Äänestyksen perusteella nimeksi tuli Varpun kambari. Rakastimme kammariamme ja siellä oli kiva touhuta. Keksimme viettää jouluaattojuhlaa ja kutsuimme seurakuntautisissa halukkaita mukaan. Kahtena jouluna oli pieni joukko kamarissa. Kahvin ja leivonnaisten lisäksi oli toisena jouluna joulupuuroakin, isäntänä Pekka Lilja. Ensimmäisenä jouluna oli nuori pastori perheineen muuta ohjelmaa juhlistamassa. Väkeä oli aluksi vähän. Minä olin Toivo-mieheni kanssa jouluaaton juhlissa alusta asti, myöhemmin myös Pysäkillä vuoteen 1997 asti.

Kun Varpun kammarissa kerrottiin, että etsittäisiin suurempaa ja toimivampaa olopaikkaa, meitä päivystäjiä jännitti, millaiseksi toiminta uudessa toimipaikassa muodostuu ja miten selviämme muutoksissa.

Tiina Kröger, äitiyslomalta palannut ja toiminnastamme vastannut diakonissa, lohdutteli ja rohkaisi. Aikanaan olimme innolla mukana myös Pysäkin toiminnassa.

Varpun kammari suljettiin kesäkuussa 1994, uusi toimipaikka avattiin 22.8. ja sai nimekseen Pysäkki. Pienestä Varpun kammarista kasvoi laaja-alainen vapaaehtoiskeskus. Olen iloinen, että voin vielä v. 2009 olla mukana Arkihartaus-tiimissä, käydä vanhainkodissa ja Martta ystävän luona palvelutalossa. Kiitollisena Pysäkistä laulelen;

*Nyt oon vanha ja pöytäni ääres`
istun mennyttä muistellen.
Kiitosmieli mun sydämessäin nousee
luokse Isäni taivaallisen.*

Hämeenlinnan kaupunki tulee seurakunnan kumppaniksi

Vapaaehtoistyö - vastaus avun ja toiminnan tarpeeseen

Kaupunginvaltuuston jäsenen Arja Ratavan aloitteesta kaupunginhallitus elvytti vuonna 1993 aiemman, jo 1970-luvulla, perustetun työllisyystoimikunnan. Sen tehtävänä oli kehittää uusia työllistämishankkeita, joita valtio rahoittaa puoliaksi kaupungin kanssa. Toimikunta suunnitteli työttömien osallisuutta ja ehkäisevää toimintaan edistävän projektin.

Projekti jakaantui kolmeen osa-hankeeseen. Niistä yksi oli työttömien aktivoiminen vapaaehtoistyöhön. Hanke eteni merkittävästi kokouksessa 15.11.1993, jolloin kaupungin henkilöstöpäällikkö Ilari Seppälä kertoi muissa kaupungeissa toteutetuista vapaaehtoistyöhankkeista. Niissä toimijoina ovat työttömät ja lomautetut. Hän ehdotti, että Hämeenlinnan kaupunkikin käynnistäisi tällaisen hankkeen tukemalla sitä vastapalveluksin, kuten tila-, toimisto- tai työnjohtoapuna. Esitys sai kannatusta ja työtyhmä, Tarja Helanen, Arja Ratava, Ilari Seppälä ja Tiina Mäki, sai tehtäväkseen kevääseen 1994 mennessä selvittää vapaaehtoishankkeen käynnistämismahdollisuudet, voimavarat, yhteistyökumppanit ja toiminnan kohteet.

Alkuvuodesta 1994 työryhmässä keskusteltiin vapaaehtoistyöstä Hämeenlinnassa. Diakoniasihteerin Mikko Metsänen esitteli työryhmälle seurakunnan vapaaehtoistoimintaa, jossa oli mukana 150 vapaaehtoista palvelevassa puhelimessa, ihmissuhderyhmien kerhonojajoina, leiri- ja retkitoimikunnassa, lähetysmäntinä ja kahvilaemäntinä Varpun kamarin kohtaamispaikalla. Mikko Metsänen oli halukas laajentamaan toimintaa. Se toteutuisi parhaiten hänen mielestään uudessa toimipisteessä ja aktiivisen, vapaaehtoisten kanssa kiinteästi toimivan vetäjän johdolla.

Vanhustenhoitoprojektista vastaava Marja-Liisa Rantanen kertoi, että Hämeenlinnassa huonokuntoisten ja yksinasuvien vanhusten avuntarve oli kasvussa ja erityisesti keskustan alue on ongelmallinen. Vanhusten parissa oli hänen mielestään paljon vapaaehtoistyön mahdollisuuksia.

Suunnitteluryhmän Mikko Metsänen, Arja Ratavan ja Tiina Mäen tehtäväksi tuli tehdä konkreettinen esitys keskuksen perustamisesta keskustan alueelle. Se alkoi työn ripeästi. Jo maaliskuussa se oli löytänyt vapaaehtoiskeskukselle vuokrattavat toimitilat Arsenal-pankin omistamasta kiinteistöstä, Raatihuoneenkatu 7. Tilasta tehtiin aiesopimus 11.4.1994 Suomen Säästöpankki - SSP Oy:n kanssa. Huoneisto oli pinta-alaltaan 134 m², lisäksi kellaritilat, 79 m². Tekninen virasto laati sen

korjauksesta rakennustapaselostuksen. Jokainen neliö arvioitiin ja tiloille määriteltiin kunnostustarpeet.

Tällaisen vapaaehtoistyönkeskuksen haluamme

Suunnittelutyöryhmän, Metsänen, Ratava, Mäki, mallina oli Tampereen seurakuntien ylläpitämä Mummon kammari, johon ryhmä kävi tutustumassa. Omista ja ulkopuolisista vaikutteista syntyi pala palalta toiminnan sisältö, rakenteet ja edellytykset. Seuraavassa työryhmän lähtöajatuksia:

Toiminnan päätarkoituksena on ihmisten auttaminen, avunpyyntöjen vastaanottaminen ja vapaaehtoisista välittäminen. Keskus vastaa ihmisten tarpeeseen tehdä ja vastaanottaa inhimillistä apua ja saada siten mielekästä sisältöä elämään. Toiminnan yhteiskunnallisena perusteluna on työttömien suuri määrä ja ihmisten kasvava avun tarve.

Seurakunnan lähimmäispalvelun työmuodot, palveleva puhelin, tukihenkilötoiminta ja akuuttipalvelu sekä kahvilatoiminta ohjelmapalveluineen jatkuvat uudessa vapaaehtoistyönkeskuksessa. Vapaaehtoisten houkuttelemiseksi keskuksessa järjestetään vaihtuvia tapahtumia eri kohderyhmille, askartelua, yhteislauluhetkiä ja näyttelyitä.

Toimintaa ohjaavia arvoja ovat lähimmäispalvelun periaatteet: palkattomuus, toiminnan ilo, vapaaehtoisuus, tavallisen ihmisen taidot, vastavuoroisuus, tasa-arvo, puoluettomuus, luotettavuus, turvallisuus, luottamuksellisuus sekä palvelut saajan ehdoilla.

Vapaaehtoistyöntekijät ovat laaja "näkymätön" verkosto, jonka toimintaa keskus edesauttaa ja palvelee kaikin mahdollisin tavoin. Kaupungin perusturvassa on yhteyshenkilöitä, jotka viestittävät avuntarpeesta ja mahdollisista avuntarjoajista. Myös alan opiskelijat harjoittelevat keskuksessa. Työ helpottaa viranomaisten työtä ja yhdistää eri toimintatahoja.

Vapaaehtoistyönkeskus palkkaa yhden henkilön työllistämisvaroin suunnittelemaan toimintaa. Hän toimii keskuksen toiminnanohjaajana, jonka tehtäviin kuuluu keskuksen perustaminen, organisointi, tiedonkulku, vapaaehtoisten rekrytointi ja yhteydet heihin. Seurakunnan työntekijä työskentelee 2/3 työajastaan vapaaehtoistyönkeskuksessa hoitaen mm. vapaaehtoisten kortistoa, suunnittelee vapaaehtoiskoulutusta ja toimii toiminnanohjaajan työparina.

Keskuksen vuotuiset vuokrat ja työllistetyn henkilön palkkaus sekä perustamiskustannukset nousevat yli 250 000 mk:n.

Kaupungin ja seurakunnan kumppanuus

Hämeenlinnan työllistämistoimikunta päätti kokouksessaan, 5.4.1994, esittää kaupunginhallitukselle, että vapaaehtoistyö seurakunnan kanssa aloitetaan kahden ja puolen vuoden kokeiluna. Lisäksi työllistämistoimikunta pyysi kaupunginhallitusta osoittamaan keskuksen perustamiskustannuksiin ja puolen vuoden käyttökustannuksiin määrärahan. Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotukset 2.5.1994.

Seurakunta päätti lopettaa Varpun kammarin toiminnan ja siirtää sen ja lähimmäispalvelun työmuodot vapaaehtoistyön keskukseseen. Samoin päätettiin siirtää

sinne Varpun kammarin kalusteet ja puhelinosa sekä tarjota keskukselle monistuspalvelut, vakuutukset ja käytettävissä olevat tiedotuskanavat.

Vapaaehtoistyönkeskusta koskevat päätökset perustuivat kaupungin ja seurakunnan keskinäiseen kumppanuuteen. Se toimisi itsenäisenä yhteisönä kaupunginhallituksen ja seurakunnan diakoniakeskuksen ohjauksessa. Toiminnan käynnistämistä varten valittiin kaupungin ja seurakunnan yhteinen vapaaehtoistyöryhmä, johon tulivat Mikko Metsänen ja Tiina Kröger seurakunnasta, Tiina Mäki ja Arja Ratava kaupungilta ja Heli Tähtinen vapaaehtoisista.

Seurakunnan lähimmäispalvelun kokouksessa, 17.3.1994, keskusteltiin yhteistyöstä, lähinnä käytännön muutoksista, jota yhteistyö tuo tullessaan. Erityisesti keskustelijoita askarrutti, kuinka moni lopettaisi vapaaehtoistyön, kun se ei olisi pelkästään seurakunnan toimintaa. Myös pelättiin, miten käy hengellisen puolen, jos kaupunki tulee hankkeeseen mukaan.

Vapaaehtoistyön periaatteet, resurssit ja pelisäännöt

Hämeenlinnan kaupunki piti välttämättömänä, että vapaaehtoistyönkeskus toimii työttömien ja lomautettujen puolesta, koska kaupungin tuki vapaaehtoiskeskukselle tuli työllistämisvaroista. Toiminta suunnattiin kaikille, ketään rajaamatta. Sosiaalisektorilla oli avuntarvetta. Seurakunnan näkökulmasta tärkeintä oli ihmisten auttaminen. Seurakunta oli mukana toiminnassa omana itsenään sikäli, että ohjelmassa oli mukana myös hengellistä ohjelmaa. Avunvälitys oli neutraalia eikä se rajannut ihmisiä. Vapaaehtoistyön lähtökohtina olivat tavallisen ihmisen taidot, empatia, vierellä kulkeminen, kuunteleminen ja palveleminen.

Hämeenlinnan kaupunki palkkasi työllistämisvaroin Vapaaehtoistyökeskuksen projektihoitajaksi Arja Ratavan ja seurakunta hänen osa-aikaiseksi työparikseen vapaaehtoistyöstä vastaavan Tiina Krögerin. Vapaaehtoistyönkeskuksen toiminnan käynnistyttyä vapaaehtoiset huolehtivat kahvilatoiminnasta sekä olivat tukihenkilöinä, akuuttiauttajina, palvelevan puhelimen päivystäjinä, ryhmien ohjaajina ja näkövammaisten oppaina. Keskuksen toiminnan suunnittelusta vastasivat Arja Ratava ja Tiina Kröger sekä kolme vapaaehtoista, joista yksi vaihtui vuosittain. Ryhmä sai nimeksi VET – vapaaehtoistyön suunnitteluryhmä.

Maksuliikenne hoidettiin siten, että kaupungin laskut ohjautuivat kaupungin henkilöstöpäällikön kautta ja seurakunnalle budjetoidut laskut lähetettiin seurakuntaan.

Toiminta käynnistyi elokuussa 1994 elomessujen aikaan, jolloin oli mahdollisuus mainostaa toimintaa.

Seurakunnan lähimmäispalvelun kokouksessa, 20.7.1994, pohdittiin uuden vapaaehtoistyönkeskuksen nimeä. Siitä järjestetty kilpailu oli tuottanut siihen mennessä vain vähän nimiehdotuksia. Parhaimpina ehdotuksena pidettiin nimeä, Keidas. Vielä 8.8. kokousmuistiossa todettiin, että vapaaehtoiskeskus oli vailla nimeä. Nimiehdotuksia odotettiin lisää. Lopullinen päätös tehtiin kolmesta vaihtoehdosta: Keidas, Lähde ja Pysäkki, joista viimeinen tuli valituksi.

2. KOKEILUHANKE 1.8.1994 - 31.12.1996

Onko sinulla aikaa olla ihmisenä ihmiselle?

Vapaaehtoiskeskus – ei enää vapaaehtoistyönkeskus - avasi ovensa maanantaina 22.8.1994. Keskuksen nimi, Pysäkki, kuvaa paikan luonnetta: sinne pysähdytään hetkeksi ja sieltä lähdetään. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki merkitsi tilanteesta riippuen joko huoneistoa, toimintaa, toimihenkilöitä ja vapaaehtoisia tai ainoastaan huoneistoa Raatihuoneenkatu 7:ssä, johon kuului kahvilasali, keittiö, toimistohuone ja alakerran koulutustila. Lehdistötilaisuudessa Pysäkillä, 26.8.1994, esiteltiin uutta vapaaehtoiskeskusta, sen tehtävää ja toimintaa tiedotusvälineille. Tilaisuudessa olivat läsnä apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto, henkilöstöpäällikkö Ilari Seppälä, kirkkoherra Seppo Häyrynen, diakonisihteeri Mikko Metsänen, Arja Ratava, Tiina Kröger, Heli Tähtinen, Raija Lehtinen, Mirja Vihervaara ja Riitta-Maija Aalto

Hämeenlinnan keskustassa Raatihuoneenkadun katutasossa avattiin maanantaina, 22.8. ainutlaatuinen Vapaaehtoiskeskus Pysäkki. Kaupungin ja seurakuntien yhteishankkeena perustettu Pysäkki on kaikenikäisten kohtaamispaikka ja samalla keskus, josta hoidetaan laajaa vapaaehtoistyön verkostoa. Hämeenlinnan kaupunki vastaa Pysäkin perustamis- ja käyttökuluista sekä yhden työntekijän palkasta. Hämeenlinnan seurakuntien lähimmäispalvelu ja Varpun kammarin toiminta siirtyy kokonaisuudessaan keskuksen. Aamulehti 27.8.1994.

Pysäkin avajaisjuhlaa vietettiin pyhäpäivänä, 28.8.1994. Ohjelman aluksi laulettiin virsi, kanttori Tea Lankisen johdolla. Tuula Salin ja Tea Lankinen lausuiivat runoja ja Yrjö Hänninen lauloi. Tiina Kröger piti lyhyen puheen ja lopuksi kirkkoherra Seppo Häyrynen siunasi keskuksen.

Pysäkki syntyi 28.8.1994, kirj. Elsa Filen

*Lapsi syntyi kesällä,
aurinko heleästi paistoi.
Heilimöi viljapelto,
kuu kummasti kumotti.
Sait hyvät lähtökuopat
siunatun vastaanoton.*

*Seurakunta äitinä,
kaupunki isänä,
tuutijoita runsain joukoin
ja lapsi Pysäkiksi kastetaan nimeltään.*

*Paikan sai paremmanpuolisen
Aivan kaupungin sydämeen.
Sieltä lämpö vastaan tulvahtaa.*

*Vapaaehtoiset hyörii
sekä hymyä jakelee
rientävät auttamaan
minne tarvitaan
talkoomielellä toimimaan.*

*Poikkea sisälle kahvikupponen nauttimaan
kerä vehnäsen emäntien leipoman.
Lehtiä samalla tutkien.*

Toiminta käynnistyy

Toiminta uudessa vapaaehtoiskeskuksessa alkoi ripeästi. Suunnitelmat pantiin täytäntöön toiminta-ajatuksen ja sovitun ideologian mukaisesti:

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki

- vastaa ihmisten tarpeisiin tehdä vapaaehtoistyötä ja saada siten mielekäästä sisältöä elämäänsä
- mahdollistaa työttömien, osa-aikaisten, eläkeläisten ja opiskelijoiden mukanaolon samassa työyhteisössä
- vastaa ihmisten vapaaehtoispyyntöihin
- toimii yhteistyössä kaupungin, seurakuntien ja eri yhteistyötahojen kanssa
- toimii kahvilana/ kohtaamispaikkana/ infopisteenä
- on vapaaehtoisten koulutuspaikka

Elomessuilla Pysäkki esittäytyi kaupunkilaisille omalla osastollaan. Messuvieraiden huomiota kerättiin Heli Tähtisen ja Kylli Kylliäisen tekstaamalla mainoksilla ja halukaille kerrottiin kahvipöydän ääressä toiminnan sisällöstä ja tavoitteista.

Kun auttamisen halu ja tarve kohtaavat

Pakko" ei kuulu kolmannen sektorin sanoihin. Motiivi lähtee sydämestä käsin. Mikko Metsänen, 1998.

Työttömyys ja 1990-luvun taloustaantuma koettelivat kaupunkilaisia. Ihmiset lähtivät ennakkoluulottomasti lähimmäistensä auttajiksi tai suhtautuivat siihen myönteisesti. Kaupungin ja seurakunnan yhteishanke kasvoi ja laajeni auttamistyöksi, jonka kohdeyhmää ei rajattu. Kokeiluhanke käynnistyi Varpun kammarista tutuilla ja tarpeellisiksi koetuilla toimintamuodoilla. Uusia kertyi matkan varrella tarpeen ja tekijöiden mukaan

Pysäkkiä perustettaessa yksi sen lähtökohdista oli työttömien aktivoiminen ja vastaaminen ihmisten tarpeeseen tehdä vapaaehtoistyötä. Osa työttömistä halusi tehdä jotakin päivärahansa eteen ja kyselijöillekin oli helpompaa sanoa olevansa vapaaehtoistyössä kuin työtön. Pysäkki oli paikka, jonne oli helppo tulla toimimaan erilaisten ihmisten joukkoon leimautumatta työttömäksi. Ahkerimpia Pysäkin vapaaehtoisia olivat kuitenkin eläkeläiset. Seurakunnan vapaaehtoiset toivat Pysäkillä kokemuksensa ja taitonsa - osa ristiriitaisin tuntein. He kotiutuivat paikkaan ja innostuivat uusistakin tehtävistä. He, jotka epäröivät eniten, löysivät paikan seurakunnan muista vapaaehtoisryhmistä

Pysäkin vapaaehtoisten määrä kasvoi ja lähenteli kokeilujakson lopulla kolmea sataa. Aktiivijoukon määrä tosin vaihteli työllisyyden mukaan: jos työtön sai työpaikan, vapaaehtoistyö usein jäi. Miehiä oli vapaaehtoisista vain 10 %. Uusia miesvapaaehtoisia haettiin akuuttiavun pariin, kuten lumenluotiin tai pyörätuolipotilaan ulkoiluun. Lehti-ilmoitukset olivat vetoavia: "Anna, mies, aikasi lähimmäisellesi" tai "Voisitko antaa hetken aikaasi ulkoiluttajana". Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla toimineille miehille pyörätuolissa istuvan vanhuksen avustaminen kävi luontevasti, muilla aloilla työskennelleet vierastivat läheiseltä tuntuva kanssakäymistä. Niinpä miesvapaaehtoisille oli vaihtoehtona tarjolla pieniä remonttihommia vanhusten kodeissa sekä Boijerin huvilan remonttitoita. Paitsi miehiä, myös nuoria ja perheitä haluttiin Pysäkin vapaaehtoisiksi. Heille järjestettiin Pysäkillä omat keskustelupiirinsä. Nuorten ja työikäisten määrä vapaaehtoisista oli yrityksistä huolimatta vajaa kolmannes, ei vähiten siksi, että lähes kaikki Pysäkin toiminta painottui viralliseen työaikaan.

Miesten piirin puuhamiehenä oli vuoden 1995 lähimmäinen Pauli Luhtanen. - Puolenkymmentä miestä kokoontuu Pysäkillä maanantai-aamuisin. Enemmänkin voisi tulla. Periaate on, ettei täällä tuputeta uskontoa eikä politiikkaa. Maailmaa yritetään parantaa keskustellen, vaikka ei minulta siihen mitään viisautta löydy. Usein riittää, että vain kuuntelee, mitä toisilla on sanottavaa”, totesi Pauli Luhtanen.

Nuorten aikuisten ryhmä kokoontui iltaisin, kerran viikossa. Se oli vastaus Hämeenlinna-Vanajan seurakuntien kyselytutkimukseen, jossa seurakunnilta odotettiin enemmän nuoriin kohdistuvaa toimintaa. Ryhmään kutsuttiin lehti-ilmoituksella: ”Jos olet kakskyt ja risat, tule Pysäkillä.” Ryhmän vetäjä oli teologian opiskelija Terho Asikainen ja keskustelu kosketteli yleisiä elämän-kysymyksiä.

Toimintamuodot

Voidakseen todella ymmärtää jotakin ilmiötä, on oltava siinä itse mukana.

Avuntarve oli pohjaton: yksinäisten ja masentuneiden määrä oli suuri; sairaus ja työkyvyttömyys passivoivat ihmisiä koteihinsa, TV:n ääreen. Virallinen avunantokoneisto ei pystynyt vastaamaan kaikkiin tarpeisiin. Vapaaehtoistyön periaatteiden mukaan, vapaaehtoiset eivät tehneet sellaista työtä, josta jollekin maksettiin palkkaa. Pysäkki ei toiminut ammattityön ”nurkanvaltaajana”. Pelko siitä eli kuitenkin sitkeästi aikana, jolloin monilla aloilla, kuten hoitoalalla, oli paljon työttömyyttä. Lukuisia kertoja asiaa jouduttiin perustelemaan: Hoitoalan ammattilaisten ja vapaaehtoisten edut eivät ole vastakkaiset. Ne täydentävät toinen toistaan.

Vapaaehtoiskeskuksen palkatut työntekijät Arja Ratava ja Tiina Kröger organisoivat vapaaehtoistoimintaa, rekrytoivat vapaaehtoisia, kouluttivat heitä ja hoitivat sisäisiä ja ulkoisia yhteistyösuhteita.

Lähimmäispalvelua - ihminen ihmiselle

Tukihenkilö- ja ystävätoiminta

Hämeenlinnan seurakunnan ystävätoiminta käynnistyi 1970-luvulla. 1980-luvulla seurakunnan vapaaehtoistyössä omaksuttiin nimitys tukihenkilötoiminta. Pysäkin työmuodoksi valittiin ensin tukihenkilö- ja ystävätoiminta, joka sittemmin pelkistyi ystävätoiminnaksi. Tukihenkilö-/ystävätoiminnassa oli kokeilujakson aikana noin 70 vapaaehtoista. He vierailivat oman sopimuksensa mukaisesti laitoksissa tai kodeissa nimikko-vanhuksen tai vammaisen luona.

Moni tulee käymään, mutta vain ystävällä on aikaa, Hämeen Sanomat 25.5.1995, toim. Pirjo-Liisa Niinimäki

Hämeenlinnalaisella Eija Virtasella on pitkä kokemus vapaaehtoisesta ystäväpalvelusta. Leena Joensuu on vastikään tullut Vapaaehtoiskeskus Pysäkin kautta ystäväksi Eija Virtaselle ja hänen miehelleen Ilmarille. Hän on Eijan laskelmien mukaan hänen kuudes ystävänsä. - Ulkoilemistä tässä on suunniteltu, mutta on odoteltu vielä parempia ilmoja, tuumii Eija Virtanen, joka ei mielellään liiku ulkona, kun huimaus vaivaa. Sydänkin on heikossa kunnossa. Puoliso, Ilmari ehti olla jo kolme kuukautta Pappilanniemen sairaalassa hoidettavana. Kotiuttaminen ei aluk-

si tuntunut mahdolliselta. Nyt pariskunta on kuitenkin asunut muutaman kuukauden taas yhdessä. Kotiavustaja huolehtii siivouksesta ja ruuanvalmistuksesta. Eijan kädessä on turvapuuhelin. Hänelle on tärkeintä turvallisuus; tieto siitä, että apua on saatavissa. Yksinäisyys pyrkii kuitenkin joskus vaivaamaan, kun ystävät jäivät muuton vuoksi entiselle asuinpaikalle. Eijasta vapaaehtoisten ystäväpalvelu on verraton apu. Hoitajat eivätkä kotiavustajat ehdi seurustelemaan, sen Eija ymmärtää. Yksin asuminen ja monien vieraiden ihmisten käyminen herättävät hienoista epähuuloa; kannattaa olla tarkka, minkälaisia "verenpaineenmittaajia" päästää sisään. Pysäkin ihmisiin Eija on tottunut luottamaan, ei hän sinne ketä vaan otetakaan.

Ystävänä olo antaa tekijälleen paljon henkistä pääomaa ja ilo siitä on molemminpuolista. Ystävöimintään liittyy kauniista lähtökohdistaan huolimatta sääntöjä ja kirjoittamattomia sopimuksia. Niihin vapaaehtoinen saa ohjausta vapaaehtoiskoulutuksesta. Ystävältä odotetaan pitkäjänteisyyttä ja elävää kiinnostusta tuettavastaan, silti ystävyyden ei ole ripustautumista toiseen. Keskinäinen ystävyyden katkeaa tahtoen tai tahottomasti jossain vaiheessa. Luopumisessakin Pysäkin ystävöiminnasta vastaava on vapaaehtoisen tukena.

Vapaaehtoistyössä turhautuneita naisia? Kaupunkiutiset 31.1.1996. Yhteisöt tarvitsevat vapaaehtoisia. Pääsääntöisesti he ovat naisia, jotka toisinaan etsivät omaan elämäänsä vain sisältöä. Tällöin työn kohde, apua tarvitseva ihminen, jää toissijaiseksi. Ei ole järkevää lähteä riemurinnoin ja innosta uhkuen vapaaehtoistyöhön ajattelematta ensin työn vaatimuksia, kuten pitkäjänteisyyttä. Moni vapaaehtoinen jättää alkunnostuksessa otetun työn, kun ensihuuha on ohi. Pitäisikö sopeutua siihen, ettei tämäkään työ tee kenestäkään tuosta noin vaan-tyyliin Äiti-Teresaa. Kirjoittajalla on kotonaan riski mies, jota hän on tuputellut vapaaehtoistyöhön. Mutta niin vain taitaa olla, ettei ilmainen työ kiinnosta ketään järkevästi ajattelevaa miestä. Ehkäpä naisille on sittenkin jäänyt pyyteetön auttaminen. Tosin kirjoittajaa, naisihmistä, ei sellainen kiinnostusta, mutta poikkeushan vahvistaa säännön. Nimimerkki Mollamaijat jonoon

Vapaaehtoinen iloitsee työstään. Kaupunkiutiset 1996. Vapaaehtoistyön yksi toimintaperiaate on vastavuoroisuus. On tärkeää, että vapaaehtoinen voi iloita työstään. Se auttaa jaksamaan. Naisia on suurin osa, koska he ovat aktiivisia ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Iloitsemme kaikenikäisten naisten mukanaolosta. Iloitsemme myös muutamista miehistä ja toivomme heitä lisää. Toiminnan ilo ja hyvä mieli eivät ole keneltäkään pois, niitä riittää kaikille. Tiina Kröger, Arja Ratava ja Heli Tähtinen Pysäkiltä

Akuuttiapu - kertaluonteinen auttaminen

Lyhyeen ja nopeaan avuntarpeeseen liittyvän saattaja- ja asiointiavun, ns. akuuttiavun, piirissä oli Pysäkin kokeiluvaiheen alkaessa viitisenkymmentä vapaaehtoista. Avun tarve kasvoi sitä mukaan, kun tieto palveluista levisi ja samalla vapaaehtoisten auttajien tarve kasvoi. Vuonna 1995 pyyntöjä oli 400, seuraavana vuonna jo 540. Yhden akuuttiavun antamiseen kului keskimäärin 2 h 30 min. Palvelujen tilaajia olivat sosiaalitoimi, kotipalvelu, omaishoitajat ja ikääntyvät itse. Yleisimpiä auttamispyyntöjä olivat saattoapu lääkäriin, asioille ja kauppaan. Kodinhoito- ja ulkoiluapua pyydettiin niin ikään. Siivoustyö ja kuljetusapu eivät kuuluneet palvelujen piiriin. Miehet kävivät ikääntyvien kodeissa tekemässä pieniä

remonttitoita, vaihtamassa lampuja, asettamassa palovaroittimia tai ripustamassa verhoja.

Kertaluonteinen apu on naapuriapua parhaimmillaan. Se hoituu useimmiten tavallisen ihmisen taidoin, joskin jokainen kohtaaminen voi olla yllättävä. Monesti autettava ja auttaja ystävystyvät monivaiheisen saattomatkan aikana ja autettava haluaisi jatkaa yhteistyötä. Henkilökohtaisia autettavia ei kuitenkaan välitetä.

Palveleva puhelin

Palvelevan puhelimen, PP:n toiminta alkoi Hämeenlinnan seurakunnassa vuonna 1969. Se tarjosi kenelle tahansa hädässä olevalle mahdollisuuden kertoa ongelmastaan puhelinpäivystäjälle. Puhelujen vastaanottajina oli aluksi seurakunnan pappeja ja diakoniatyöntekijöitä, myöhemmin myös vapaaehtoisia. Toiminnan vastuu oli perheasiain neuvottelukeskukseen johtajalla Juhani Muilulla, jolta se siirtyi 1987 diakoniakeskukselle. Palveleva puhelin tuli vuonna 2007 Pysäkin toimintamuodoksi. Sen päivystäjät olivat vapaaehtoisia, toiminnan johto säilyi diakoniakeskuksessa.

Aamukorva

Soittorinki eli aamukorva, aloitti toimintansa keväällä 1995. Pysäkiltä soitettiin silloin aamuisin 58:lle keskustassa asuvalle ikääntyneelle ja tiedusteltiin heidän kuulumisiaan. Toiminta sai alkunsa sosiaalialan oppilaitoksen opiskelijoiden tekemästä keskikaupungin palvelukartoituksesta, jossa runsaalta tuhannelta, 75-vuotta täytäneeltä asukkaalta tiedusteltiin muun muassa halukkuutta ottaa vastaan turvasoittoja. Halukkaiksi ilmoittautui noin 100 ikääntynyttä. Pysäkki lähti vastaamaan vanhusten tarpeeseen yhdessä Sisälähetyksen Olokolon kanssa. Kaupunki palkkasi työllistämistuella Heli Tähtisen käynnistämään soittorinkiä. Soittajina oli parikymmentä vapaaehtoista, joista useimmat soittivat puhelut kotoaan. Aamukorvan soitoilla varmistettiin, että ikääntyneellä kaikki oli kunnossa. Soittojen tarkoitus ei ollut keskustella, vaan 2-3 minuutin pituinen kuuleminen ja kyseleminen. Soittaja myös aktivoi ikääntynyttä lähtemään liikkeelle. Osalle soitettiin päivittäin, osalle harvemmin. Jos vanhus ei vastannut, otettiin yhteys omaisiin tai yhdyshenkilöön. Kaupungin perusturva maksoi puhelinkulut.

79-vuotias rouva asuu yksin tilavassa asunnossa. Hänen miehensä on kuollut ja kuoleman jälkeen hän oli pitkään masentunut. Kun häneltä kysyttiin, haluaako hän tulla mukaan soittorinkiin, hän oli ilman muuta valmis. Lapset ja lapsenlapset asuvat kaukana. Aamukorva-soittaja soittaa joka päivä rouvalle, joka odottaa ystävänsä soittoa. - Aamukorvan kaltainen palvelu tuntuu arvokkaalta aikana, kun joka puolelta tulee esiin ikäsyryjä. Tutkimuksiin ei pääse niin pian kuin ennen. Lääkäritkin käyttäytyvät epäkunnioittavasti vanhaa ihmistä kohtaan, kuvaa rouva kokemuksiaan. Kelan Sanomat v. 1996

Rikosuhripäivystys

Keväällä 1995 Hämeenlinnassa paikallinen poliisi, Vakuutusyhtiö Pohjola, SPR ja diakoniatyökeskus käynnistivät rikosuhritoiminnan Hämeenlinnassa. Sitä johti Pysäkin diakoniatyöntekijä. Rikosten uhrien tukihenkilöiksi koulutettiin 23 halukkaasta 10 naista ja 1 mies. Toiminta tähtäsi siihen, että rikosten uhrit saavat tukea ja apua tukihenkilöiltä. Apua sai soittamalla valtakunnalliseen palvelemaan puhelimeen, josta puhelu ohjattiin Pysäkin yhdyshenkilölle. Hän ohjasi avunhakijalle tukihenkilön Pysäkin tukihenkilöverkostosta. Väkivaltaa kokeneen ja tukihenkilön välinen yhteistyö

saattoi jatkua kuukausia. Pysäkki järjesti tukihenkilöille työnohjausta, joka auttoi näitä pysymään tehtävän vaatimalla tasolla ja suhtautumaan tuen antamiseen oikein.

Laitosvierailut.

Vanhainkodit ja palvelutalot alkoivat pyytää kiristyneen työtilanteen johdosta Pysäkiltä ohjelmahetkien vetäjiä ja asukkaiden ulkoiluttajia. Laitosvierailut aloitettiin Lukiokadun vanhustentalossa, jossa kaksi vapaaehtoista vieraili viikoittain asukkaiden luona aktivoiden heitä laulamaan, liikkumaan ja keskustelemaan. Keväisin ja syksyisin suurempi joukko vahvoja miehiä vei vanhuksia pyörätuolilla tai omin jaloin päiväkävelylle nauttimaan vuodenajan vaihteluista. Pian ohjelmanpalvelujen piiriin tuli muitakin vanhustenhoitolaitoksia.

Kahvila - kohtaamispaikka

Kahvila oli Pysäkin näyteikkuna. Se oli avoinna alkuviikon klo 10-17, torstaisin klo 10-19 asti ja perjantaisin 10-15, jonka jälkeen tilat olivat vammaisjärjestöjen ja pienryhmien käytössä. Pysäkki tehtiin entistä näkyvämmäksi, kun Juha Laine kiinnitti sen ulko-oven yläpuolelle alumiinisen kyltin.

Kyltissä oli Pysäkin logo. Sen suunnittelu annettiin vanhan tuttavuuden perusteella mainosmiehelle uskoen, että hän tekee sen talkootyönä. Hämmästykseni oli suuri, kun logoa seurasi suuri lasku. Pahoittelua lisäsi vielä se, että logo oli melkein suora kopio Mikrosoftin Wordista.

Pysäkin suunnitteluvaiheessa sen yhtenä vetonaulana pidettiin kaunista kahvilaa, jossa kävijöitä houkuttelee hyvä kahvi ja omatekoinen, tuore pulla. Leipojat ja emännät huolehtivat kahvilan viihtyvyydestä. Leipojina oli monta työttömäksi joutunutta alan ihmistä. Emäntien lisäksi Pysäkillä oli myös isäntiä.

Valto Rantanen toimi Pysäkin isäntänä vuosia. Hän arvosti vapaaehtoistyön mukanaan tuomaa tunnetta omasta tarpeellisuudesta. Kahvilan emännät ja isännät työskentelevät pareittain 3,5 tunnin vuoroissa itse valitseminaan ajankohtina. "Kahvilan isäntänä toivotan asiakkaan tervetulleeksi Pysäkille ja tarjoan hänelle kahvit hänen sitä halutessaan. Tämän lisäksi vaihdan muutaman sanan - tai pidempäänkin - kahvilaan tulleen kanssa. Pyrin tekemään asiakkaan olon miellyttäväksi. Kerron myös mielelläni Pysäkin toiminnasta. Kahvilan isäntänä minulla ei ole kahta samanlaista päivää", sanoi Valto Rantanen.

Kahvilan tehokkuutta ja viihtyvyyttä mitattiin muun muassa tarjottujen kahvikuppien määrällä. 1995 kahvia ja teetä tarjottiin 25 580 kupillista eli 84 kuppia päivää kohden. Kahvimaksu oli vapaaehtoinen, maksua kysyvälle kahvin ja pullan hinnaksi ilmoitettiin 5 mk.

Ilmoitus Kaupunkiuutisissa 30.8.1994: Löytyisikö Pysäkille piano? Kaupunkiuutiset 11.9.1994: Arja Ratava kertoi ilouutisen: Pysäkki on saanut tuntemattomalta lahjoittajalta pianon. Pysäkillä paistettiin oikein munkkeja lahjoituksen kunniaksi. Keskus on saanut päivittäin muitakin tarvittavia tavaroita lahjaksi, kuten huonekaluja, kukkia, lankoja ym.

Kahvilassa järjestettiin musiikkituokioita, esitelmiä, alustuksia, arkihartauksia ja perinnetuokioita, joita kutsuttiin yhteisellä nimellä teemahetkiksi. Katsomisesta ja kuuntelemisesta pyrittiin myös aktiiviseen osallistumiseen. Ryhmien vetäjät olivat pysäkkiläisiä tai yhteistyötahojen edustajia. Sylvi Siren piti pitkään perinnetuokioita ja Matti

Viitala johti keskustelukerhoa ajankohtaisista asioista. Yhteislauluperinne virisi ja soittajat haastoivat toinen toisiaan ohjelmahetkien esiintyjiksi.

Poimintoja sanomalehdistä:

23.4.1994 Pysäkillä esiintyi Reijo Martikainen ja Ystävyysryhmä. Martikainen esitti Heikki Turusen runon, Isä, joka on koskettava elämäntarina sekä Pentti Haanpään novellin, Taiteen voima. Mieskvartetti Ystävyysryhmä on palannut harrastuksensa pariin 10 vuoden tauon jälkeen.

Arjan päivä kahvit Pysäkillä 28.9.1995, ohjelmassa J. Sarven runo: Arjan oma päivä, hanurimusiikkia ja arpajaiset. Älä kukkia kannan, jos vapaaehtoistyötä auttaa tahdot, vaan roposi possuun kannan. Tervetuloa toivottaa Pysäkin väki

Ystävänäpäivänä, 14.2.1996, pidetään Pysäkillä päivätanssit, jonka idean Pauli Luhtanen toi Englannista vieraillessaan vastaavassa vapaaehtoiskeskuksessa. Lisäksi aloitetaan talousneuvonta, jonka tarkoituksena on luoda kotitalouksille eräänlainen tukiverkko. Pysäkillä neuvotaan, miten sen pienen alkukuusta saatavan rahasumman saa riittämään koko kuukaudeksi.

Ke 28.8.1996 Pepi Reinikainen juttelee kirjoittamisesta, lisäksi Leo Saari, viulu ja Reijo Salminen, haitari, soittavat. Tarjolla on kahvia ja europusuja.

Pysäkiläiset tekivät ensimmäisen oman kuvataidehankinnan 1995, kun lasitaiteilija Sirpa Putkosen Iyjyläsityö ostettiin. Osto tapahtui siten, että Pysäkin vapaaehtoiset ja ystävät jakoivat työn 150 osaan, kukin osa maksoi á 20 mk. Lasityö asetettiin koristamaan kahvilasalin kaarevaa ikkunaa, jossa se oli ja on ilo silmälle sisältä sekä kadun puolelta katsottuna. Ennakkosuunnitelmien mukaisesti Pysäkillä järjestettiin kuukausittain vaihtuvia taidenäyttelyjä, jotta arimmillakin ihmisillä olisi hyväksyty syy ylittää vapaaehtoiskeskuksen kynnyks.

Vuoden 1995 ystävänäpäivän edellä ilmoitettiin kaupunkilaisille: "Onko sulla huono käsiala? Vapiseeko kätesi? Älä huolestu. Kirjoitamme kortit ystäväillesi puolestasi. Tule meille, meillä on kivoja kortteja." Saman vuoden joulun alla kirjoitettiin joulukortteja. Tarjolla oli 300 joulukorttia, jotka oli saatu lahjoituksena Paperitaiteesta.

Pysäkillä mietittiin harrastusta, joka sopisi mahdollisimman monelle. Apuun tuli bridgen harrastaja, joka opasti halukkaita kansainvälisen korttipelin saloihin. Uutta harrastusmuotoa markkinoitiin hyvänä ajanvietteenä, jossa saa kontaktin ihmisiin, joka virkistää "yläkertaa" ja joka on vielä jännittäväkin. Sittemmin bridge vaihtui shakkiin.

Jouluaaton 1994 ovet pidettiin avoinna kaupunkilaisille klo 15-19, kuten aikoinaan Varpun kammarissa. Tarjolla oli puuroa, kahvia, musiikkiakin riippuen millaisia soittoniekkaja sattui sisään astumaan. Ilta alkoi jouluhartaudella ja jatkui ruokaillen, seurustellen ja laulaen. Sama toistui seuraavina vuosina. Puuron sijaan tarjolla oli jouluaateria kinkkuineen ja laatikoineen. Vuonna 1996 aattoillan emäntänä oli Ulla Aaltonen, jonka koko perhe vietti jouluaaton Pysäkillä. Osanottajia ei rajattu vain yksinäisiin, vaan kaikki halukkaat olivat tervetulleita. Asiaa perusteltiin: Kaikki vanhat ihmiset eivät halua mennä lastensa vaivoiksi. Pysäkin joulun oli vaihtoehto heille. Jouluaattoa ruokatarjoiluineen vietettiin vuoteen 2001 asti. Toiminta jatkui tapaninpäiväkahvituksena, sittemmin jouluaaton hartautena.

Kyllä tekevällä työtä piisaa ja makkaavalla unta. Sananparsi Hämeestä.

Pysäkin vapaaehtoiset toimivat monissa muissakin auttamistehtävissä, kuten velkaneuvojina, sokeiden oppaina, ryhmäohjaajina ja leiriavustajina. Keväällä 1996 alkoi talousneuvonta, jonka tarkoituksena oli opastaa kotitalouksille rahankäyttöä, jotta palkka tai saatava rahasumma riittäisi koko kuun tarpeisiin.

Ensimmäisenä toimintavuonna Pysäkki keräsi ja toimitti kaupunkilaisten antamia joulupaketteja Romaniaan ja seuraavana vuonna lähti koulureppuja Venäjälle. Joululahjapakettien keräys jäi pysyväksi toimintamuodoksi.

Talvella 1995 Pysäkin suunnitteluryhmä päätti ottaa kummilapsen Pelastakaa Lapset ry:n kautta. Lapsi Jabir Khan oli syntynyt 1990 ja asui Intiassa. Seuraavassa kuussa otettiin vielä toinen kummilapsi Keniasta, nimeltään Doris Kanario. Vuosittainen avustamaksi oli 850 mk/lapsi ja se maksettiin käsityökerhon ja myyjäisten tuloilla.

Alkuvuodesta 1995 katollinen pikkusisar Aleth Maria poikkesi Pysäkillä kertomassa Äiti Teresan työstä Intiassa. Sen innoittamana Pysäkillä ryhdyttiin kutomaan Äiti Teresa-peittoja. Käsityöpiirin säännölliset kokoontumiset alkoivat näistä talkoista.

Boijerin huvilaa Alajärven rannalla oli korjattu vuodesta 1992 lähtien työttömien voimin. Innostus hiipui aloitteellisen vetäjän muutettua paikkakunnalta. V. 1995 seurakunta tarjosi Boijerin huvilaa Pysäkin vapaaehtoisille. Pysäkki haki talkooväkeä lehti-ilmoituksella; "Sinä, joka haluat kivaa toimintaa elämääsi, tule kunnostamaan vapaaehtoistyönä Boijerin huvilaa Loimalahdessa kesäkäyttöön", ja vastauksia tuli kiittävästi. Kotkasta Hämeenlinnaan muuttanut Jussi Viljanen ryhtyi 20—30 henkisen talkoo-porukan vetäjäksi. Joukko väheni kesän edettyä. Huvilan katto tuli korjatuksi ja ulkoseinät saivat uuden maalin. Seuraavana vuonna korjaustyöt jatkuivat pienen uskollisen tekijäjoukon voimin. Työn laajuudesta kertoo Jussi Viljasen sanat: "Töitä piisaa ainakin 10 vuodeksi".

Pysäkkiläisten ystävyysverkosto - yhteisöllisyyttä ja henkilökohtaista kasvua

Vapaaehtoisen on saatava työstään elämänsä jotain hauskaa - ei olla uhrautuva hyväntekijä. Siksi Pysäkillä voi kehittää itseään kursseilla ja koulutuksessa tai osallistua juhliin ja retkiin. Arja Ratava.

Pysäkin toimihenkilö haastatteli vapaaehtoistoimintaan pyrkivän ja otti hänestä kirjalliset henkilötiedot ja vaitiololupauksen. Sen jälkeen vapaaehtoisesta huolehdittiin perehdytys-, perus- ja jatkokoulutuksella, pienryhmien tapaamisella, työnohjauksella sekä henkilökohtaisilla keskusteluilla. Kolmen illan mittaisesta peruskoulutuksesta vastasivat Mikko Metsänen sekä Pysäkin toimihenkilöt. Uusien vapaaehtoisten peruskoulutuskursseja järjestettiin kahden ja puolen vuoden kokeilujakson aikana yht. 3, osanottajia oli noin 60.

Yhdessäolo Tavataan Pysäkillä - koto- na		Toisen tukeminen Juttelut, pienryhmät
	Pysäkiläisten ystävyy verkosto	
Asioiden jakaminen Yhteiset retket, koulutuk- set, toiminta		Toisesta välittäminen Auttaminen ongelmissa, infoa omista menoista

Yhteisöllisyyttä ja voimavaroja kartutettiin virkistys- ja jatkokoulutuskursseilla, retkillä ja yhteisillä juhlilla. Vuonna 1996 Pysäkki järjesti yht. 27 koulutustilaisuutta, kolme virkistysretkeä ja kahdet juhlat.

Keväällä 1995 oli vapaaehtoisten rentouskurssi Loimalahden leirikeskuksessa. Päivän ohjelmassa oli luonnonkosmetiikkaa, jumppaa, rituaalisauna ja aromiateria. Syksyllä retkeiltiin Ikaalisten kylpylään.

Ruusuja, Kaupunki uutiset 1.11.1995. Sydämelliset kiitokset Pysäkin johdolle, Arjalle, Tiinalle ja Helille, meille kaikille järjestetystä ihanasta lauantaipäivästä Ikaalisiin rentoutuksen ja kylpyläpäivän merkeissä. Pysäkin vapaaehtoiset.

Iloista kevätjuhlaa vietettiin Pysäkillä toukokuussa 1995 esiintyjinä Pepi Reinikainen, Jukka Salminen ja Anja Viitanen, nyk. Pajanen. Saman vuoden joulujuhla oli Lounais-Hämeen pirtillä, jossa nimettiin Pysäkin vuoden lähimmäinen. Jo Varpun kamarissa nimettiin vuoden lähimmäinen. Mikko Metsäsen mukaan nimitys nosti Pysäkin profiilia ja antoi myönteistä kerrottavaa mm. tiedotusvälineille. Ensimmäinen Pysäkin nimeämä vuoden lähimmäinen oli Mariitta Heinonen, joka oli kunnostautunut leipojana. Suunnitteluryhmän ehdokas vuoden 1995 lähimmäiseksi oli Inkeri Ervasti. Hän kieltäytyi ja ehdotti tilalleen Pauli Luhtasta.

Pysäkki työllistäjänä

Hämeenlinnan kaupunki palkkasi kahden ja puolen vuoden kokeilujakson aikana Pysäkillä valtion työllistämistuella ja omalla osuudellaan viisi (5) henkilöä, joiden sopimus oli 6-24 kuukauden mittainen. Lisäksi Pysäkillä oli lyhytaikaisessa työharjoittelussa sosiaali- ja terveydenhuolto-alan opiskelijoita.

Yhteistyökumppanit

Pysäkin yhteistyöverkosto laajeni kaupungin perusturvasta ja kotipalvelusta sekä seurakunnan diakoniasta terveydenhoito- ja sosiaalialan oppilaitoksiin, terveyskeskukseen, vammaisjärjestöihin, työvoimatoimistoon, työttömien yhdistyksiin ja eläkeläisjärjestöihin. Yhteistyö oli avunpyyntöjen välitystä, tietoa, taitoa, koulutusta, tilojen käyttöä ja kulttuurin vaihtoa.

Kanta-Hämeen Dementiayhdistyksen, nykyisin Muistiyhdistyksen, kotipesä oli monia vuosia Pysäkki. Yhdistys järjesti yhdessä Pysäkin kanssa Alzheimer-päivää ja tiedotustilaisuuksia. Vuodesta 1995 lähtien Kanta-Hämeen keskussairaala kutsui yhdis-

tyksen aloitteesta Pysäkin vapaaehtoisia muistisairaiden omaisille suunnatulle ensihoitokurssille perehtymään muistisairauksiin ja muistihäiriöiden kohtaamiseen

Terveystieteiden ja sosiaalialan opiskelijat tutustuivat Pysäkkiin. Jotkut heistä pääsivät Pysäkille työharjoitteluun. Ryhmänä opiskelijat järjestivät pysäkkiläisten kanssa ohjelmaa ja tapahtumia vanhainkotien asukkaille ja myös vapaaehtoisille.

Kansainvälinen kohtaamispaikka

Koko maailma on kotimme.

Syksyllä 1994 oli lehdessä ilmoitus; "Kansainvälinen kohtaamispaikka alkaa Pysäkillä torstaisin klo 14-20." Ulkomaalaiset olivat kurdeja, Ruotsin paluumuuttajia, venäläisiä, inkeriläisiä ja somaleja. Myös päiväsaikaan heitä istui Pysäkin kahvilassa - usein yksinään tai toisen ulkomaalaisen seurassa. Parin toimintavuoden päästä kansainväliseksi kohtaamispaikaksi tuli Settlementin toimitilat Hallituskadulla, sittemmin Arvi Karistonkadulla.

Ulkomaalaiset mielivät ystäviksi alkuasukkaita, Hämeen Sanomat 16.1.1995. Hämeenlinnassa monet ulkomaalaiset ovat ottaneet tavaksi kokoontua Pysäkillä. Vapaaehtoiset Marko Miettinen ja Liisa Jarkko ulkomaalaisten kanssa, kuinka saataisiin kontakteja hämeenlinnalaisiin syntymään spontaanimminkin. Miettinen arvelee, että sana ystävyys on suomalaisten mielestä niin vahva ja velvoittava käsite, että he vieroksuvat sen vuoksi ystävyyskursseja. Epäilyksiä on myös ulkomaalaisilla, kuinka heidät otetaan vastaan. Vapaaehtoisohjaajat kutsuvat hämeenlinnalaisia poikkeamaan Pysäkillä torstaina ja hakemaan lisätietoa sekä tutustumaan ulkomaalaisiin.

Runoja päiväkirjoista ja pöytälaatikoista

Jos lähden, rakastan enemmän ja virtaa, virtaa lähde. Pekka Lampinen.

Yhdeksätoista Pysäkillä toimivaa ja siellä vakinaisesti poikkeavaa runoilijaa tai runouden harrastajaa kustansi runokokoelman, Virtaavat lähteet, syksyllä 1996. Runot olivat kirjoittajien pöytälaatikosta ja niiden yhteisenä teemana oli ihmisten kohtaaminen, sosiaalinen ulottuvuus. Runokokoelma, Virtaavat lähteet, kuvaa ja kertoo lähellä olosta toisen ihmisen, luonnon ja Jumalan kanssa. Nimi viittaa Pysäkkiin ja sen työhön. Vapaaehtoisuus on lähtemistä johonkin tehtävään. "Ihminen on tunnetusti, ihminen vasta toisten ihmisten kanssa. Mitä enemmän molemminpuolista kanssakäymistä on, sitä rikkaampia ja suvaitsevampia ihmiset ovat", kirjoitti Pekka Lampinen runoteoksen esipuheessa. Runot olivat perinteistä runomittaa, aforismeja, tankaa ja kokeilevaa, modernia runoutta. Runokirjan painos oli 700 kpl, hinta 50 mk. Sen kuvituksen laati yksi kirjan runoilijoista, kuvataiteilija Terttu Mällinen. Varat kirjan kustantamiseksi oli hankittu talkoilla ja saatu lahjoituksina.

Innostus runoihin lähti Juhani Sarvesta, joka esitteli kirjoittamia runoja Pysäkillä. Säkeet innostivat toisia. Runoilevat vapaaehtoiset ja Pysäkin asiakkaat alkoivat kokoontua keskenään ja päättivät tamperelaisen Mummon kammarin tavoin julkaista oman runoteoksen. Hankkeen pääpuuhaaja oli Pekka Lampinen, Pysäkin kulttuuri-toiminnan vahva kehittäjä.

*Ei ole yhdentekevää
että olet olemassa
sinä kannattelet monia
ja sinua kannatellaan
kannattelu on näkymätöntä
koskematonta
hiljaista läsnäoloa
minä hetkenä tahansa
enkeli saa siivet
kantaa yli
minne ihmisen käsi ei ulotu
yhteys toteutuu.*

Mikko Metsänen.

Pekka Lampinen : "Teoksen runot ovat kuin sinfoniaa"

Kylli Kylliäinen: "Runot ovat sydäimestä, rahat selkärangasta".

Myötäsukaa ja vastakarvaa

Ensimmäisiin toimintavuosiin sisältyi paljon myötämielisyyttä ja osallisuutta. Kaupungin ja seurakunnan mukanaolo toi vapaaehtoistyöhön uskottavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Vapaaehtoistyössä oli tilaa kaikille, vaikka toisenlaisetkin mielikuvat elivät sitkeästi. Yhteistyö eri järjestöjen kanssa antoi toiminnalle uusia näkökulmia ja kohteita. Pysäkin kehittäjät halusivat, että toiminta on elävää ja eteenpäin suuntautuvaa.

Vapaaehtoisten määrä kasvoi ja yhteistyökumppanit lisääntyivät. Yritykset tukivat Pysäkin toimintaa lahjoituksin. Muun muassa Hämeen Vakuutus lahjoitti jouluna 1994 asiakkaiden, henkilökunnan ja hallintoelinten joulumuistamisen sijaan 5000 mk Vapaaehtoiskeskus Pysäkille ja toiset 5000 mk tamperelaiselle Mummon kammarille. Kaksitoista hämeenlinnalaisista vaatetusalan yritystä järjesti muotinäytöksen Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan tukemiseksi, tähtimannekiinina Anne Pohtamo ja juontajana Pekka Rätty. Myös Sportti Club Prime Time luovutti muotinäytöksestään saamansa tuoton, 3000 mk, Pysäkin toimintaan.

Kaupungin ja seurakunnan yhteistyöhanke närkästytti pientä osaa kaupunkilaisia, osaa muiden uskontokuntien ulkopuolelle jättäminen. Myös uskomus tai pelko siitä, että vapaaehtoistyö vie työpaikkoja, herätti keskustelua.

Arveluttava Pysäkki, Linnan valtikka 8.10.1994. Arvostelen sitä, että kaupunki toimii yhdessä luterilaisten kanssa ja siten kannattaa vain yhtä uskonnollista ryhmittymää, vaikka kaupungissa on helluntailaisia, jehovalaisia, jopa muslimeja. Kaupungin pitäisi olla uskonnonvapauden puolesta. Mitä tehdään pianolla? Soitetaanko virsiä vai jazzia? Lähdetään yhdessä ei-luterilaiset Pysäkille katsomaan ja valvomaan oikeuksiamme kaupunkilaisina. Nimimerkki Vihaksihan pistää.

Terveisiä Pysäkiltä, Linnan valtikka 15.10.1994, vastine kirjoitukseen 8.10.1994. Pysäkin vapaaehtoiset haluavat hälventää epätietoisuutta kertomalla Pysäkin toiminnasta. Kohtaamispaikka on tarkoitettu kaikille uskuntoon, ihonväriin, sukupuoleen ja poliittiseen vakaumukseen katsomatta. Kenenkään vakaamusta ei kysellä, mutta sitä ei myöskään saa Pysäkillä julistaa. Pianoa voivat soittotaitoiset soittaa itsensä ja toisten iloksi, virsiä ja jazzia. Tervetuloa tutustumaan Pysäkkiin! Vapaaehtoistyöntekijät.

Havaintoja ensimmäisen täyden toimintavuoden jälkeen

Osaamme, kuka mitäkin, yhdessä mitä tahansa. Maija Paavilainen.

Yhden täyden toimintavuoden jälkeen oli kerääntynyt jo kokemusta siitä, mikä on Pysäkin toiminnalle ja sen jatkuvuudelle tärkeää. Sellaisena pidettiin positiivista tiedottamista Pysäkin ulkopuolelle sekä sisäpiiriin, vapaaehtoisten motivoimiseksi. Vapaaehtoisista huolehtiminen ja määrän jatkuva lisääminen olivat toiminnan edellytyksiä, samoin jatkuva vuorovaikutus tärkeimpien yhteistyötahojen kanssa. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että toiminta oli kaikin puolin hallittua. Toimivuutta seurattiin kuukausittain.

Pysäkin taloudesta huolehtivat Hämeenlinnan kaupunki ja Hämeenlinna-Vanajan seurakuntayhtymä yhdessä tekemänsä sopimuksen mukaan siten, että kaupunki maksoi Pysäkin vuokran, sähkön ja puhelimen sekä toiminnanohjaaja Arja Ratavan palkan. Seurakunta maksoi diakoniatyöntekijän palkan, henkilöstömenot sekä tarvikkeet, tiedotuksen ja käyttökulut. Pysäkin omilla tuotoilla katettiin koulutus, virkistys, lahjat, palkinnot ja kalusteet. Vuoden 1996 talousarviossa kaupungin osuus oli 70 320 mk, seurakuntayhtymän 51 000, Pysäkin omat tuotot 25 800 ja lahjoitukset 10 000 mk, yht. 157 120 mk

Toiminta oli saatu hyvin alkuun. Onnistumisen peruslähtökohta oli toiminnassa mukana olevien innostus ja vapaaehtoisista ja avuntarvitsijoista välittäminen. Työn innoittajana oli vapaaehtoistyölle myönteinen yleinen mielipide. Korkea työttömyys ja työttömien motivointi vapaaehtoistyöhön olivat haasteita, jotka onnistuessaan antoivat toiminnalle resursseja.

Pysäkki ei toimihenkilöiden mielestä ollut vielä valmis. Toimintaa tuli kehittää yhteistyötahojen kanssa. Niiden luottamus oli Pysäkin toiminnalle pitkällä tähtäimellä tärkeää. Jotta Pysäkin toiminta voitaisiin vakiinnuttaa, sen kokeilua tulisi vielä jatkaa kahdella vuodella vuoden 1998 loppuun.

Pysäkin kokeilukausi sai jatkoa

Alkuvuodesta 1996 selvisi, että Pysäkin toiminta saa kokeilujakson jälkeen jatkoaikaa. Jatkonäkymistä iloitettiin, sillä se mahdollisti toiminnan kehittämisen. Ikääntyneiden ja vanhusten lisäksi haluttiin toimia nuorten ja perheiden hyväksi. Koska valtion työllistämistukea ei saanut kahta vuotta pidemmäksi ajaksi, Arja Ratavalle kaavailtiin kolmen vuoden määräaikaista työsuhdetta kaupungin palveluksessa. Pysäkillä työkennellyt diakoniatyöntekijä Tiina Kröger jatkoi osa-aikaisena. Toiminnan kehittämisen edellytti uusien rahoituslähteiden löytämistä.

Kokeilujakson päättyessä vapaaehtoisia oli 270, toimintamuotoja toistakymmentä, Pysäkillä kävijöitä oli noin 20 000 henkeä vuodessa ja Pysäkki herätti kiinnostusta kaupungin, jopa maan rajojen ulkopuolella. Tilat olivat ahkerassa käytössä aamusta iltaan. Suurin osa vapaaehtoistyöstä tehtiin Pysäkin ulkopuolella, laitoksissa ja kodeissa.

3. JATKOAIKA 1997 - 1999

Koska työmme tulosta ei sanele raha, vaan tekemisen ja auttamisen ilo, voimme vapaasti kehittää toimintaamme. Työn voimavara on eri ihmisten osaaminen. Käytännön toimet tapahtuvat ihmisten ideoiden pohjalta ja pyrimme antamaan jokaiselle sellaista työtä, mitä hän haluaa ja osaa. Ihmisillä on enemmän voimavaroja kuin pystymme hyödyntämään ja ymmärrämme heiltä pyytää. Arja Ratava-Laine, Sana ja työ 2/1997.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tulevaisuus oli taattu kolmeksi vuodeksi. Se antoi mahdollisuuden uudistua ja muuttua. Uudelle jaksolle lähdettiin määrätietoisesti; suunta oli selvillä. Vapaaehtoiskeskus vastasi ihmisten avunpyyntöihin sekä antoi vapaaehtoistyöntekijöille mahdollisuuden toimia ja käyttää osaamistaan, olla avuksi ja kuulua yhteisöön ja yhteiskuntaan.

Pysäkin toimintaa ohjattiin kaupungin keskushallinnosta ja seurakunnan diakoniakeskuksesta käsin. Toimihenkilöt, toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laine, diakoniatyöntekijä Tiina Kröger vuoteen 1998, seuraajat diakoniatyöntekijä Mervi Viuhko ja Suvi Kalliovirta sekä projektityöntekijä Leena Mikola, muodostivat yhdessä kuuden vapaaehtoisen kanssa suunnitteluryhmän, VET, joka kokoontui kerran kuukaudessa.

Kolmanteen sektoriin on asetettu huomattavia odotuksia. Nämä odotukset koostuvat työllistamisestä, julkisen sektorin työn paikkaamisesta, vapaaehtoistyön kehittämisestä ja syrjäytymisen ehkäisystä aina yksinäisyyden lieventämiseen. Oma näkemykseni on, että kolmannen sektorin keskeinen tehtävä on sosiaaliseen toimintaan ja yhteisölliseen vuorovaikutukseen liittyvien mahdollisuuksien tarjoaminen ihmisille. Nämä palvelut sekä antavat henkilölle itselleen mielekkyyden tunnetta että täydentävät hitusen sitä ihmisen nälän tunnetta, mikä tällä hetkellä välitsee erilaisissa auttamisjärjestelmissä silkan ajanpuutteen vuoksi. Mikko Metsänen, Aviisi 1/1998

Toimintamuodot; Ihmiseltä ihmiselle

Eniten tarvitaan niitä, jotka puhuvat teoillaan. Maija Paavilainen.

Akuuttipalveluun eli kertaluonteiseen auttamiseen osallistui noin 100 vapaaehtoista, avunpyyntöjä oli 1998 noin 900. Luku oli vuoteen 1995 verrattuna yli kaksinkertainen. Pyynnön esittäjiä olivat kaupungin kodinhoitajat, kotisairaanhoidajat, omaiset tai asianomaiset itse.

Tukihenkilö- ja ystävätöiminnassa oli mukana runsas 100 vapaaehtoista, opiskelijaryhmä sosiaalialan oppilaitoksesta, harjoittelijoita sekä työkokeilussa olevia henkilöitä. Tuettavat olivat vanhuksia, yksinäisiä, lapsiperheitä, vammaisia sekä mielenterveysongelmaisia. Tukihenkilö ja tuettava kohtaisivat toisensa keskimäärin tunnin viikossa. Kanssakäyminen oli keskustelua, ulkoilua, asiointia ja sopimuksen mukaisia toimintoja.

23-vuotias Niina ilmoittautui Pysäkin vapaaehtoiseksi asuttuaan Hämeenlinnassa vasta muutaman päivän. Häntä kiinnosti vapaaehtoistointi sairaalassa ja vanhusten parissa. Hän sai ystäväkseen sairaalan pitkäaikaispotilaan, Rakelin. - Halu tehdä tätä työtä lähtee sydäimestä, lähimmäisen rakastamisesta. Tässä kasvaa itsekin hyvin paljon henkisesti ja elämänarvot voivat muuttua inhimillisempään suuntaan, sanoi Nina kokemuksestaan.

Aamukorvassa soittajia oli parikymmentä. Soitot osoitettiin noin 50:lle vanhukselle, soittoja oli vuodessa yli 5000. Perusturva vastasi puhelinkuluista.

Laitosystävät: Vuorentaan vanhainkodissa kävi viikoittain vapaaehtoisia auttamassa vanhuksia ulkoilussa ja ruokailussa sekä keskustelemassa ja lukemassa lehtiä. Vapaaehtoinen liikuntaystävä ohjasi viikoittain talon asukkaille tuolivoimistelua. Laitosystäviä kävi lisäksi terveyskeskuksen vuodeosastolla ja päiväkeskuksessa, Virpolla, Upsalatalossa ja Lukiokadun vanhustentalossa.

Pienikin positiivinen muutos päivärutiinissa sekä ulkopuolisen henkilön huomio ja ystävällisyys synnyttävät vanhuksessa aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta. Niistä vanhus saa itseluottamusta ja elämänhalua. Palvelutalon henkilökunnan mukaan ulkopuolisten tulo taloon on vanhuksille viikon kohokohta. Pirjo-Liisa Vilenius, Kisakenttä 4/1997.

Mummo- ja vaaripankki: Pysäkki etsi yhteistyössä Hämeenlinnan Yksinhuoltajat ry:n kanssa mummoja ja vaareja yksinhuoltaja-vanhempien lapsille. Mummoja löytyikin joitakin. He olivat mukana lasten leikeissä ja ulkoilussa, pääasiassa "lapsenlikkoina". Toimintaa oli vuosina 1997-1998.

Naapuriprojektia kerrostalojen ikäihmisille suunniteltiin YK:n vanhusten vuonna 1999. Sen tarkoituksena oli perustaa "pikku-Pysäkkejä" kerrostalojen ikääntyneille vapaaehtoisen talon asukkaan johdolla. Ohjelmaksi kaavailtiin juttelua, lehtien vaihtoa, liikuntatuokioita, kenties kahvittelua, pääasiana kohtaaminen ja jakaminen. Kokoontumistiloina olisivat talon yhteiset tilat, kuten pommisuoja, pyörähuone, kesäaikaan talon pihamaa. Ajatus tyrehtyi savuun. Tilojen ja aktiivisten asukkaiden puute oli esteenä jatkolle. Idea levisi vanhusten vuoden toimikunnan tšekäläisen jäsenen välityksellä valtakunnalliseen tiedotukseen. Jossain päin maata se sai tulta alleen.

Kahvila – kohtaamispaikka

Kahvilan emännät ja isännät työskentelivät arkisin kahdessa 3½ tunnin vuoroissa. Vuoden työtuntien määrä vastasi kahta henkilötyövuotta. Kahvia ja teetä tarjottiin 1998 liki 20 000 kupillista. Kaikki kahvileivät olivat Pysäkin leipurien leipomia.

Säännöllisesti toistuvat *ohjelmahetket, perinnetuokiot ja arkihartaudet* keräsivät keskustan ikääntyneitä Pysäkille. Ohjelmatoiminta muotoutui siten, että teemahetket olivat keskiviikkoisin ja perinnetuokiot perjantaisin. Teemahetkien vetäjiksi etsittiin asiantuntijoita, jotka antoivat tietonsa ja taitonsa lahjana Pysäkille. Aiheet käsittelivät terveydenhoitoa, kirjallisuutta, musiikkia ja kansainvälisiä asioita. Perinnetuokioissa osallistujat jakoivat tietoa keskenään kertomalla omia perinnetarinoitaan. Ryhmän vetäjä oli Sylvi Siren. Arkihartaudet olivat kerran kuukaudessa. Niiden toteutuksesta huolehti Pysäkin diakoniatyöntekijä seurakunnan edustajien kanssa.

Osa *ohjelmatoiminnasta* siirtyi vuonna 1998 perustetulle Pysäkin Kulttuurikaari ry:lle. Kulttuurikaaren harrasteryhmät, soittajat, laulajat ja kirjoittajat, antoivat taitonsa ja osaamisensa Pysäkin ydintyön vahvistamiseksi.

Hämeen Sanomat 4.12. 1999. Harvoin annetaan kiitosta ja tunnustusta mistään. Tässä tulee sellainen. Olin Pysäkin joulunavauslaulajaisissa ja se sai sydämeni herkistymään kiitokseen kaikkien esiintyjien ja henkilökunnan uhrautuvasta työstä. Heille sydämellinen kiitos! Nimimerkki: Ystävää Hämeenlinnasta.

ATK-kerho perustettiin 1998, kun Raili Reinikaisen tietotekniikan opetus alkoi kolmella lahjoituksena saadulla tietokoneella alakertaan pystytetyssä ATK-nurkkauksessa. Ryhmät saivat opastusta tekstinkäsittelyssä sekä internetin käytössä. Ohjattavien määrä kasvoi yhä useamman herättyä huomaamaan tietotekniikan mahdollisuudet. Ensimmäisenä toimintavuotena ATK-ryhmä kokoontui 79 kertaa, yht. 150 tuntia. Kurssille tulijoita oli enemmän kuin oli voimavaroja.

Ruokaprojekti alkoi uutena palveluna 1998. Tällöin kaupungin työllistämä kokki valmisti Pysäkillä tehtävissään oleville vapaaehtoisille lämpimän aterian, hintaan 7 mk. Ruokailijoita oli päivittäin kymmenkunta. Palvelu koettiin hyväksi ja toimintatarmoa lisääväksi.

Iltaisin Pysäkin tiloja käyttivät yhteisöt, Selkäyhdistys, Yksinhuoltajat, Vankilan eläkeläiset, Työkyvyttömyyseläkeläiset, Luontoyhdistys ja Dementiayhdistys.

Muuta toimintaa - kyllä tekeväälle työtä piisaa...

Joka tahtoo tulla onnelliseksi, sen on tehtävä toisia onnelliseksi.

Käsityöpiiri kokoontui viikoittain. Sen tuotteiden myynti oli myyjäisten ohella Pysäkin merkittävin rahanhankintakeino. Käsityöpiirin tekemät käsityöt, verhot, matot, liina-vaatteet, sukat, tumput ja töppöset löysivät käyttäjiä kotikaupungissa, Virossa sekä Hämeenlinnan rovastikunnan ystävyyskunnassa, Terijoella. Käsityöpiirissä vallitsi hyvä henki. Ryhmässä puhuttiin, naurettiin, oltiin avoimia ja kysyttiin kaikkien mielipiteitä. Jokaiselle löytyi taitojensa mukaista tekemistä. Näistä seikoista kumpusi innostus, joka sai käsityöpiiriläiset tekemään käsitöitä kotonaankin ja lahjoittamaan työt Pysäkillä.

Työt Boijerin huvilalla jatkuivat Jussi Viljasen johdolla 3-5 hengen porukalla.

Pysäkin *pienryhmien* ovet olivat avoinna vapaaehtoisille sekä kaupunkilaisille. Tällaisia ryhmiä olivat sururyhmä, jota ohjasi Diakoniakeskuksen työntekijä sekä englannin-, kokki-, laihdutus- ja liikuntaryhmät.

Pysäkin ystäväverkosto

Vapaaehtoistyö kaatuu liian harvojen harteille. Vapaaehtoisuus on elämäntapa tai ei. Selvitäksemme paremmin kaipaamme paluuta yhteisölliseen elämäntapaan (ennen naapurit, suku, kyläläiset). Se lähtee ajatuksesta, että ihminen on ihminen vasta toisen kanssa ja laajemmassa lähimmäissuhteessa kaikkien kanssa. Vanhan ajan yhteisön tilalle on tullut laaja ystäväverkosto, inhimillinen yhteys ihmisten kanssa. Rauno Lahti, kolumni, Hämeen Sanomat 27.2. 1998.

Pysäkki oli itseohjautuva yhteisö, jonka toimintatavat olivat joustavat ja ihmislähtöiset. Juhlat, kulttuurimatkat, retket, talkoot ja harrastuspiirit toivat Pysäkin arkeen vaihtelua ja tavoitteita. Niistä vapaaehtoiset ammensivat harrastukseensa voimaa, parhaimmillaan ystävyyttä ja yhteisöllisyyttä. Joka vuosi juhlittiin Pysäkin syntymäpäiviä 22.8. Silloin vapaaehtoiset, Pysäkin ystävät ja yhteistyökumppanit kohtasivat kesälomien jälkeen kahvipöydän ääressä.

Vapaaehtoisten koulutustilaisuuksia ja leirejä oli kymmeniä. Yhteisten tilaisuuksien lisäksi koottiin eri toimintaryhmien vapaaehtoiset omiin palavereihinsa, joiden

tarkoitus oli jakaa tietoa, taitoa ja kokemuksia. Joulujuhlat vuoden lähimmäinenvalintoineen toistuivat joka vuosi. 1997 valittiin poikkeuksellisesti vuoden kaveri.

Hämeen Sanomat 29.11.1997. Pysäkkiläiset valitsivat vuoden kaveriksi sosiaalialan oppilaitoksen, jonka kanssa on tehty hyvää yhteistyötä pari vuotta. Yhteistyön muodot ovat moninaiset. On kehitetty Aamukorva, opiskelijat ovat toimineet tukihenkilöinä ja olleet mukana tiedonvälityksessä ja saaneet mm. esitelmien aiheita vapaaehtoistyöstä.

Yhteisillä tapaamisilla Pysäkin toimihenkilöt osoittivat vapaaehtoisille kiitollisuutta ja arvostusta. Me-henkeä ja näkyvyyttä nostatti 1999 Pysäkin logolla ja kukkasilla koristettu T-paita, jonka lähes jokainen pysäkkiläinen hankki itselleen.

Vapaaehtoisten motivaation ylläpitäminen koettiin tärkeäksi. Halua ja innostusta nostattivat yhdessäolo, hyvä ruoka, kahvikupponen ja uudet, virkistävät ajatukset. Kesäaikaan vapaaehtoiset nauttivat vilpoisista vesistä ja saunan lämmöstä kesähuvilassaan Boijerilla, syksyisin ja talvella tehtiin kulttuuriretkiä naapurikaupunkien teattereihin. Kirkon lähimmäistyön juhla Kuopiossa, 1998, ja Vapaaehtoisuus voimavarana -kongressi Hämeenlinnassa, 1999, olivat henkeä nostattavia kokemuksia. Vapaaehtoisten leirejä oli vuosittain kaksi. Ne sisälsivät koulutuksellisen sekä rentouttavan osuuden. Terveyskeskus, sosiaalialan oppilaitos ja Keskussairaala järjestivät vapaaehtoisille koulutuksia ja tietoiskuja sairaan lähimmäisen kohtaamisesta ja auttamisesta.

*Eräs elämän parhaista tosiasioista on se, että ihminen, joka vilpittömästi toimii toisten hyväksi, tulee aina samalla auttaneeksi myös itseään..
Lainaus tri Pertti Arajärven puheesta.*

Kun ihminen antaa aikansa toisille ja tukee heitä heidän ongelmissaan, hän samalla toimii oman itsensä ja terveytensä hyväksi. Auttamisesta syntyvä hyvinolontunne muistuttaa paljon sitä yht'äkkistä rauhan, voiman ja tyyneyden tunnetta, jonka urheilija kokee intensiivisen harjoittelujakson aikana. Aivojen erittämä endorfiini, joka on ihmisen sisäeritysjärjestelmään kuuluva kivuntappaja ja tunnelman lataaja, on syynä hyvinolontunteelle ja se syntyy tiiviissä vuorovaikutustilanteessa.

Aviisissa 1/1998 esiteltiin Pysäkin tunnuslukuja vuodelta 1997. Siinä todettiin: Pysäkin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja harrastamiseen. Sana, harrastaminen, irtisanoo tuosta sanaparista mielikuvan suorittamista, pakosta, korvauksesta ja tuloksellisuudesta ja tuo tilalle käsitteet, ilo, ystävyys ja yhteisöllisyys.

Olennaista hyvälle auttamiselle on neljä asiaa: aito kohtaaminen, sitoutuminen, nöyryys ja ”pyhä huolettomuus”. Viimeksi mainittu tarkoittaa sitä, että auttaja saa unohtaa paineet saada tuloksia aikaan. - Olennaista on lämmin kohtaaminen. Teen sen, minkä osaan, enkä tuskistele taitojeni puutetta. Vähäinenkin panos on arvokas. Prof. Markku Ojanen, luento 1998.

Pysäkki työllistäjänä

Pysäkin työllistämistehtävä jatkui. Kaupungin työllisyysvaroin palkkaamia työllistettyjä oli vuosina 1997-1999 yht. 8. He työskentelivät emäntinä, vahtimestareina ja siistiöinä ollen välttämättömän lisävoima Pysäkin laajentuneelle toiminnalle.

Ari ehti kokeilla monta alaa ennen kuin sai kipinän vanhustyöhön. Hän oli mm. Pysäkillä kokkina ja keittiövastaavana 1998-1999. Työllistämis-

jakson jälkeen hän jäi Pysäkille vapaaehtoiseksi vanhusten ystävämintaan. Tässä tehtävässään hän päätti lähteä kouluttautumaan lähihoitajaksi. Hän erikoistui vanhuksiin, koska tunsu, että häntä tarvitaan juuri siellä. Ari työskenteli valmistuttuaan kotipalvelussa, nyttemmin maaseudulla. – Vaikka vanhukset ovat suhtautuneet minuun positiivisesti, ei tässä työssä kiitoksia kaipaa. Paras kiitos on se, kun oven kiinni painaessaan tietää, että sisälle jää tyytyväinen vanhus, sanoo lähihoitaja.

Yhteistyö on mahdollisuus

Huhtikuussa 1997 kokoontui ryhmä seurakunnan, kaupungin ja kaupungissa toimivien säätiöiden edustajia pohtimaan Pysäkin tulevaisuutta, sen mahdollista säätiöpohjaa sekä yhteistyötä olemassa olevien säätiöiden kanssa. Kokouksen puheenjohtajana oli diakoniasihtööri Mikko Metsänen.

Yrjö ja Hanna-Säätiö, joka rakennutti vanhusten palvelutaloja, oli kiinnostunut Pysäkistä, samoin Kössi-säätiö, joka oli halukas tuottamaan asuntojen lisäksi kotipalveluja. Sisälähetyksen tiloissa toimivalla Olo-kololla oli kysyntää enemmän kuin se pystyi tarjoamaan. Koska Olokololla ja Pysäkillä oli samankaltainen käyttäjäryhmä, Olokolon edustajan mielestä ne voisivat toimia yhteistyössä ja hakea rahoitusta toiminnalleen Raha-automaattiryhdistykseltä. Se ratkaisu ei tuntunut kokousedustajista realistiselta, koska RAY:n projektirahaa saa vain vuodeksi kerrallaan.

Arja Ratava-Laine kertoi, että Pysäkillä on halua ja tarvetta yhteistyöhön, mutta ajasta on pulaa. Se välittää apua tarvitseville ja tarjoaa mielekästä toimintaa vapaaehtoisille. Keskustelussa esitettiin sellaisiakin puheenvuoroja, jotka varoittivat suuntautumisista liiaksi vanhustyöhön. Se voisi rajata työttömiä ja nuoria toiminnan ulkopuolelle.

Lopputulos jäi laihaksi. Yhteistyö nähtiin mahdollisuutena, mutta vääränlaista kilpailua haluttiin välttää. Pysäkin omaleimaisuus haluttiin säilyttää. Sisältö nähtiin olennaisimmaksi asiaksi, raamit määräytyvät sen mukaisesti. Myös toiminnan laatu haluttiin pitää korkeana: koulutuksen ja työhöjauksen tuli olla hyvää, jotta vapaaehtoiset jaksavat pysyä mukana.

Pysäkki kulttuurin ja taiteiden suosijana

Musiikki ja laulu olivat suosituinta ohjelmaa Pysäkin ohjelmahetkissä. Monet musiikin taitajat hakeutuivatkin vapaaehtoisiksi ja toivat mukanaan myös muusikkoystäviään. Orkesteri, neljä soittajaa, soittimina viulu, harmonikka, kitara ja bassokitara, oli koossa jo ensimmäisellä kokeilukaudella. Myöhemmin orkesteri uudistui ja kasvoi sekä soittajien että soitinten määrällä. Orkesterilla oli lisäksi monta laulusolistia. Taidenäyttelyt antoivat kahvilalle joka kuukausi uuden ilmeen. Näyttelyistä olivat kiinnostuneet myös kaupunkilaiset. Paikallislehdet kertoivat näyttelyistä ja kuukauden taiteilijasta.

Perinnetuokio kokoontui Pysäkillä perjantaisin. Ryhmässä muisteltiin elävää sananparsiviisautta sekä kansan syvien rivien kulttuuritietoisuutta. Ryhmässä iloittiin ja huvituttiin yhdessä kansan rehevästä kielenkäytöstä ja yksinkertaisesta totuudesta.

Pysäkin saama lahjapiano oli Pysäkillä kävijöiden käytössä, samoin Arja Ratava-Laineen harmonikka, jota innokas vapaaehtoinen soitteli omaksi ja toisten iloksi. Ru-

noteoksen, Virtaavat lähteet, kirjoittajat jatkoivat kirjan ilmestyttyäkin kokoontumisia runojen parissa.

Pysäkin Kulttuurikaari ry

Taiteella ja kulttuuritoiminnalla on yhteys parempaan koettuun terveyteen ja hyvän elämän kokemuksiin. Taideharrastukset ja ryhmätoiminta synnyttävät yhteisöllisyyttä ja verkostoja, jotka auttavat hallitsemaan elämää. Taide, kulttuuritoiminta ja juhlat ovat signaaleja välittämisestä ja ihmisen arvostamisesta. Hanna-Liisa Liikanen: Taide kohtaa elämän, 2003.

Pysäkki on ollut monessa suhteessa edelläkävijä, ei vähiten siksi, että kulttuurilla oli vankka sija sen ydintoiminnoissa. Kulttuurin ja hyvinvoinnin yhteyksien oivaltaminen ei perustunut Pysäkin kehittäjien tietoon, vaan heidän vaistoonsa ja tunteeseensa. Kulttuurin merkitys oli Pysäkillä todentunut.

Pysäkin kulttuuritoiminnan käynnistäjä ja henkinen tuki oli vapaaehtoinen, idearikas ja kirjallisesti taitava Pekka Lampinen. Hänen aloitteestaan perustettiin helmikuun 25. p:nä 1998 Pysäkkiä taiteellisella toiminnalla tukeva Pysäkin Kulttuurikaari ry. Sen perustajajäseniä olivat Pekka Lampinen, Arja Ratava-Laine, Pekka-Sakari Laine, Markus Virolainen, Bertta Aspfors, Layla Ahonen ja Ellen Pykkänen. Ensimmäisen vuoden puheenjohtajana oli puheenjohtaja Markus Virolainen, vuodesta 1999 Pekka Lampinen. Oikeuskelpoisena yhdistyksenä se voi ottaa vastaan avustuksia, palkkioita ja apurahoja.

Pysäkin Kulttuurikaari muodostui aluksi ensisijaisesti kirjallisuus- ja runoryhmästä ja Pysäkin orkesterista. Runoryhmä järjesti lukuisia kirjallisia tilaisuuksia ja musikantit soittivat Pysäkillä sekä pyydettyinä laitoksissa ja yksityistilaisuuksissa. Pysäkillä annettiin toiminnan alusta alkaen näyttelytilaa kuvataiteilijoille ja kuvataiteen harrastajille. Kulttuurikaaren toiminta laajeni, kun mukaan tulivat kuvataiteilijat ja lasten maalauskerho ja kun musikantit muodostivat useita eri kokoonpanoja. Esiintyessään he edustivat Pysäkkiä. Kulttuurikaaren ohjelma- ja harrastustoiminta muodostivat osan Pysäkin toimintaa.

Kuopioon, Kuopioon....

Vuoden 1997 merkittävin retki suuntautui Kuopioon, kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskuksen järjestämään vapaaehtoistyön kongressiin. Juhlassa jaettiin kirkon diakonian kultaiset kunniamerkit viidelle yhteiskuntatyön ja vapaaehtoistyön tekijälle. Kunniamerkit annettiin mm. Tampereen Mummonkamarin kehittäjälle Maarit Tammistolle ja monella tavalla kirkon yhteiskunnallista tai diakonista työtä oman toimensa ohella tehneelle Pekka Lampiselle Hämeenlinnasta. Diakonian ja yhteiskuntatyön ansiomerkit saivat hämeenlinalaiset Inkeri Ervast, Helena Kankkunen, Leena Paakala, Elli Ukkonen, Mariitta Heinonen ja Marja Lilja. Ansiomerkkien saajat olivat tehneet vapaaehtoistyötä eri tavoilla vuosien ajan Hämeenlinnan ja Vanajan seurakunnissa ja osa heistä oli ehtinyt osallistua myös Pysäkin toimintaan.

Kuopion retkeltä jäi muistolauseeksi vapaaehtoistyön perusajatus paikallisella murteella: Antaessan suap.

Vapaaehtoisuus voimavarana - valtakunnallinen kongressi 24-25.9. 1999

Aikamme menestyneet pelkäävät yksinäisyyttä suurena häpeänä. Pelätään ikään kuin yksinäisyys ja menestymättömyys tarttuisivat. Mirja Pyykkö 1999.

Valtakunnallinen kongressi, Vapaaehtoisuus voimavarana, pidettiin Hämeenlinnassa Hotelli Aulangolla. Kongressia isännöi Hämeenlinnan Diakoniakeskus Mikko Metsäsen johdolla. Ensimmäisenä kongressipäivänä koossa oli 200 vapaaehtoista eri puolilta maata, toisena 250 Palvelevan puhelimen, PP:n, päivystäjää. Kongressi päättyi pysäkkiläisten järjestämään Lankamessuun.

Päivien esitelmöitsijöinä oli FT Jussi Hanska Tampereen yliopistosta, belgialainen psykoterapeutti ja katolinen pappi Remi Mens, Stakesin pääjohtaja Vappu Taipale ja toimittaja Mirja Pyykkö. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vapaaehtoiset esittivät päivien aikana kahdesti pienoisnäytelmän "Miksi olen tullut vapaaehtoiseksi ja miten olen muuttunut vapaaehtoisena". Näytelmän oli käsikirjoittanut Pekka Lampinen omien sytykkeittensä pohjalta ja dramatisoinut sekä ohjannut Taru Kivinen.

Tutkija Jussi Hanskan esitelmä käsitteli köyhyyden saamaa pyhyiden sädekehää 1200-luvulla. Tuolloin monet valitsivat elämäntavakseen vapaaehtoisen köyhyyden, kuten Fransiskus Assisilainen. 1200-luvun opettajat sanoivat, että köyhät ovat hengelliselle elämälle otollisempia ja vastaanottavaisempia kuin rikkaat ylpeydessään. Köyhät ansaitsevat tulla autetuiksi. Auttajien pitää katsoa pikemminkin ylöspäin kuin alas päin armeliaisuudessaan.

Psykoterapeutti Remi Mens kertoi Palvelevan puhelimen, PP:n kansainvälisestä toiminnasta. Sen historia ulottuu 1800-luvun viimeiselle vuosikymmenelle, jolloin toiminta alkoi itsemurhien ehkäisemiseksi. Myöhemmin PP on muuttunut kaikkia avuntarvitsijoita auttavaksi. Sen päivystäjien toiminta on tarkkaa ja kurinalaista. He ovat elämän pelastajia. Heidän tulee tietää kykenemisensä rajat ja toimia sen mukaan.

Pysäkki laajenee – tuleeko siitä asema?

Vuonna 1998 yhdeksän hämeenlinnalaisista yhdistystä, mukana Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ja sen Kulttuurikaari, teki kirjallisen aloitteen kaupunginhallitukselle yhdistysten talon perustamisesta. Järjestöt ehdottivat, että talo voisi olla Pysäkin talo, Raatihuoneenkatu 7:ssä, tai joku muu tila keskustassa. Yksi peruste hankkeelle oli, että Pysäkki tarvitsi toiminnalleen lisää tilaa. Lisäksi suunnitteilla oli tehostaa kunkin yhteisön vapaaehtoistoimintaa vaihtamalla kokemuksia ja välttämällä päällekkäisyyksiä. Yhteistoiminnan oli määrä keskittyä muun muassa vanhus- ja vammaistyöhön koordinoimalla vapaaehtoisvoimin toteutettavaa avunvälitystä. Koska järjestöjen työn katsottiin tuovan kaupungille paljon säästöjä, pidettiin kohtuullisena, että kaupunki hankkii toimitilat.

Pysäkin sateenvarjon alle on tulijoita, Hämeen Sanomat 26.11.1998. Millä mummot, vaarit ja muut apua tarvitsevat selviytyivät ennen kuin Vapaaehtoiskeskus Pysäkki keksittiin? Tätä sopii ihmetellä, kun katsoo listaa Pysäkin harjoittamasta vapaaehtoistoiminnasta. Apua saa joka lähtöön, vaikka silmätippojen tiputukseen tai lääkärireissuun. Pysäkki ja kahdeksan yhdistystä tekivät aloitteen siitä, että erinäisten projektien parissa puuhaavat yhdistykset saisivat yhteisen katon. Tavoitteena on, että kaupunki ostaisi Pysäkin talon Arsenalilta.

Pysäkin oma tilaongelma ratkesi yllättäen. Naapurihuoneistossa sijaitseva Veikkaus- ja pelihalli muutti uusiin toimitiloihin. Tilat vuokrattiin Pysäkin käyttöön ja seurakunta tuli vuokranmaksajaksi 40 %:n osuudella. Lisätilaan tuli kaksi työpistettä sekä ns. ohjelmasali, jossa voitiin pitää yleisötilaisuuksia. Kaupunki ja seurakunta lupasivat maksaa laajennuksen aiheuttamat muutostyöt sekä tilojen vuokran. Tilat haluttiin juhla- viksi ja toimiviksi hyödyntäen vanhan, arvokkaan huoneiston mahdollisuuksia. Pysäkin Kulttuurikaari ry otti muutostöistä hallinnollisen vastuun. Kymmenkunta vapaaehtoista ja kaupungin työllistämismäärärahat palkattu arkkitehti kunnostivat laajennusosan sekä yläkerrassa olevat, kansanterveysjärjestöille tarkoitetut tilat pienellä budjetilla. Työn päätyttyä Pysäkin Kulttuurikaari sai tehdystä työstä koituneet säästöt kassaan- sa käytettäväksi edelleen vapaaehtoistoimintaan.

Kaupungin edustaja onnitteli Pysäkkiä sen 5-vuotisjuhlassa 22.8.1999 ja totesi, että remontin kulut olivat alle puolet budjetista ja että tilat ovat kauniit.

Hämeen Sanomissa olleessa pilapiirroksessa, 21.8.1999, arveltiin, että laajentuneesta Pysäkistä tulee Asema.

Laman jälkipyykkiä pestiin pitkään

Elokuussa 1999 oli Pysäkin 5-vuotispäivä. Juhlapäivän ohjelmassa oli Pysäkin soittajien esityksiä, Mervi Lapinahon laulua, kirkkoherra Kari Koivun puhe sekä historiikki. Onnitteluja ottivat vastaan Arja Ratava-Laine, Anu Kontio ja Kari Koivu. Illalla vapaaehtoiset risteilivät vesibussilla Vanajavedellä kauniista säästä, musiikista ja hyvästä tarjoilusta nauttien.

Samoihin aikoihin heräteltiin Hämeen Sanomissa keskustelua kirkon diakoniatyöstä otsikolla, "Eikö kirkko välitä." Siihen vastineen antoi kirkkoherra Seppo Häyrynen todeten muun muassa, että kirkko on yleensä hidas käännteissään, mutta erilainen Mummonkammari-toiminta ja avustustyö lähtivät pulppuamaan 1990-luvulla yllättävän nopeasti. Lamavuosien jälkeen haasteet kirkolle ovat kovat. On tultu pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan rajoille, eivätkä viranomaiset enää voi vastata kaikista ihmisten palvelutarpeista. Kirkkoherra Häyrynen piti kipeän asian käänttöpuolena sitä, että lama pakotti arvioimaan uudelleen vapaaehtoistyön merkitystä. – Se on haaste lähimmäisyydelle. Hämeenlinnassa on jo monen vuoden ajan kokeiltu käytännössä, miten tuo välittämisen idea voisi toimia.

Vapaaehtoistyö keskittyi jatkoajan lopulla laman jälkien korjaamiseen, joita olivat työttömyys lieveilmiöineen, ihmisten velkaantuminen ja laitosten henkilöstövajauksesta johtuvat ongelmat. Yhteistyö perusturvan ja diakoniakeskuksen kanssa oli tiivistä. Pysäkin 13 eri työmuotoa ja yli 350 vapaaehtoista toivat apua, lohtua ja turvaa monille yksinäisille ja sairaille. Puutetta oli sairaaloissa ja vanhainkodeissa käyvistä ulkoiluttajista ja juttelijoista. Pysäkki toimi pienellä rahalla, mutta suurella sydämellä.

4. UUELLE VUOSIKYMMENELLE- PYSÄKKI 2000 - 2009

Jos pidät vihreää oksaa sydämelläsi, laulava lintu kyllä tulee. Kiinalainen sananlasku.

Aviisissa 1/99 Arja Ratava-Laine kirjoitti artikkelin, Unelmia, ystävät, unelmia. Siinä hän kertoi tarinaa 5-vuotisesta Pysäkistä. Unelma Pysäkistä oli tullut todeksi, sitkeys oli palkittu. Pysäkin toiminta oli kokeilujakson ja sen jatkoajan jälkeen vakiinnuttanut paikkansa kaupunkilaisten, erityisesti ikääntyneiden ja vanhusten, yksinäisten ja sairaiden avun, tuen ja turvan antajana, unohtamatta iloa ja mahdollisuuksia. Se täydensi yhteiskunnan tarjoamaa ammattityötä, ei korvannut sitä.

Toivon Pysäkille rikkaita vuosia vapaaehtoistyön saralla ja hämeenlinnalaisien "yhteen saattajana". Kaikille Pysäkin yhteistyökumppaneille toivon taitoa ja viisautta rakentaa hämeenlinnalaisien palveluketjua siten, ettei vapaaehtoisia kuormiteta liian vastuullisilla tehtävillä. Toivon myös sitä, että niiden työpaikkojen työntekijät, joissa vapaaehtoisia käytetään, osaavat antaa arvoa vapaaehtoistyölle. Riitta Uronen, sosiaalineuvoja, Aviisi 2/2000.

Pysäkin organisaatio

Monimuotoinen auttaminen oli Pysäkin ydintyötä ja sitä toteuttivat vapaaehtoiset Pysäkin toimihenkilöiden tuella ja organisoinnilla. Tätä ydintyötä tukivat hallinto, talous, tiedotus, koulutus, virkistystoiminta ja lukuisat harrastuspiirit.

Pysäkin toimihenkilöinä olivat vuosina 2000-2009 toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laine, diakoniatyöntekijät Anu Kontio, Pia Soidinmäki, Suvi Kalliovirta, Liisa Piirainen ja vuodesta 2004 diakoni Marko Pasma. Viimeksi mainittu oli hoitovapaalla 1.9.2005-23.3.2006, sijaisenaan diakoniatyöntekijä Riitta Savander. Projektityöntekijänä oli vuosina 2007-2009 diakoni Lauri Nurmi.

Pysäkin valvonnasta ja oheistuksesta vastasivat Hämeenlinnan kaupungin keskushallinto, sittemmin kehittämisen hallintokunta ja vuodesta 2009 Ikäihmisten lautakunta sekä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan diakoniajohtokunta. Vuodesta 2000 Pysäkin toimintaa koordinoi Vapaaehtoistyön tiimi VADIPE, jossa oli mukana diakonian ja perusturvan edustajat. VET, vapaaehtoistyön suunnitteluryhmä, johon kuului 10 vapaaehtoistyöntekijää, toiminnanohjaaja, diakoniatyöntekijä sekä projektityöntekijä, suunnitteli Pysäkin käytännön toimia.

VET:n edustajat luovuttivat Pysäkin 7-vuotisjuhlassa 22.8.2001 kaupunginjohtaja Tapani Hellstenille ja henkilöstöjohtaja Ilari Seppälälle sekä kirkkoherra Timo Kalajalle ja talousjohtaja Kari Kauppiselle vetoamuksen Pysäkin toiminnan vakiinnuttamisesta. Toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laineen työsuhde vakinaistettiin 1.1.2002. Diakoniatyöntekijän työsuhde oli tullut kokoaikaiseksi 1.3.2000. Seurakuntayhtymä vakinaisti diakonian viran 1.6.2002. Leena Mikolan työsuhde vakinaistettiin 2003.

Pysäkin organisaatiokaavio muotoutui edellisestä vuonna 2003. Pysäkin ohjausryhmän vastuulle tuli toiminnan ja talouden käsittely ja yleisarviointi sekä kaupungin ja seurakunnan yhteistoiminnan suunnittelu. Vapaaehtoistyön tiimi, VETY, jossa oli Pysäkin toimihenkilöt, kolme diakoniatyöntekijää ja kaksi kaupungin edustajaa, koordinoi vapaaehtoistyötä, suunnitteli yhteistyöprojekteja sekä käsitteli talous- ja toimintasuunnitelmaa sekä tiedotusta. Vapaaehtoistyön suunnitteluryhmä, VET, suunnitteli, organisoi ja valvoi Pysäkin käytännön toimintaa sekä vapaaehtoisten motivointia ja

koulutusta. Pysäkin vakinaiset toimihenkilöt sekä määräaikaiset työntekijät toimivat omien toimenkuviansa mukaisesti.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa rahoitettiin Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinnan-Vanajan seurakunnan talousarviosta. Toimintaan osoitettujen varojen suhteesta on sovittu, että kaupungin osuus on 60 % ja seurakunnan osuus 40 % menoista. Osa toimintakuluista katetaan vapaaehtoisten voimin myymällä käsitöitä sekä järjestämällä myyjäisiä.

”Raatihuoneenkadulla on Pysäkki, tervetulleita on kaikki...”

Kahdeksan vuotta toimineen Pysäkin tulevaisuudennäkymät synkistyivät, kun kiinteistöosakeyhtiö Kapiteeli ryhtyi alkuvuodesta 2003 kaupittelemaan kiinteistöään Raatihuoneenkatu 7:ssä. Pysäkin toimihenkilöt ja vapaaehtoiset ryhtyivät heti hiljaiseen vastarintaan.

Pysäkki ei halua muuttaa, Hämeen Sanomat 30.1.2003. Pysäkki palvelee ikäihmisten aktivointi- ja kokoontumispaikkana parhaiten keskustassa. Tilat ovat viihtyisät ja tarkoituksenmukaiset. Vuonna 2002 kahviossa oli kävijöitä noin 22000 ja toiminnassa oli mukana yli 300 vapaaehtoista...

”Huhut Pysäkin toiminnan lopettamisesta ovat vahvasti liioiteltuja. Taloa on tarjottu ostettavaksikin, siitä neuvotellaan. Hinta on korkea ja kaupungin tarjoama hinta myyjälle huokea. Vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi. Missään tapauksessa Pysäkkiä ei lopeteta, jos mikään muu vaihtoehto ei tule kysymykseen, etsitään uudet tilat”, sanoi Juha Isosuo

Vuokralaisille tarjottiin ostomahdollisuuksia ensimmäisenä. Kaupunki ei ostanut huoneistoa, vaan rakennusyhtiö Suomen Perusrakennus. Vuokrasopimus jatkui uusien omistajien kanssa.

Sampo – kohti työtä ja toimintaa – 1999 - 2000

Voiko vapaaehtoistyö tai sen piirissä työskentely olla katalysaattorina työelämään siirtymiseen, koulutuksen kynnyksen ylittämiseen tai ratkaisuihin, jotka johtavat jonkun uuden alkuun? Näitä kysymyksiä pohdittiin vuonna 1999 alkaneen Sampo-projektin väliraportissa. Sampo oli työvoimaministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja Hämeenlinnan kaupungin, osin ESR-rahoitteinen, 2-vuotinen työllistämishanke. Pysäkin toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laine oli mukana Sammon työryhmässä vapaaehtoistyön koordinaattorina.

Hankkeeseen osallistuneista 13 oli ollut ennen koulutusjaksoa työllistettyinä tai/ja vapaaehtoisina Pysäkillä. Heitä oli siellä henkilökohtaisesti kannustettu osallistumaan hankkeeseen. Osanottajien palautteiden perusteella Pysäkillä oli ollut merkitystä työpaikan tai muun toiminnan löytämiseen tai sillä arveltiin olevan sitä tulevaisuudessa. Osanottajista kahdeksan (8) sijoittautui Pysäkin jälkeen joko töihin tai opiskelemaan, viisi (5) jatkoi Pysäkillä työllistettynä tai vapaaehtoisena. Jälkimmäiset arvelivat, että Pysäkki oli heille välietappi ja hyvä pohja sijoittua eteenpäin.

Vapaaehtoistyön motiiveja tutkittaessa tuli esiin muun muassa se, että työttömän toimiminen kodin ulkopuolella auttoi pysymään työvireessä, jolloin oli myös helpompi lähteä uudelleen työhön, jos sitä oli tarjolla. Vapaaehtoistyö oli tärkeä sosiaalisen

kanssakäymisen muoto; se laajensi sosiaalisia verkostoja ja tarjosi uusia ideoita. Itsensä tarpeelliseksi tunteminen antoi rohkeutta tarttua uusiin tehtäviin.

Pysäkillä työttömät ja työllistetyt kohtasivat monipuolisen vapaaehtoistyöntekijäjoukon. Erilaisuus oli haastateltavien mielestä rikkaus. Seurakunnan ja kaupungin kumppanuus koettiin asiallisena. Kaikki vastaajat arvostivat vakituisen henkilökunnan työpanosta ja pitivät Pysäkin työskentelyilmapiiriä miellyttävänä.

Haastatteluissa otettiin myös kantaa, onko vapaaehtoistyö uhka vai etu palkkatyölle. Osanottajat olivat tietoisia, että se koetaan eräillä aloilla uhkana. Uhkana myös pidettiin sitä, että säästötoimet voivat lisätä paineita käyttää väärin vapaaehtoistyötä.

Sampo- hankkeen raportti tuli "kreivin aikaan". Kaupunki sai siitä myönteisen palautteen Pysäkin toiminnasta erityisesti työttömien työllistäjänä ja työttömien vapaaehtoisten elämänlaadun parantajana.

Yksi Sampo-hankkeeseen osallistuja oli Riitta, joka 1990-luvulla oli ollut opiskeluihinsa liittyvässä työharjoittelussa Pysäkillä. Harjoittelujakson päätyttyä hän palasi työelämään, mutta joutui työttömäksi v. 1999. Hän hakeutui Sampo-starttikurssille työllistääkseen itsensä ja päätyi lähihoitajakoulutuksen. Hän valmistui lähihoitajaksi 48-vuotiaana ja on saavutuksestaan vilpittömän ylpeä. Tänäpäin hän on Kanta-Hämeen Muistiyhdistyksen kotimies hoitaen muistihäiriöisiä vanhuksia. Pysäkki oli Riitan elämässä suunnan kääntäjä. Ammatin vaihdoksessa hänellä oli esimerkkinä ja kannustajana Arja Ratava-Laine, joka 1990-luvun laman ryöpytyksessä oli siirtynyt rohkeasti pankkialalta Pysäkin vetäjäksi.

Merkityksellistä työtä

Vahvuutemme on sen myöntämistä, että tarvitsemme toisiamme. Olemme olemassa toisiamme varten, eikä kenenkään ole hyvä jäädä aivan yksin. Airi Raitaranta, Pysäkin Juhla - Aviisi 2004.

Kolmas sektori on tukija, ei palvelujen korvaaja. Vapaaehtoistyötä tekevät ovat perusturvalle hyviä yhteistyökumppaneita. Siitä koituu yhteiskunnalle pitkällä juoksulla säästöjä. Erkki Torppa Hämeen Kansa 1997.

Osaamisellaan ihmiset toteuttavat itseään ja samalla antavat jotain itsestään toisille. Pysäkillä kokeneet tukevat vähemmän kokeneita ja voimakkaat heikompia. Kun vuoroaikutus on rikasta ja rikastuttavaa, auttavat ja autettavat nostavat toinen toisiaan.

Vapaaehtoistyön tuomia taloudellisia säästöjä on vaikea laskea. Erään laskelman mukaan 200 vapaaehtoisen tekemä työ vastaa viiden työntekijän työpanosta. Pysäkin vapaaehtoisten määrä oli uuden vuosituhatteen alkaessa 370, 15-vuotisjulukavuoden alkaessa 450. Eri toimintamuotoja oli 12-16.

Onko vapaaehtoinen hoitolaitoksessa resurssi vai riesa?

Kaupungin vanhainkotien henkilöstöltä kyseltiin vuonna 2002, millaisia odotuksia heillä on vapaaehtoistyöntekijöihin. Vastauksia tuli 11. Kokemukset vapaaehtoisista olivat enimmäkseen hyviä. Vapaaehtoiset olivat olleet tehtävänsä motivoituneita. Vanhukset pitivät kovasti heidän käynneistään ja odottivat heitä. Tärkeimpänä asiana pidettiin sitä, että vapaaehtoinen antaa aikansa vanhukselle. Se toi vaihtelua van-

huksen arkeen, kohotti hänen itsetuntoaan, ylläpiti sosiaalisia suhteita ja synnytti uusia kontakteja. Myös muisti virkistyi ja kivut ym. murheet unohtuivat hetkellisesti. Hyvä mieli, nauru ja kokemukset rikastuttivat vanhuksen elämää, todettiin vastauksissa. Haittapuoloina pidettiin suunnitelmallisuuden puutetta. Myös asukkaiden yksilöllisyyttä olisi tullut huomioida enemmän. Henkilöstöä askarruttivat myös vastuukysymykset.

Vapaaehtoisoulutuksessa painotetaan, että vapaaehtoinen toimii laitoksessa talon ehdoilla ja toimiessaan asukkaiden kanssa näiden ehdoilla. Mitä selkeämmät pelisäännöt on luotu, sen paremmin yhteistyö sujuu.

Tuolivoimistelunohjaajan ja Vuorentaan vanhainkodin henkilöstön kesken laadittiin kirjalliset pelisäännöt. Niissä määriteltiin yksityiskohtaisesti, miten vapaaehtoinen toimii vanhainkodissa ja millaista apua hän saa hoitohenkilöstöltä. Yksi ohjaajan kannalta tärkeä sääntö oli: Hoitohenkilökunnan edustaja on läsnä tuolivoimistelutunnilla. Se toi tunnille turvallisuutta.

Vapaaehtoisena vanhusten parissa. Keskiyö 16.5. pidin kevään viimeiset tunnit Vuorentaan Koivupirtissa ja Metsäpirtissä. Astelin koivukujaa ajatellen, onkohan minulla tänään voimistelijoita ja millainen on heidän kuntonsa. Koivupirtin päivähuoneessa oli muutama vanhus ja paria tuotiin huoneistaan. Paikalla oli myös Aimo Voutilainen, Vuorentaan pitkäaikainen ulkoiluttaja ja Pysäkin vapaaehtoinen. Yksi vanhuksista nukkui suu apposen auki tuolissa, jonka selkänöjä oli laskettu makuuasentoon. Toinen torkkui istuallaan. Muut olivat enemmän tai vähemmän hereillä, paitsi Ella, joka hymyillen lausui tämän tästä; "Tottakai". Yritin herätellä joukkoa lempeästi taputtelemalla käsiäni ja pyytämällä heitäkin taputtelemaan. Mitään ei tapahtunut. Silloin Aimo meni Ellan luokse ja löi Ellan käsiä vastakkain, kunnes tämä jatkoi sitä itse. Loppua siitä ei sitten tullutkaan. Hän taputti koko tunnin ja tokaisi aina väliin: "Tottakai". Myös jokunen muukin vanhus lähti mukaan taputuksiin. Kun alkuun oli päästy, yritin saada vanhuksia painelemaan kantapäitä lattiaan tiheään tahtiin. Kuinka ollakkaan, kun teimme liikettä rytmikkäästi, havaitsin, että nukkuvan vanhuksen kantapäät löivät maahan antamassani tahdissa. Sanoin Aimolle: "Nyt tuo vanhus huijaa meitä, ei hän nuku, vaan jumppaa kanssamme." Hereillä olevien vanhusten osallistuminen oli hyvin pienimuotoista. Havaitsin, että jotain liikettä lihaksissa tapahtui, mutta ei juuri näkyvää. Kun sitten tunnin lopussa lauloimme tavanomaisen päätöslaulumme, Arvon mekin ansaitsemme, silloin heräsivät viimeisetkin laulamaan. Vanhusten liikuntaystävä 2007.

Toimintamuodot 2000 - 2009

Vapaaehtoistyön saaminen arvostetuksi toimintamuodoksi lisää ihmisten suvaitsevaisuutta ja oman itsemme arvokkaaksi ja tärkeäksi kokemista. Arja Ratava-Laine, Aviisi 2/2000.

Toiminta laajeni entisestään, vanhat toimintamuodot säilyttivät asemansa, uusiin toimiin tartuttiin kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan. Ikääntyneiden kaupunkilaisten määrä kasvoi asukkaiden eliniän noustessa ja suurten ikäluokkien vanhetessa. Ko-deissa asui huonokuntoisia ja yksinäisiä vanhuksia ja hoitokotien vuodepaikoista oli kovaa kysyntää. Näiden seurauksena kotipalvelun ja vanhusten hoitokotien henkilös-tön työpaineet kasvoivat.

Vuosituhanne ensimmäisen vuosikymmenen lopulla suomalaisia kohtasi uusi, tällä kertaa kansainvälinen lama. Palaako Pysäkki lähtöruutuun auttamaan työttömiä, henkisen avun tarvitsijoita ja toimeentulovaikeuksissa eläviä? Entä kotona asuvat vanhukset? He tarvitsevat enenevässä määrin apua, kun valtiovallankin suosituksen on asua omassa kodissa mahdollisimman pitkään.

Vapaaehtoisten ja julkisen sektorin yhteistyötä kehitettävä. Valtion, kuntien ja vapaaehtoistoiminnan välistä yhteistyötä tulee kehittää. Yhteis-työn tulee olla kumppanuutta, ei kilpailua. On avoimesti keskusteltava siitä, missä tehtävissä tarvitaan koulutetun ammattihenkilöstön taitoja, ja missä tilanteessa auttaa parhaiten vapaaehtoisen henkilön tarjoama tuki tai keskusteluapu. Vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat ovat arvokkaalla tavalla täydentäneet julkisia palveluja, jopa paikanneet julki-sen palvelun aukkoja. Vapaaehtoistyöllä tavoitetaan niitä avun tarpees-sa olevia, jotka eivät ole osanneet tai halunneet turvautua viranomaisa-puun. Vastuun peruspalveluista kantaa julkinen sektori. Kaikessa valtio ja kunnat eivät voi olla mukana. Kansalaisjärjestöjen ja vapaaehtoisten toiminnalla vastataan ihmisten tarpeisiin nopeammin ja joustavammin kuin raskailla hallintokoneistoilla. Vapaaehtoistyön tulisi painottua en-naltaehkäisevään työhön. Vastuu korjaavasta työstä on ammattityöntekijöillä. On varottava tuomasta liikaa ammatillisuutta ja byrokratiaa va-paaehtoistyöhön. Sen tulee löytää oma paikkansa, jossa sen arvokkaat ominaispiirteet voivat säilyä. Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perhon puhe Lahdessa 27.5.2001, lyhennys.

Pysäkki – monipuolinen toimintakeskus

Rikkain ei ole se, joka omistaa paljon. Todella rikkaaksi tulee, kun kyke-nee myös antamaan omastaan ja luopumaan. Kari Koivu, Aviisi 2/1998.

Kahvila

Kahvilasali rauhoittui kahvitteluun ja seurusteluun, kun lisätila, ns. ohjelmasali, val-mistui. Kahvilassa kävijät olivat sanomalehden lukijoita, kadulta poikenneita kahvila-vieraita, seurustelemaan tulleita vakiokävijöitä, Pysäkin toimihenkilöiden luona asioi-via vapaaehtoisia ja vielä vaihtuvaan taidenäyttelyyn tutustujiaakin. Työllistetyn emän-nän apuna oli kahvilassa yksi vapaaehtoisemäntä kerrallaan. Emäntien määrä väheni toimintakaudella 50 henkilöstä pariinkymmeneen joukon vanhetessa. He kokoontui-vat lähes kuukausittain pohtimaan yhteistä tehtäväänsä. Emäntä kohtaa ihmiset. Hä-nen tehtävänsä on saada kahvilassa kävijä tuntemaan olonsa kotoisaksi.

Kahvilassa kävijöitä oli vuodessa runsas 20 000. Siellä tarjottavien kahvileipiä valmistuksesta huolehti vapaaehtoisten leivontaryhmä. Leipurien makoisia pullia kului noin 15 000 kappaletta vuodessa. Leipojat organisoivat isot, suositut myyjäiset yhdessä käsityöpiirin kanssa 2-3 kertaa vuodessa.

Kevään 2009 myyjäisiin valmistauduttiin Seurakuntatalon ja Poltinahon seurakuntakeskuksen keittiöissä. Leipojia oli 5-8. Piirakoiden ja pastejoiden tekeminen oli ryhmätyötä, jossa aloittelevallekin löytyi sopiva työvaihe: ”mankelointi”, täytteen levitys tai voitelu – paistaminen olikin jo tottunen tekijän työtä. Pullan leipojat rullasivat työpöydällä taikinasta parin metrin pituisen pötkön, josta pyörittelivät kymmeniä pikkupullia. Ryhmää johti vapaaehtoinen, alan osaava ”työnjohtaja.”

Vuonna 2008 kahviossa kokeiltiin Reilun kaupan tuotteita. Niihin siirtymistä jätiin vielä harkitsemaan.

Kahviossa oli kuukausittain vaihtuva taidenäyttely, jota organisoivat Pysäkin Kulttuurikaari. Halukkaat näytteilleasettajat ovat viime vuosina saaneet odottaa vuoroaan jopa vuoden.

Pysäkin maaliskuun (2009) taiteilija oli Heino Ikonen, joka on harrastanut öljyvärimaalauksia lähes kolme vuosikymmentä. Hän teki varauksen näyttelystä jo edellisen vuoden syksyllä, sillä näytteilleasettajia on viime vuosina ollut runsaasti. Ikonen on maisemamaalari, joka on ikuistanut maisemia Baltian maista Lappiin. - Nautin kaikesta kauniista, toteaa taiteilija. Hän oli tuonut näytteille 20 taulua, joukossa myös henkilökuvia.

Päivätoiminta

Viisas ihminen ei pyydä teitä astumaan omaan viisautensa majaan, vaan ohjaa teidät oman viisautensa kynnykselle. Kahlil Gibran.

Ohjelmasali oli ahkerassa käytössä. Siellä oli joka päivä vakiintunutta ohjelmaa. Uusi muisteluohjelma, Maanantaiseura, korvasi vuodesta 2001 perinnetuokiot ja se koontui nimensä mukaisesti maanantaina. Maanantaiseurassa muisteltiin, keskusteltiin ja jaettiin kokemuksia kaikille tutuista aiheista ja siten osallistujat voi kokea itsensä osaavaksi ja hyväksytyksi. Tiistai vakiintui käsityökerhon päiväksi. Keskiviikkoisin koontui eläkeläisten keskusteluryhmä vuoroviikoin raamattuhetken kanssa. Jälkimmäisen alustajina toimivat seurakunnan työntekijät ja aktiiviset maallikot. Pysäkillä kokoontui keskiviikkoisin myös seurapeliryhmä (vuodesta 2005) sekä tuolivoimistelijat (vuodesta 2000). Teemahetket olivat torstaina. Niiden aiheet olivat VET:n nimeämien teamin ideoimia ja ne olivat ajankohtaisia ja ikääntyviä kiinnostavia, kuten Kännyn käyttö, Viron kylpylät, Testamentti ja perinnönjako ja Kiitos veteraanit. Suosituimpia olivat musiikki- ja lauluohjelmat. Vuoden 2008 syksystä kahvio oli suljettu perjantaisin ja päivä varattiin vapaaehtoisten tapaamiseen ja palaveriin.

Maanantaiseuran aiheita on kahdeksassa vuodessa ollut lukuisia, mainittakoon suositut maakunta-aiheet, Hämeenlinna - kotikaupunki, Kolmas ikä, Oi Isänmaa, Maailma muuttuu, muutummeko me, Rippikoulumuistoja tai Nuoruus ja hulluus, vanhuus ja viisaus. Hämeenlinna ennen ja nyt sekä vanhojen kaupunkilaisten tuntema Pullerin Kalle puhuttivat vilkkaasti. Seuraava muisto on Helena Laineen pohjattomasta tarinava-

rastosta; Pullerin Kalle laski vesikelkalla Myllymäkeä ja huusi: "Pois alta, maaherra tulee ja poliisi on ratissa!"

Käsityöpiiri

Käsityöpiirillä oli sekä taloudellinen että sosiaalinen tehtävä. Tavoitteellisuus ja työn näkyvyys lujittivat ryhmähenkeä ja antoivat Pysäkille omaleimaisuutta. Käsityöpiirin tuotevalikoima on monipuolinen ja runsas. Vuonna 2005 ryhmä valmisti yli 1300 tuotetta ja vuosittain luku vain kasvoi. Käsityöpiiri tekee vain sellaisia tuotteita, joilla on kysyntää, silloin ei työ eikä materiaalit mene hukkaan. Vuosien mittaan on sukkiä ja tumppuja tehty satamäärin. Tilkkupiiri on kokoontunut vuodesta 2002 torstaisin. Se toteuttaa omaa osaamistaan alakerrassa, ompelukoneen ääressä sommitellen värikkäitä luomuksia käyttöön sekä koristeeksi. Ryhmä piti oman taidenäyttelynsä Pysäkillä 2002. Kankurit kutovat poppanoita, mattoja ja kaitaliinoja.

Käsityöpiiri ei tehnyt töitään vain myytäväksi, vaan myös lahjaksi, iloksi ja tarpeeseen laitoksille, yksityisille vanhuksille ja lapsille. Niinpä se on ommellut uudet verhot Vuorentaan vanhainkotiin, korjannut ja ommellut keräyksellä saamistaan vuodevaatteista uusia, käyttökelpoisia lakanoita ja tyynyliinoja Viron orpokoteihin ja jakanut vanhainkotien asukkaille käsineitä, töppösiä ja sukkiä. Monet kauniit käsityökerhon ompelemat verhot ovat koristaneet Pysäkin kaunismuotoisia ikkunoita.

Pysäkin salia on värittänyt vuodesta 1999 kaunis tekstiili, hirsimökkitekniikalla tehty tilkkutäkki. Sen suunnittelija ja toteuttaja oli käsityökerholainen, sittemmin paikkakunnalta muuttanut Aino Lehtonen. Täkin kokonaisvaikutelma, tilkkujen värien yhteensointuvuus ja liitoskohtien linjakuus viehättävät katsojan silmää. Täkin koko 170x220 kertoo, että tilkkuja on tarvittu paljon. Ne olivat Pysäkille lahjoitetuista kankaista ja Ainon omasta vaatekopasta. Aino Lehtonen teki työtä kotonaan, koska siellä oli työvälineet ja -rauha. - Olin niin keskittynyt tehtävääni, että saunavuorotkin unohtuivat, sanoi Aino. Bertta Ahlfors, Aviisi 1/2000, lyhennys

Käsityötapahtuma "töppösestä tilkkuun", lauantaina 18.11.2006 klo 10-15. Tule ostoksille! Tuotto vapaaehtoistyön hyväksi.

Pii, pii pikkuinen lintu, Hämeen Sanomat 24.11.2006. Pysäkin käsityöpiiriläiset lahjoittivat keskosvaatteita keskussairaalalle.

ATK-koulutus ja Nettipiste

ATK-koulutus jatkui Raili Reinikaisen johdolla vuoteen 2002. Kurssitettuja oli jo useita kymmeniä, ja uusia halukkaita oli enemmän kuin kurssille vapautuvia paikkoja. Laitteiden hankintaan saatiin kaupungilta avustusta. Käytössä oli useampi tietokone. Raili Reinikaisen jälkeen henkilökohtaista ATK-laitteiden opastusta sai Eero Anttilalta vuoteen 2003 asti, jolloin Pysäkille saatiin 40+ Nettipiste EU-rahoitteisen Allianssi-projektin kautta. Se on ollut yleisön ahkerassa käytössä ja käyttäjälle maksutonta. Vapaaehtoiset toimivat tutoreina opastaen tarvittaessa asiakkaita. Tilastoituja kävijöitä oli 2005 noin 1250, suurin käyttäjäryhmä 50-60-vuotiaat. V. 2008 tilastoituja käyttäjiä oli 359. Todellisuudessa kaikki käyttäjät eivät kirjaa käyntejään. Nettipistettä käytetään sähköpostiviestien lukemiseen ja nettisurffailuun, ei niinkään tekstinkäsittelyyn.

Apua ja turvaa, iloa ja mahdollisuuksia

Tunneemme auttajan, kyyneleemme pyyhkijän? Kädet meille ojentaa, rotkon yli lennättää! Bertta Ahlfors, Kootut kyhäykset 1.

Kertaluonteinen apu

Avunpyyntöjen määrä vaihteli vuodessa 1000:n kahden puolen. Niistä on tullut kotona ja laitoksissa asuvien huonon kunnon vuoksi vaativia ja voimaa sekä taitoa kysyviä. Vapaaehtoiselta kului yhtä "keikkaa" kohden 3 –7 tuntia. Avun järjestäminen vaati kahdesta kymmeneen puhelinoittoa. Päivittäiset keskustelut vapaaehtoisten, omaisten, tai muiden avunpyytäjien kanssa olivat merkittävä osa työntekijöiden perustehtävää.

Vuonna 2006 kanslisti Leena Mikola, joka Pysäkillä vastasi kertaluonteisten palvelujen järjestämisestä, työskenteli viikossa kaksi työpäivää Pysäkillä, kolme kaupungin ruokapalvelussa. VET-ryhmä kävi kaupungin kehittämispäällikkö Leena Thuren luona keskustelemassa Leena Mikolan työsuhteesta. Keskustelussa Pysäkin edustajat totesivat, että kertaluonteinen apu kohdistuu lähes 1000 hämeenlinnalaiseen avuntarvitsijaan. Ryhmä vetosi päättäjiin, että kanslisti Leena Mikolan työpanos Pysäkillä muutettaisiin kokoaikaiseksi tehtäväksi. Erityisen tärkeänä pidettiin, että akuuttipalvelusta vastaavan henkilön tulisi tutustua avunsaajien henkilökohtaiseen tilanteeseen mm. vieraillemalla heidän kodeissaan ja keskustelemalla omaisten kanssa. Muutaman kuukauden työsuhteessa olevat Pysäkin työntekijät eivät tähän pysty.

Aamukorva

Tarkastussoittoja oli vuonna 2002 yli 3300, aamukorvasuhteiden määrä väheni katkauskauten lopulla. Soitot olivat päivittäin tai viikoittain tapahtuvia lyhyitä yhteydenottoja. Vanhuksia askarrutti eniten yksinäisyys ja tarpeettomuuden tunne. Yksinäisyys kytkeytyi heikentyneeseen toimintakykyyn ja sairasteluun. Puhelulla tarkastettiin tilanne ja pyrittiin löytämään apua arkipäivän ongelmiin sekä tukemaan toimintakyvyn säilymistä.

Tukihenkilö- ja ystävätoiminta

Pyynnöjä oli uuden vuosituhannen vaihteessa enemmän kuin uusia tukihenkilöitä. Useimmat tuen pyytäjät olivat iäkkäitä, yli 80-vuotiaita ja fyysisen tai henkisen toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi apua tarvitsevia. Pienessä määrin myös nuoremmat, 20-30-vuotiaat kaupunkilaiset pysivät itse tai Pysäkin yhteistyökumppanin välityksellä ystäväpalvelua. Ystävyysuhteet olivat hyvin erilaisia riippuen ko. henkilön tarpeista ja vapaaehtoisen ajankäyttömahdollisuuksista. Yhä useammin keskustassa asuvalta vanhukselta tuli pyyntöjä kävelykaverista. Vanhukset kaipasivat tukea fyysisen kunnon ylläpitoon. Vuodesta 2004 lähtien tukihenkilö- ja ystävätoiminnan sijaan puhuttiin ystävätoiminnasta, josta syntyvä mielikuva vastasi paremmin toiminnan luonnetta.

Riihimäkeläinen Veikko kävi viikoittain katsomassa Hämeenlinnassa asuvaa äitiään ja puhelimitse he olivat yhteydessä päivittäin. Yksin asuvan äidin päivät olivat hiljaisia ja yksinäisiä. Siksi Veikko halusi saada hänen elämänsä virikkeellistä apua ja kääntyi Pysäkin puoleen. Sieltä löytyi ystävä hänen äidilleen. - Vapaaehtoiset tekevät todella tärkeää ja merkityksellistä työtä, tuumasi Veikko.

Ystäväpalvelussa toimiva Irja on käynyt jo kolmatta vuotta tapaamassa ystäväänsä, Ainoa, Puistonmäessä. – Lähdin tehtävään avoimin mielin ja odotin, mitä päivä tuo tullessaan. Olen saanut vapaaehtoistyöstä paljon sisältöä elämäni ja se on täyttänyt aukkoja elämässäni. Kun antaa luksikallisen, saa kauhallisen, iloitsi Irja.

Kävelykaveri & ulkoiluttaja

Kesällä kepeät kengät, aurinkoiset askeleet. Tule mukaan kävelyrinkiin. Monta jalkaa odottaa käsivartta ja kaveria pikkukävelyille. Pysäkin ilmoitus Hämeen Sanomissa toukokuussa 2000.

Vanhukset aristelevat ulkona liikkumista, vaikka voimia kävelyyn olisikin. Liikunta ja ulkoilu on kuitenkin kaikille välttämättömiä – omin jaloin tai pyörätuolilla. Pysäkin ulkoiluttajat saapuivat vanhusten hoitokoteihin tiettyinä päivinä ja veivät halukkaat vanhukset ulos. Vastaavasti kävelykaveri meni kotona asuvan kanssa kävelyille. Liikunnan tärkeys sekä fyysisesti että psyykkisesti korostui erilaisissa tempauksissa ja säännöllisissä liikuntatuokioissa.

Vuonna 2002 alkanut pyörätuolihanke jatkuu yhä. Talkootyöllä on hankittu 22 pyörätuolia ja kolme sähköistä apumoottoria. Viimeksi tuolin sai Keinukammari 2008. Pyöriä oli, niille tarvittiin myös työntäjiä. Pyörätuoli-hankkeen käynnistäjä Markku Kettunen käytti lähes kaiken tarmonsä ulkoiluttamiseen ja uusien ulkoiluttajien värväämiseen. 2004 ulkoilutustunteja kertyi 1100, pyörätuoleja oli silloin 7 hoitokodissa. Vuonna 2008 pyörätuoleja oli mainitut 22 ja ulkoiluttajia 32 henkilöä, jotka kävivät 18 eri hoitokodissa. Yhteistyötä tehtiin Hämeenlinnan Ladun kanssa. Sen vapaaehtoiset ovat kantaneet omatoimista vastuuta Voutilakeskuksen pyörätuoliulkoilutoiminnasta säännöllisesti kerran viikossa jo kolmen vuoden ajan.

Kunniakirja 29.11.2008. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vuoden kaveri 2008 on Hämeenlinnan Latu ry.

Lukupalvelu

Näkövammaisille ja heikkonäköisille tarkoitettu lukupalvelu alkoi v. 2000. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa oli mukana seurakunnan näkövamma-työstä vastaava diakoniatyöntekijä. Vapaaehtoiset lukivat kotonaan kasetille tekstit ja ne toimitettiin Pysäkin välityksellä asiakkaille. Lukupalvelussa oli parhaimmillaan mukana 26 vapaaehtoista, jotka lukivat etupäässä harrastelehtiä 90 minuutin kasetille. Hämeenlinnan Rotary-klubi lahjoitti 2003 lukupalvelulle 3 nauhuria. Vuodesta 2006 lukupalvelussa luettiin vain muutamia teoksia. Äänikirjat olivat yleistyneet, jonka vuoksi paikallisesti luetulla materiaalilla ei ollut tarvetta.

Laitostoiminta

Ihmisen pitäisi joka päivä kuulla ainakin yksi pieni sävelmä, lukea hyvä runo ja nähdä hieno taulu, ja jos mahdollista, sanoa muutama järkevä sana. Ote Hämeenlinnan kulttuuristrategiasta 2007.

Vapaaehtoisten vierailut vanhainkodeissa, sairaaloissa ja palvelutaloissa lisääntyivät 2000-luvulla. Hoitokoteja oli vuoden 2008 lopulla kolmisenkymmentä. Niissä vierailivat säännöllisesti tai tilauksesta seurapeliporukka Nopat sekä tuolivoimistelun ohjaajat, lisäksi kertaluoteiset auttajat, musiikki- hartaus- ja ohjelmahetkien pitäjät, laitostävät, ulkoiluttajat ja kahvitusten järjestäjät. Suuri panostus annettiin vuonna 2007-

2008 uudelle Voutila-keskukselle, jossa vapaaehtoiset vierailivat lähes jokaisessa edellä mainitussa roolissa.

Tule vapaaehtoiseksi Voutilaan, ilmoitus Kaupunkiuutisissa 12/ 2006. Pysäkin vapaaehtoistyöntekijät aloittavat toimintansa Voutilan uudessa palvelukeskuksessa. Uusi talo on tuonut haasteita ja tehtäviä. Siksi kutsumme mukaan myös uusia vapaaehtoisia. Tule tutustumaan työhömmme ja tehtäviin Voutilaan ti 5.12. 2006 klo 10-15. Paikalla Pysäkin vapaaehtoisia ja työntekijöitä.

Pysäkin vapaaehtoisia osallistui v. 2003 TV-dokumentin, Odotus, tekemiseen. Dokumentti piirsi kuvaa odottavista vanhuksista palvelutalossa sekä odotusten täyttäjistä, vapaaehtoisista. Se myös selvitti, mikä saa vapaaehtoiset sitoutumaan säännölliseen talkootyöhön, mitä se antaa, mitä se ottaa sekä liittyykö siihen ongelmia. Ohjelma esitettiin TV2-ohjelmassa, Pohjantähden alla, 21.3.2004.

Heikkilänkadun palvelutalon asukkaista ja heidän ystävistään koostunut ikääntyneiden naisten joukko, "Mummoliiga" lenkkeili 1999- 2002 Idänpäässä ja Papinniityssä viikoittain vapaaehtoisen johdolla. Nimen "Mummoliiga" antoi joukkoon silloin tällöin pyrkivä mieshenkilö. "Mummoliiga" tuli paikallisesti tunnetuksi lehtiartikkelista. Niinpä lenkkeilijät saivat retkillään tuntemattomilta vastaantulijoilta iloisia kommentteja ja hilpeitä katseita.

Terveiset Voutilan Juhannusjuhlista, jossa me pysäkkiläiset huolehdimme ohjelmasta ja tanssittamisesta. Koko ruokasali oli täynnä tyytyväisiä ja iloisia asukkaita, puettuina juhla-asuihin. Liisa Lotti, Juhannuksena 2009.

Ohjelmaryhmät

Musiikki ja laulu jatkoivat suosiotaan Pysäkin ohjelmavalinnassa. Muusikot soittivat tilanteesta riippuen koko orkesterin voimalla tai duona, triona tai kvartettina. Soittajien lisäksi oli laulusolisteja, yhteislaulujen vetäjiä ja säestäjiä. Olipa vielä kokoonpanoja, joissa yhdistyi musiikki ja runo. Ohjelmaryhmät esiintyivät vanhusten hoitokodeissa ja ikääntyville suunnatuissa tilaisuuksissa vuonna 2008 yht. 317 kertaa. Vuosina 2001-2006 musiikkipiirin esiintyjistä koottu Tiernapojat, sittemmin Tiernaukkelit", esiintyi lukuisissa tilaisuuksissa, aina suurella suosiolla.

Muuta kulttuuritoimintaa

Vuonna 2001 Terttu Mällinen järjesti Boijerilla kuvataideleirin, jonne ilmoitautui 11 pysäkkiläistä. Leirin innoittamana syntyi Kulttuurikaaren kuvataidepiiri taiteilija Terttu Mällisen johdolla. Hänen aloitteestaan perustettiin myös yhteistyössä Kanta-Hämeen Perheiden Tuki ry:n kanssa lasten maalauskerho alle kouluikäisille sekä 7-10 vuotiaille, aiheena kuvallinen ilmaisu. Lasten ja aikuisten kuvataidepiirit kokoontuivat Boyerilla vuoroviikoin. Lasten maalauskerho päättyi 2002. "Pysäkin taiteilijat" maalasivat Boyrilla tiistaisin vuoteen 2007 asti ja pitivät tuotoksistaan vuosittain Pysäkillä kesänäyttelyn. Vuonna 2002 neljän eri kuvataidepiiriläisen maalaamasta kuvasta painettiin postikortti, painos 4000 kpl. Vuodesta 2008 kuvataidepiiri on ollut tauolla.

Pysäkin tanssiryhmä perustettiin 2001. Se koostui 8-16 tanssijasta ja tanssit olivat ryhmän ohjaajan Pirjo-Liisa Vileniuksen suunnitteleimia tai sovittamia seuratanseja.

Esitysasut valmistettiin itse. Naisten tanssiryhmä esiintyi pyytäen ja pyytämättä vanhusten hoitokodeissa ja ikääntyvien tilaisuuksissa. Samoja jälkiä kulki Miesten tanssiryhmä, ohjaajana Seppo Airola. Se saavutti vuosina 2006-2007 suuren menestyksen, mutta on ollut sen jälkeen tauolla.

Kirjoittajapiiri kokoontui vetäjänä Satu Nieminen 2001-2002, Anja Jussila 2003 ja Aila Lompola 2004 -. Nimi muuttui v. 2007 runo- ja kirjoittajapiiriksi.

Näytelmäpiiri Hulvattomat perustettiin v. 2006. Ryhmä esiintyi Pysäkillä sekä vanhusten tilaisuuksissa. Näytelmien käsikirjoitukset olivat Liisa Nurmen ryhmän tekemiä. "Lavatanssit", keväällä 2008 sai suosiota.

Naisten tanssiryhmän esitysasut valmistettiin itse, ensimmäiset käsityöpiirin ohjaajan Ritva Sutisen tuella. Näiden ns. juhlapukujen lisäksi ryhmä valmisti esitysasut miesten solmioista. Ne saatiin lehti-ilmoituksella: Kravatit kiertoon. Saalis oli yli 2000 eriväristä, -laatuista ja kuvioista solmiota, josta kukin tanssija valitsi itselleen mieluisan väriset solmiot noin 40-50 kpl/ hame.

Virkistystä mummoille. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tukiyhdistys, Pysäkin Kulttuurikaari ry myi 2006 jäsenensä, viisarilai sen kirjailijan Helena Laineen, kirjoittamaa joulurunoa kauniisti joulukorttiin tekstattuna. Runoa myytiin vanhoilla "mummon markoilla". Hinnaksi kelpasivat pöytälaatikon pohjalle unohtuneet lantit. Runojen myynnistä koitui 100,01 euroa. Kun Kulttuurikaari lisäsi summaan 50 euroa, saivat Vuorentaan asumisyksikkö, Koivupirtti ja Metsäpirtti, kukin 50 euroa. Rahalla hankittiin jouluiloa asukkaille.

Seurapeliyryhmä Nopat

Päivän helmiä eivät ole saamasi kohteliaisuudet, eivät palautteet, vaan se ilo, jota itse olet kylvänyt toisten ihmisten elämään. "Peliporukan" motto.

Joulukuun lopussa 2004 tuli TV:sta ohjelma "Vierivät kivet". Siinä kerrottiin vanhusten muistia virkistävästä peleistä, joita oli käytetty menestyksellisesti kuopiolaisessa vanhainkodissa. Ideaa päätettiin kokeilla Pysäkillä. Sen vastuuhenkilöksi saatiin asiasta innostunut Ulla-Liisa Kokko, joka keräsi "peliporukan" - kymmenkunta vapaaehtoista ja ryhtyi toiminnan koordinaattoriksi. Peleihin käytiin tutustumassa Kuopiossa ja ensimmäiset pelihankinnat tehtiin tällä matkalla. Vuonna 2005 kahdeksan vapaaehtoisien muodostama "peliporukka" vieraili säännöllisesti seitsemässä vanhusten hoitokodissa. Vuonna 2008 hoitokoteja oli jo 10 ja pelaajia lähes 1200. Pelihetket olivat asukkaille piristäviä tuokioita, jossa naurettiin, väiteltiin, muisteltiin ja autettiin toinen toisia.

Hämeen Sanomat 15.1.2009, toim. Marika Riihonen, lyhennys. Ensimmäisillä pelikerroilla pöytiin ladottiin lautapelejä, kuten Lotto tai Kimple. Nykyään Pysäkin pelikaapissa on tehdasvalmisteisten pelien lisäksi runsaasti itse tehtyjä pelejä. Idean vapaaehtoiset saivat terveyskeskuksesta, jonne HAMK:n ohjaustyön artenomiopiskelijat olivat kehittäneet pelejä. Pelaajat pitävät tärkeänä, että pelin lomassa rupertellaan. Peleistä on konkreettista hyötyäkin. Kuvat ja esineet voivat herättää syvälläkin uinuvia muistoja samalla kun pehmeää noppaa heitellessä näpit notkistuvat.

Tuolivoimistelu

Eivät kaikki voi jalkojaan käyttää, eivät juosta ja palloa potkia. Kuitenkin hekin nauravat, itkevät, tuntevat niin kuin me. Heille silmänä, korvana, jalkanakin tahdon olla, kun mua tarvitaan. Ella Lahtinen, Tampereen Mummon kammari.

Ikääntyneiden tuolijumppatunnit saivat yleisen terveystalituksen ja kannustavien tutkimustulosten perusteella vuosi vuodelta yhä enemmän ymmärrystä ja suosiota hoitolaitoksissa ja kotona asuvien ikääntyneiden keskuudessa. Sanonta, "Kun liike laajenee, laajenee koko elämänpiiri", kertoi liikunnan mahdollisuudesta, jota ikääntyneen oli itsensä toteutettava, omilla ehdoillaan. Liikuntatuokioiden tarkoituksena oli virkistää ikääntyneitä. Voimistelutuokioita ryydittivät keskustelut, muistelut, laulut ja näppärysharjoitukset. Ilon ja mielihyvän tuottaminen olikin oleellinen osa voimistelutuntia.

Vuonna 2000 yksi tuolivoimistelun ohjaaja ohjasi tuolivoimistelutunteja kahdessa vanhustenhoitolaitoksessa. V. 2008 ohjaajia oli 7 ja tunteja oli 13 kohteessa. V. 2008 tuolivoimistelutunteja kertyi 179 ja yhteenlaskettu liikuntatuokioiden osallistujamäärä oli 18 616 ikääntynyttä.

Pysäkillä koulutettiin 2000- 2003 kolme kertaa vanhusten tuolivoimistelun ohjaajia, ns. liikuntaystäviä, yksityisen vanhuksen tai ryhmän vertaisohjaajaksi. Koulutuksen kesto oli 15 h. Vuonna 2005 koulutusta järjestettiin myös Hämeenlinnan kaupungin kotipalvelun ja Sisälähetyksen henkilökunnalle.

Pienryhmätoiminta

Lukuisat pienryhmät ovat kokoontuneet Pysäkillä itseohjautuvasti, vertaisohjaajan tai asiantuntijan johdolla. Tällaisia olivat muun muassa Sururyhä, ohjaajana Pysäkin diakoniatyöntekijä, Vaihdevuosiryhmä, Laihdutusryhmä, Muisti-kuntoutusryhmä, NLP-ryhmä, Kävelyrinki, Leskenlehdet, Shakkiryhmä ja Dementiaryhmä. Miehet kokoontuivat keskusteluiltoihin vuonna 2000. Erään mukanaolijan mukaan yhä useamman äijän pitäisi tulla mukaan ja puhua kipeistäkin asioista. Jännittäjien vertaisryhmä on kokoontunut Pysäkillä 2005-2009. Osallistujat haettiin lehti-ilmoituksella. Ryhmää ohjasi vertaisohjaaja. Ryhmässä jaettiin kokemuksia ja etsittiin keinoja pärjätä omillaan itsetuntemuksen ja vertaistuen avulla. Kristillinen toipumistyön Krito-ryhmä kokoontui Pysäkillä vuoroviikoin jännittäjien kanssa vuodesta 2008. Kipupotilas-yhdistyksen vertaisryhmä kokoontui Pysäkillä v. 2007.

Boijerin huvilan talkootyö

Seitsemän, viisi, kolme ja lopulta kaksi vapaaehtoista remonttimiestä jatkoi huvilan korjaustyötä itsenäisesti oman kiinnostuksensa mukaan. Vuonna 2005 talkoomiehet remontoivat keittiötä, kunnostivat pihastutuksia ja tasoittivat parkkipaikkaa. Seuraavana vuonna he oikoivat ja maalasivat kammaria sekä uusivat sisätilojen sähköistykseen. Pysäkin "isäntä" oli vuosina 1995-2005 Jussi Viljanen, joka johti parhaimmillaan 25-30 hengen talkooporukkaa. Häntä ennen ja hänen jälkeensä tehtäviä hoiti Jorma Lehtimäki, sittemmin kumppaninaan Erkki Mutta.

Rikosten uhrien tukihenkilötoiminta

Hämeenlinnassa 1995 alkanut tukihenkilötoiminta on osa valtakunnallista rikosuhripäivystystä. Tukihenkilöt, 6-7, olivat Pysäkin vapaaehtoisia, toiminnan organisointi

tapahtui Diakoniakeskuksessa. Toiminta siirtyi Hämeenlinnan Settlementtiin vuonna 2007.

Palveleva puhelin, PP

Palveleva puhelin on evl. kirkon ylläpitämää toimintaa, jonka yksi päivystyspiste sijaitsee Hämeenlinnassa. Se on ollut Pysäkin ja Diakoniakeskuksen yhteistyömuoto, josta vastasi aiemmin diakonisihteeri Airi Raitaranta, vuodesta 2007 Pysäkin diakoni Marko Pasma. Vapaaehtoisia päivystäjiä oli 2008 kolmisenkymmentä ja soittoja tuli Hämeenlinnan päivystyspisteeseen liki tuhat.

Keräyksiä

Pysäkki toimi kokoajana ja välittäjänä joululahjakeräyksille lähes joka vuosi. Hyvissä ajoin ennen joulua alkoi Pysäkin alakertaan kerääntyä, milloin kenkälaatikkoja tai reppuja täyteen sullottuina jouluiloa Romanian, Moldovan tai Pietariin lastenkoteihin.

Yhteistyö

Pysäkki tarvitsi yhteistyökumppaneita, toisaalta sen toiminnan saama myönteinen maine herätti eri yhteisössä halua yhteistyöhön Pysäkin kanssa. Yhteistyö oli Pysäkin tilojen käyttöä sekä työtä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällaisia järjestöjä olivat muun muassa vammais- ja vanhusjärjestöt.

Ystävyy verkosto

Pysäkki on elävä yhteisö sanan varsinaisessa mielessä. Jatkuvasti tulee uutta. Vapaaehtoiset ovat innovatiivisia ja innostuneita. Vapaaehtoisuudessa on voimaa. Anu Kontio, Pysäkin diakoniatyöntekijä 2001.

Pysäkin ystävyy verkosto antoi vapaaehtoisten elämään rytmiä, tavoitteita ja elämyksiä. Pysäkin toimihenkilöt huolehtivat Pysäkin alkuperäisen tehtävän mukaisesti vapaaehtoisten palkitsemisesta ja kiittämisestä, niihin kuuluivat teatteriretket, kiertoajelut, kylpyläkäynnit, kevät- ja syyskarkelot ja saunaillat. Vuoden perinteinen kohokohta oli Pysäkin joulujuhla, jonka pitopaikkana oli milloin Aulanko, Raatihuone, Aulangon Heikkilä, Parolan sotilaskoti, Kulttuuritukku tai Poltinahon seurakuntakeskus. Joulujuhlan ohjelmasta vastasivat pysäkkiläiset

Tärkeitä koulutustapahtumia olivat keväisin ja syksyisin järjestetyt leirit Loimalahdes- sa. Leirin aiheet käsittelivät jaksamista, omia voimavaroja, erilaisuutta ja läheisyyttä, tunteita, ihmissuhteita ja elämänhallintaa.

Eri toimintaryhmille järjestettiin omia koulutustilaisuuksia ja retkiä. Käsityöryhmä, "akuuttikeikkalaiset", laitossystävät, tukihenkilöt, soittajat, emännät ja leipurit saivat vuorollaan nauttia Pysäkin vapaaehtoisille tarjoamasta uudesta tiedosta ja taidosta sekä kiitollisuudesta.

Vain miehille, Pysäkkiviesti 4/ 2004. Miesten sauna- ja strategia- iltapäivä kaupungin saunalla Raatihuoneenkatu 9-11, isäntinä Markku Kettunen, Pauli Luhtanen ja Eero Korhonen. Markkinointi: Pyydä, käske tai komenna miehiä mukaan. Vastahakoiset pehmennetään löylyssä myötämielellisiksi.

Boijerin saunaillat

Pysäkkiläisten saunaillat Boijerissa kokoavat vapaaehtoisia 4-5 kertaa kesässä rentoutumaan kauniin luonnon äärelle ja nauttimaan yhdessäolosta ja kiireettömyydestä. Pysäkin kesäsauna on vapaaehtoisille vapauttavaa työnhajausta samalla kuin se on omaehtoista ajanvietettä. Se avaa näkemään toisia vapaaehtoisia uudesta, avarammasta näkökulmasta. Leikit ja kilpailut vapauttavat itsekunkin "arkinästä" ja antavat arvaamattomasti energiaa. Kun vastuu illasta on sovitulla vapaaehtoisryhmillä, saa Pysäkin vakinaiset toimihenkilötkin hellittää hetkeksi. Boijerin kokemuksistakin syntyy uskollisuutta ja vastuullisuutta.

Olimme Sepon kanssa kesäkuisen saunaillan emäntä ja isäntä. Saavuimme Boijerille hyvissä ajoin mukanaamme kahvit, makkarat ja letut tykötarpeineen. Seppo sytytti nuotion rannan tuntumaan heti tultuamme, jotta ehtisi syntyä hyvä hiillok. Minä kannoin nuotiopaikalle makkarat ja lettuaineet etsien niille auringolta suojaisan paikan sananjalkapusikosta. Pian ensimmäiset kylpijät menivät saunaan - naiset ensin. He ottivat vuoroin löylyä, vuoroin pulahtivat järven suloiseen viileyteen. Huvilassa osa joukosta joi kahvia isännän ja emännän huolehtiessa tarjoilusta. Yht'äkkiä leppoisa juttutuokio keskeytyi rannasta kuuluvaan meteliin; saunasta palaajat hätistelivät pyyhkeillä ja uimapuvuilla makkarakassin kimpussa olevaa varisparvea. Häipyiväthän nuo, mutta ehtivät rikkoo lähes jokaisen makkarapaketin. Siitäpä syntyi huoli; jokaiselle ei riitä makkaraa. Tilanne onneksi selvisi. Saimme rippikoululeiriläisten varastosta puuttuvat makkarat. Varikset ilkkuivat lähipuissa ja nuolivat vielä pitkään suupieliiään. Olipa oravallakin puun oksalla makkaran pala tassuissaan. Alkuhämmennyksestä päästyämme tilanne nauratti muita, paitsi Seppoa, joka piti vahinkoa meidän, isännän ja emännän, huolimattomuutena. Naurua riitti pitkin iltaa ja se teki hyvää, kuten silloinkin, kun laulelimme tyytyväisinä ja tunteikkaana nuotiolla laulua, On kesän kirkas huomen. Aloimme laulun vakain aikein, mutta kun sanat etenivät kohtaan: ... ei liiku lehti tuomen, on lintunenkin vait, emme pystyneet naurultamme laulamaan, vaan hötkyjimme hervottomina tiiraten lähipuuden oksia, jonne röyhkeät linnut olivat lentäneet turvaan ahdistelijoitaan. Yhtä hauskaa kokemusta rikkaampi.

Tilojen käyttö vuonna 2003

Pysäkin tilat olivat ahkerassa käytössä. Ulkopuolisia käyttäjiä pyrkijöitä oli runsaasti. Käytännöksi tuli, että tietyille Pysäkkiä lähellä oleville ryhmille ja kansanterveysjärjestöille vuokrataan salia iltaisin. Hämeenlinnan ulkopuoliset ryhmät ja seurakuntien retkeilijät vierailivat Pysäkillä tutustuen vapaaehtoistoimintaan

Käyttäjä	kerrat	henkilöä
Pysäkin omat ryhmät	181	1983
Järjestöjen tilaisuudet	94	1391
Esittelytilaisuudet ryhmille	14	165
Iltilaisuudet	96	1436

Pysäkki työllistäjänä

Uudella vuosituhannella työllistettyjen apu tuli entistäkin tarpeellisemmaksi. Toimihenkilöiden määrä oli säilynyt samana lähes alusta lähtien, toiminta sen sijaan laajentunut merkittävästi. Työllistetyt hoitivat vaativia tehtäviä lyhyen perehdytysajan jälkeen, kunnes jälleen työsopimus päättyi ja tilalle tuli uusi. Vuosina 2000-2009 työllistettyjä oli 24, emäntinä, vanhusten avustajina, vahtimestareina.

Kummilapset

Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on ollut toimintansa aikana useita kummilapsia. Doris Kanario Keniasta ja Jabir Munski Khan Intiasta otettiin kummilapsiksi 1995. Eila Maria Melissa Ahonen syntyi 1996. Kummisuhde alkoi heti syntymästä. Hänen kastetilaisuutensa järjestettiin Pysäkillä. Useat vapaaehtoiset ovat olleet Ellan "lapsenlikkana" sekä vierailleet Ellan juhlissa.

Doris Kanarion kummisuhde päättyi 1999. Hänen tilalleen otettiin uusiksi kummilapsiksi Virossa asuvan Vilbert ja Aili Kuus'in kuusilapsine perhe, jolle Pysäkki ja pysäkkiläiset antavat aineellista tukea. Vuonna 2008 hankittiin Pelastakaa Lapset ry:n kautta Etiopiasta uusi kummilapsi.

Kummitoimintaa koordinoi nimetyt vapaaehtoiset. Kummimaksuihin käytettiin vuonna 2000 noin 3000 mk, summa kerättiin käsitöillä ja arpajaisilla. Lisäksi lapsia muistettiin kortein ja vaatepaketein.

Ellan ollessa noin 8 kuukauden ikäinen lähdin eräänä iltana tekemään vapaaehtoistyötä. Pysäkiltä tuli sovitusti hoitaja Ellalle. Ajoin pois kotoa ja mietin: Onko tässä mitään järkeä. Minä menen tekemään vapaaehtoistyötä ja toinen vapaaehtoinen tulee hoitamaan Ellaa siksi aikaa. Ei tarvinnut edes kauan miettiä, kun vastaus oli valmiina: Minä voin olla tekemisissä aikuisten kanssa ja joskus olla todella avuksikin ja Ella... Hän saa vapaaehtoisen hoitajan kautta paljon, välillä isällistä, miehistä hoitoa, välillä mummomaista hoitoa ja myös toisenlaisen äidin, tädin hoitoa. Uskon, että kaikki hoitajat ovat tuoneet oman rikkautensa Ellan elämään. Kirj. Layla, Juhla Aviisi 2004, lyhennys.

Tapahtumia vuosilta 2000 - 2009

2001

Voimaa ja yhteisöllisyyttä

Haluan toivottaa kaikille Suomen vapaaehtoisille "Hyvää kansainvälistä vapaaehtoistoiminnan vuotta 2001." Samalla haluan kiittää teitä työstänne suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan hyväksi. Työmme jatkuu - yhteiskuntamme tarvitsee yhteisvastuullisuutta ja toinen toisistamme välittämistä. Toivotan teille voimavaroja työssänne myös jatkossa! Tarja Halonen, Tasavallan presidentti, 6/2001.

Vapaaehtoisvuonna 2001 pysäkkiläisiä palkittiin vapaaehtoistyöstä 26.-27.5.01 retkellä, joka suuntautui Pajulahden Urheiluopistoon ja Lahteen valtakunnalliseen lähimmäispalvelutapahtumaa. Edellistä päivää vietettiin liikunnan merkeissä jälkimmäinen tarjosi runsain mitoin henkistä ja hengellistä voimaa.

Linja-autollinen iloisia ja vapautuneita pysäkkiläisiä matkasi toukokuussa Pajulahteen, Nastolassa sijaitsevaan urheilun koulutuskeskukseen, retkelle, jonka Pysäkki tarjosi vapaaehtoisilleen kiitokseksi ja virkistykseksi. Yhdessäolo jatkui seuraavana päivänä Lahden Messukeskuksessa, valtakunnallisilla lähimmäispäivillä. Retki oli todella virkistävä ja pysäkkiläisyyttä vahvistava.

Pajulahden viheriöllä pidetyissä olympialaisissa meistä löytyi uusia puolia. Joukkuekisa mitä merkillisimmissä taitosuorituksissa synnytti joukkuehenkeä ja voitontahtoa. Parhaiten menestyi joukkue nimeltä Number one. Me muut soimme ilon voittajille, sillä kaikki koimme kisassa ajoittain onnistumisen tunteita. Sisätiloissa lauloimme ja leikimme – tutustuimme toisiimme. Emme olleet leipureita, käsityöpiiriläisiä, akuuttikeikkalaisia, olimme pysäkkiläisiä. Saunomisen jälkeen kokoonnuimme rannan tuntumaan syömään ja juomaan.

Lähimmäistapahtumassa Lahdessa oli noin 5000 läsnäolijaa. Piispa Juha Pihkala piti aamujumalanpalveluksessa mieleenpainuvan saarnan. Ennen pääjuhlaa nautimme aterian ja tutustuimme näyttelyihin. Pääjuhlassa oli korkeatasoista kulttuuriohjelmää sekä sosiaali- ja terveysministeri Maija Perhon puhe. Oli elämys tuntea kuuluvansa suureen vapaaehtoisten perheeseen ja olla hyvin järjestetyn tilaisuuden vieraana. Pirjo Liisa Vilenius, Aviisi 1/ 2001, lyhennys.

2002

Pyörätuolikampanja

Voi sitä onnea, kun ihminen näkee vaikkapa sinivuokkoja kukkivan ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen. Vanhus Virpolan palvelutalosta.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki käynnisti 2002 kampanjan, jolla kerättiin varoja ulkoilukäyttöön tarkoitetun pyörätuolin hankkimiseksi Vanhusten palvelutalo Virpolaan, Parolantie 30, jossa oli 25 asukasta. Kampanjalle valittiin oma toimikunta ja sitä hallinnoi Pysäkin Kulttuurikaari. Kampanjan suojelijaksi lupautui vammaisen, TV:sta ja lehdistöstä tuttu toimittaja Pirjo Kauppinen.

Hanke alkoi virallisesti Pysäkin 8-vuotispäivänä, 22.8.2002, ja jatkui vuoden loppuun. Poliisilaitokselle lähetetyssä avustusanomuksessa mainittiin keräystavaksi haasteet yritysille, yhteisöille ja yksityishenkilöille, käsitöiden myynti, pienimuotoiset arpajaiset, esiintymisryhmien esitykset, joiden tuotto ohjataan keräystilille. Hanke sai myönteisen vastaanoton ja vapaaehtoiset tekivät töitä sen edistämiseksi kukin tahollaan ja tavallaan. Ansaitun rahasumman kartuttua tavoitteet kasvoivat: muissakin vanhusten hoitokodeissa oli vanhusten ulkoilutuksen esteenä pyörätuolin puute. Loppusumma oli huikea 12 100,67 euroa, kulut 70,21 euroa (0,58 %)

Pyörätuolikampanjan käynnistäjä, Markku Kettunen teki hyvää pohjatyötä tutustessaan erilaisiin pyörätuolivaihtoehtoihin. Hän oli perehtynyt Inva Oy:n valmistamaan ASSIS -merkkiseen sekä RED 703-merkkiseen pyörätuoliin. Kun Pysäkin Kulttuurikaari luovutti rahasumman Perusturvalle, se antoi Kettuselta saadut ostosuositukset. Perusturvakeskus hankki pyörät ilman arvonlisäveroa.

Ystävänäpäivänä, 14.2.2002, oli pyörätuolien luovutus Pysäkillä. Uudenuutukkaista pyörät oli asetettu riviin esityssalin seinustalle ja niiden äärellä seisoivat kutsuvieraat; perusturvan ja eri vanhusten hoitokotien edustajat ja kampanjan toteuttajat. Pyörät oli määrä sijoittaa seuraaviin vanhusten hoitokoteihin: Palvelutalo Virpola, Idänpään

Palvelukeskus, Saariskoti, Lukiokatu 24, Vuorentaan vanhainkodin osastot 2 ja 3, Vapaaehtoiskeskus Pysäkki, (asiakaskäyttöön), Voutilan vanhainkoti ja Uppsalatalo (lahjoituksena saatu käytetty pyörätuoli).

Perusturvan toimitusjohtaja Erkki Torppa otti vastaan merkittävän lahjoituksen ja lupasi, että kaupungin päättäjät vastaisuudessa tiedostavat tämäntyyppisten liikuntaan tarvittavien laitteiden tarpeen vanhusten hoitokodeissa. Hän totesi, että kaupunki lupautuu vastaamaan uusien pyörätuolien huollosta. Se oli myös tilannut tuoleihin vetähytkivet jalkapeitot.

Hämen Sanomat 15.2.2002. Ajatus ulkopyörätuolien hankkimiseen lähti Pysäkin vapaaehtoistyöntekijä Markku Kettusesta, joka viikoittain ulkoilutti pyörätuolilla noin kymmentä vanhusta tunnin viikossa. – Nyt kun uudet tuolit on saatu hankittua, kaipaamme lisää vanhusten ulkoiluttajia, totesi Kettunen. Uutta pyörätuolia testannut toispuolihalvaantunut vanhus Virpolasta oli tuoliin tyytyväinen. – Viikon kohokohta, kun pääsee ulkoilemaan.

Ulkoilun merkitys ei vähene iän ja fyysisen kunnon vähetessä. Päinvastoin, liikuntamahdollisuuksien heiketessä ulkoilun merkitys korostuu. Elimistömme on siten rakentunut, että se tarvitsee liikettä. Mikäli liikkuminen ei ole mahdollista, raitis ulkoilma osaksi korvaa tätä puutosta, kun tehostunut hapen saanti ja hengitys vilkastuttavat verenkiertoa sekä perusaineenvaihduntaa. Ulkoilma piristää ja siitä saa vastustuskykyä, puhumattakaan luonnosta saatavasta voimasta ja mielihyvästä. Osa puheesta pyörätuolien luovutustilaisuudessa 14.2.2003.

Kampanja päättyi, mutta pyörätuoleja on sen jälkeen hankittu vielä monia. 1.9.2008 Pysäkin ulkoiluttajien käytössä oli 22 ulkoilukäyttöön soveltuvaa pyörätuolia. Ne on hankittu lahjoitusvaroin. Pyörätuolien ja lisälaitteiden hankintaa koordinoi Pysäkin Kulttuurikaari, ulkoilukäyttöön sopivan pyörätuolin tuotekehityksessä mukana olleen, Markku Kettusen asiantuntemuksella.

2003

KKI-ohjelma

Pysäkki osallistui syksyllä Hämeenlinnan Settlementin järjestämään Liikunta ABC-projektiin- Kunnossa Kaiken Ikää, KKI. Tarkoituksena oli löytää "matalan kynnyksen" liikuntamahdollisuuksia, jotka edistäisivät vapaaehtoistyössä toimivien hyvinvointia, jaksamista ja liikuntaharrastuksen alkamista. Vapaaehtoiset osallistuivat mm. keilailuun ja itämaiseen tanssiin. Myös Settlementin hankkimat kävelysauvat olivat ryhmien käytössä.

Tilastointi, kokeilukortti

Tilastointikokeilulla selvitettiin, miten paljon vapaaehtoiset käyttävät aikaansa vapaaehtoistyöhön ja valitsemaansa työmuotoon. Kortteja toimitettiin 300 vapaaehtoiselle, niistä palautui 95.

Kokeilu osoitti, että kaikki eivät halua täyttää tilastolomaketta. Saatu palaute osoitti myös, että vapaaehtoiset tekevät paljon työtä, joiden tilaus ei tule Pysäkin kautta, vaan asiakkaalta itseltään ja että sama vapaaehtoinen toimi monessa eri työmuodossa.

2004

Värssykirja, Olkoon onni osanasi

Ei elämä unta ja haavetta ole, se on työtä ja todellisuutta. Se on pyrkimys yhäti ylöspäin, kohti eloa, onnellisuutta. Saimi Halosen muistista.

Värssykirjan, Onni olkoon osanasi, lähes 300 värssyä, on peräisin Pysäkin vapaaehtoisilta ja asiakkailta. Kirjan toimittajan apuna oli toimitusneuvosto. Sen taiteelliset jäsenet, Terttu Mällinen Sirkka Salminen ja Tellervo Tähtinen-Sund, suunnittelivat kirjan kauniiksi. Viimeksi mainittu kuvitti kirjan maalauksillaan ja piirroksillaan. Kirjan kustantaja oli Pysäkin Kulttuurikaari ja painos 2000 kpl. Sen tuotto tuli vapaaehtoisien sekä hämeenlinnalaisten ikääntyvien hyväksi.

Keskustelimme Maanantaiseurassa muistivihoista ja päiväkirjoista. Osanottajat olivat tuoneet mukanaan omia muistivihkojaan, joissa oli tuttuja, mutta myös vieraita värssyjä. Pyysin saada kirjoittaa niitä muistiin voidakseni lukea niitä vanhuksille vieraillessani vanhainkodissa. Sana levisi ja vihkoja tuli minulle pinkoittain ja kirjoitin värssyjä satamäärin. Jaoin ne aiheittain uskonnollisiin, isänmaallisiin, elämänohjeisiin, onnetoivotuksiin, ystävyystyöistä ja rakkaudesta kertoviin sekä humoristisiin. Pirjo-Liisa Vilenius.

Pysäkki 10 vuotta - on kiitoksen aika

On ilo liittyä yhteen. On saavutus pysyä yhdessä. Tehdä työtä yhdessä on onni.

Pysäkin perustamisesta tuli 10 vuotta 22.8.2004. Sen menestyksellistä toimintaa ja sen aktiivisia toimijoita kiitettiin ja juhlittiin monessa eri tilaisuudessa. Juhlavuoden rakentaminen aloitettiin jo syksyllä 2003, suunnittelijoina vapaaehtoisista, taustayhteisöjen edustajista ja toimihenkilöistä koottu suunnitteluryhmä.

Juhlaviikolla, 20-26.9. kaksi ensimmäistä päivää Pysäkin esitysryhmät vierailivat vanhusten hoitokodeissa. Juhlaseminaari oli keskiviikkona Koulutuskeskus Tavastian auditoriossa. Sen juhlapuhujaksi kutsutulle tasavallan presidentti Tarja Haloselle ei ajankohta sopinut, ei emeritus arkkipiispa John Wickströmille eikä Isä Mitrollekaan. Niinpä annettiin Pysäkin tukijoiden edustajille puheenvuorot. Seminaariohjelma muotoutui seuraavanlaiseksi: Toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laine esitti Pysäkin 10-vuotishistoriikin. Toimialajohtaja Erkki Torppa esitelmöi aiheesta Vapaaehtoistyön asema hyvinvointiyhteiskunnassa ja kirkkoherra Kari Koivu tarkasteli aihetta, Motiivit lähimmäisyyden näkökulmasta. Tilaisuuden päätti tohtori Anne Birgitta Yenung esitelmällään, Miksi tehdä vapaaehtoistyötä. Seminaariin osallistui 120 henkilöä.

Torstaina oli kakkukahvit Pysäkillä, vierailijoita ja onnittelijoita noin 500. Perjantaina avoimet ovet -tilaisuuteen oli kutsuttu satunnaisesti kadulla kulkevia kaupunkilaisia. Viikko päättyi Hämeenlinnan kirkossa vietettyyn juhlamessuun, jossa kirkkovierailta oli yli 500. Messussa, lukijoina ja musiikkiesitysten esiintyjinä oli vapaaehtoisia, uruissa vapaaehtoinen Erkki Ikonen ja saarnan piti Pysäkin diakoni Marko Pasma. Kirkonmenojen jälkeen kokoonnuttiin vapaaehtoisille tarkoitettuun kaupungin ja seurakunnan järjestämään vapaaehtoistyöntekijöiden juhlaan Janne-saliin, jossa oli läsnä 150 vapaaehtoista.

Jo edellisiä aiemmin, 28.8.2004, vapaaehtoiset oli kutsuttu Hotelli Petäykseen syksyn toimintakauden avajaisiin ja 10-vuotissyntymäpäiville. Toiminnanohjaaja Arja Ratava-

Laine ja diakoni Marko Pasma kätelivät kutsuvieraat talvipuutarhassa. Hyvän lounaan ja luontopolun jälkeen oli kotitekoista ohjelmaa: soittoa, laulua, tanssia, muistovärssyjä ja Maija ja Uolevi Mustosen mainio sketsi, nimeltä Hauskoja sattumia vapaaehtoistyössä. Yllätysesiiintyjät, Ladyt lavalla, osoittautuivatkin Pysäkin omaksi väeksi. Arja Ratava-Laine esitti vakuuttavasti Marion Rungia ja Sinikka Savolainen kohdalokasta Tarja Lunnasta, Anne Wiklund oli Paula Koivuniemi ja Leena Mikola sini-valkea Katri-Helena. Arpajaisissa lähes joka arpa voitti. Ennen kotiinpaluuta vieraat saivat muistolahjaksi Pysäkin nimellä varustetun punaisen avainkukkaron.

Pysäkin 10-vuotisjulkaisu, Pysäkin juhla-Aviisi oli jatkoa muutaman vuoden takaiselle Pysäkki-Aviisille. Se suunnattiin vapaaehtoisille ja Pysäkin sidosryhmille. Lehden artikkelit kertoivat monipuolisesti Pysäkin auttamistyöstä ja yhdessä tekemisestä ja kokemisesta.

Vaikka pysäkkiläiset ovat tehneet hyvää työtä jo kymmenen vuotta kaupungin ja sen asukkaiden hyväksi, ei Pysäkki ole vielä lainkaan tuttu kaikille hämeenlinnalaisille. Pysäkki ja sen tarjoamat palvelut on tarkoitettu kaikille ja ovi on auki jokaiselle, joka vain sattuu sisään tulemaan. Jostain syystä ihmisten mielikuvissa Pysäkin ajatellaan silti olevan vain alkoholisteille, vain vanhuksille, vain työttömille tai vain "kaikkensa menettäneille". Koulussa opettajat muistuttavat, että "luulo ei ole tiedon väarti". Jos luulet jotakin Pysäkistä tai luulet tietäväsi, niin tänä syksynä on hyvä mahdollisuus tarkistaa tiedot viimein ajan tasalle. Pysäkin juhlavuikolla 20-26.9. on paljon tapahtumia Pysäkillä ja pitkin kaupunkia. Marko Pasma, Kotikirkko 4.9.2004.

Torstai 23.9.2004. Pysäkin 10-vuotisjuhlaa vietettiin täytekkakuineen ja ohjelmineen. Yleisöä oli niin paljon kuin seinät sietivät. Tunnelma oli yllättävän vilkas ja näytti siltä, että Hämeen hitaat olivat poissa. Jokainen etsi paikkansa tavoittaen ystäväänsä "mitä kuuluu" kysymyksin, kunnes ohjelma alkoi ja vaimensi puheensorinan. Kuka lienee keksinyt Pysäkki-idean, joka toimii samoin periaattein muissakin kaupungeissa? Idea on saanut mahtavat mittasuhteet tuoden mukanaan suuren vastuun, johon täytyy kasvaa. Seurakunnan henkinen tuki on tuonut lohtua väsyneelle. Kirkko on opettanut meitä ristimään kätemme ja rukoilemaan tämän pahan maailman edessä virren sanoin: "suo aina rauha suloinen ja poista sota verinen."

Juhlapäivänä on monilla muistelon aikaa. Kuulin takanani sanottava, kuinka Pysäkki on vienyt hänet mennessään 10 vuotta ja vielä toisen kymmenen, kun tätä ikääkin jo on. Katselin shakki-jermujen vakavaa ilmettä. Vaikka väki tuli ja meni heidän ohitse, ei katse kääntynyt pelilaudalta. Olihan tärkeää pitää järki juoksussaan. Paljon jaksoivat Pysäkin pelimannit, kun soittivat lähes tauotta. Hukkaan menivät ihanat soitot, kun ei saanut pyörähtää ihanan valssin tahtiin eikä polkata Viipurin Vihtoria. Monet poistuivat mukavat muistot muassaan. Näin kolahtivat kiinni 10-vuotisen kirjankannet ja uudet kannet avataan. Onnea matkaan ja Pysähtymisiin! Alma Sinkko, lyhennys.

2005

Vapaaehtoisten pysäköinti

Kaupunginhallitukselle osoitettu anomus: "Koska vapaaehtoistyöntekijät tekevät yleishyödyllistä, voittoa tavoittelematonta työtä Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkilaisten hyväksi anomme, että tekninen lautakunta myöntää Vapaaehtoiskeskus Pysäkille viisi pysäköintilupaa, jotka sallivat ilmaisen pysäköinnin kaupungin maksullisilla pysäköintipaikoilla. Pysäköintilupia säilytettäisiin Pysäkin toimistossa, jossa vapaaehtoistyöntekijöillä olisi mahdollisuus noutaa lupa mukaan "keikoille" ja jonne lupa myös palautetaan heti työtehtävän päätyttyä.

Kaupunginhallitus hyväksyi anomuksen teknisen lautakunnan esityksestä 24.1.2005.

2006

Vuoroin vieraisissa

Ystävyyden talossa on portti raollaan. Jos joku oveen kolkuttaa se sisään kutsutaan. Ystävyyden talossa jää kiire eteiseen ja aamuun asti lauletaan ja nouseaan huomiseen. Anna-Mari Kaskinen.

Maija ja Uolevi Mustonen ilahduttivat pysäkkiläisiä ja hoitokotien asukkaita luovilla ideoillaan ja näppärillä käsillään 2001-2004. Pysäkin menetykseksi he muuttivat Hämeenlinnasta Ruokolahdelle, synnyinseuduilleen. Ruokolahteleisten onneksi he veivät Hämeenlinnasta tuliaisia: vapaaehtoistoiminnan aatteen ja sen toteutusmallin. Tuskin he ehtivät asettautua aloilleen, kun paikallinen dementiayhdistys sai heistä oivalliset vetäjät. Yhdistyksen puuhaihmisistä muodostui ryhmä, Muistinvirkistäjät. Ulkoiluun tarkoitetuista pyörätuolista oli Ruokolahdellakin pula. Mustosten aloitteesta siellä ryhdyttiin keräämään varoja pyörätuolin ostoon. Alkuvaiheessa varat riittivät kahteen pyörätuoliin.

Maija ja Uolevi Mustonen kutsuivat pysäkkiläisiä tutustumaan sikäläiseen vapaaehtoistyöhön, Ruokolahden maisemiin ja etelä-karjalaiseen elämänmenoon. 37 pysäkkiläistä otti kutsun vastaan ja vietti 16-17.10. 2006 riemullisia hetkiä Mustosten ja ruokolahteleisten, eri yhteisöjen vapaaehtoisten parissa sekä tutustui paikallisiin nähtävyyksiin Ruokolahdella ja Imatralla. Lähtiäisten haikeudessa sovittiin, että seuraavaksi tavataan Hämeenlinnassa. 32 ruokolahteleista vapaaehtoistojaa tuli toukuussa 2007 Hämeenlinnaan. He tutustuivat perinteisten nähtävyyksien, linnan ja Aulangon, lisäksi Voutilan vanhainkotiin ja Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaan. Retkeläiset majoituivat Loimalahden leirikeskukseen, jossa pysäkkiläiset ja ruokolahteleiset viettivät hauskaa iltaa esitysten, yhteislaulun, -leikkien ja hyvän tarjoilun merkeissä.

Vaik myö kalkkoi ollaa, niin nyt loppu sanat huippuretke kiitoksiks. Kiitoskortti Ruokolahdesta.

Tullaan tutuksi - ryhmä

Paljon en tarvitse, jonkun vain, jonka luokse voi mennä. Paljon en tarvitse, toisen kanssa vain yhdessä elää. Paljon en tarvitse, toiselle olla vain tarpeellinen. Paljon en tarvitse, vain saada rakkauden hitunen. Paljon en tarvitse, kunhan vierellä on ystäviä, Sydämellisiä, vilpittömiä. Komien lyriikkaa.

Vanhusten Keskusliiton ryhmänohjaajakolautukseen osallistui syksyllä 2007 yht. 12 aktiivista vapaaehtoista. Kahdeksan heistä sitoutui käynnistämään ja ohjaamaan "Tullaan tutuksi" – ryhmää, jonka tavoitteena on lievittää ikääntyvien ja vanhusten yksinäisyyttä taiteen, kulttuurin, liikunnan ja keskustelun keinoin. 2008 ryhmiä perustettiin 4, joissa ohjaajat toimivat pareittain. Ryhmän kokoontumiskertoja on 10-14 ja niiden sisältö muotoutui ohjaajien ja ryhmäläisten henkilökohtaisten taitojen ja kiinnostuksen mukaan. Tapaamisissa oli musiikkia, laulua, runoja, kilpailuja, tarinoita, sananlaskuja, kuvia ja mielikirjoja. Palautteet olivat positiivisia. Ryhmä koettiin piristäväksi ja voimia antavaksi, osallistujien kesken syntyi ystävyysuhteita.

Ystäväpiiri - yhdessä elämyksiä arkeen. Lämmin kiitos yhteistyöstä Ystävä-piirin toiminnassa! Ystäväpiiri-ryhmiin osallistuneiden yksinäisyys on lievittynyt, mikä on ollut toimintamme yksi päätavoitteista. Lisäksi ryhmäläiset ovat kokeneet toiminnan erittäin tärkeänä ja lähes 100 % osallistujista suosittelisi sitä myös muille ikäihmisille. Olette olleet mukana työssä, joka on vanhusten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta erittäin tärkeää. Vanhustyön Keskusliitto.

Yhdessä ikäihmisten parhaaksi

Vuonna 2006 laadittiin vapaaehtoistyöntekijöiden ja vanhustyön ammattilaisten yhteinen sopimus vanhustyötä varten Hämeenlinnan kaupungissa. Sopimusta valmistelevat Pysäkin toimihenkilöt ja vapaaehtoiset, vanhusneuvoston edustajat sekä vanhustyön ammattilaiset Perusturvasta, kotisairaanhoidosta, kotipalvelusta, sairaaloista ja vanhainkodeista. Kaikkien mainittujen osapuolten tavoitteena on toimia ikäihmisten hyväksi kokonaisvaltaisesti hoitaen, tukien ja virkistäen sekä tarjoamalla ihmissuhteita ja iloa arkeen.

1. YHDESSÄ SITOUDEMME

- **Yhteisiin sopimuksiin.** Sitoudumme tähän sopimukseen sekä kunkin ammattikunnan ja Pysäkin eettisiin ohjeisiin, arvoihin sekä toimintaperiaatteisiin
- **Kunnioittamaan ikäihmisten itsemääräämisoikeutta.** Sitoudumme toimimaan siten, että ikäihmiset saavat itse oikeasti tehdä valintoja ja toimia omaehtoisesti
- **Kunnioittamaan ikäihmisiä yksilöinä.** Ymmärrämme, että jokainen ihminen on ainutkertainen yksilö omine tarpeineen, toiveineen, oikeuksineen ja elämäkokemuksineen.
- **Toimimaan luottamuksellisesti ja turvallisesti.** Jokaisella työntekijällä ja vapaaehtoisella on vaitiolovelvollisuus ikäihmisten henkilökohtaisista asioista. Luottamuksellista on myös se, että sovitut tehtävät hoidetaan, ellei este ole ylivoimainen. Toiminnassa huomioidaan ikäihmisten turvallisuus sekä fyysisesti että psyykkisesti.
- **Vuoropuheluun.** Sitoudumme yhdessä avoimeen keskusteluun ja erityisesti ongelmatilanteiden ratkaisemiseen puhumalla. Sitoudumme arvioimaan omaa ja yhteistä toimintaa sekä antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta.

2. TYÖNTEKIJÄNÄ SITOUHDUN

- **Tutustuttamaan vapaaehtoisia työyhteisöön.** Työntekijänä sitoudun neuvomaan ja opastamaan vapaaehtoisia työyhteisössäni sekä tutustuttamaan heitä toimipisteeseen, henkilökuntaan ja toimintatapoihin siten kuin se on tehtävien onnistuneelle suorittamiselle välttämätöntä.
- **Kohtaamaan vapaaehtoistyöntekijän kumppanina.** Ymmärrän vapaaehtoisen tasavertaisena toimijana sekä vapaaehtoistyöntekijän tuen merkityksen ikääntyneen hyvinvoinnille. Rohkaisen ja kannustan vapaaehtoistyöntekijää tehtävässään.
- **Huomioimaan vapaaehtoisen voimavarat ja taidot.** Vapaaehtoinen tekee työtä vapaaehtoisesti, oman mielenkiinnon, voimavarojen, taitojen ja elämäkokemuksen pohjalta. Huolehdin, että työtehtävät ovat vapaaehtoiselle sopivia, kohtuullisia ja turvallisia. Osaan antaa myös tilaa uusille ideoille ja ajatuksille.

3. VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÄNÄ SITOUHDUN

- **Tukemaan työyhteisön tehtävää omalla työpanoksellani.** Ymmärrän, että vapaaehtoinen on tukemassa ja täydentämässä eri laitoksissa tehtävää perustyötä. Vapaaehtoisena voin tuoda virkistävän tuulahduksen ikäihmisten sekä työntekijöiden arkeen.
- **Arvostamaan ammattihenkilöstöä ja heidän tekemäänsä työtä.** Ymmärrän, että ammattihenkilöstöllä on kokemuksen, koulutuksen ja vastuun vuoksi erityinen asema sekä velvollisuudet. Siksi sitoudun myös kuuntelemaan ja noudattamaan henkilökunnan neuvoja ja ohjausta.
- **Osallistumaan työnohjaukseen.** Sitoudun arvioimaan voimavarojani ja osaamistani Pysäkin työntekijöiden kanssa. Työtehtävässäni voi kohdata myös haastavia ja vaikeita tilanteita ja sitoudun osallistumaan työnohjaukseen tai tilanteesta riippuen käsittelemään vaikeita asioita myös laitoksen henkilökunnan kanssa.

2007

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki palkittiin kansalaistoiminnasta

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto myönsi 12.12.2007 Hämeenlinnan vapaaehtoistyön toimintakeskus Pysäkille kansalaistoiminnan palkinnon. Palkinnon myöntämistä Pysäkille esitti Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön yksikkö. Palkinto voidaan myöntää yksityiselle henkilölle, ryhmälle tai yhdistykselle ansiokkaasta kansalaistoiminnasta ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Mikkelin hiippakunnan piispa Voitto Huotari luovutti palkinnon toiminnanohjaaja Arja Ratava-Laineelle, diakoni Marko Pasmalle ja toimistosihteerille Leena Kirkkohallituksessa Helsingissä.

Vapaaehtoistyön kaksivuotinen projekti

Hämeenlinnan seurakunnan aloitteesta käynnistyi Pysäkillä vapaaehtoistyön kaksivuotinen (1.10.2007- 31.8.2009) projekti, jonka projektityöntekijäksi nimettiin diakoni Lauri Nurmi. Projektin keskeisenä tavoitteena oli kehittää Pysäkin toimintaa havainnoimalla, arvioimalla ja osallistumalla päivittäiseen toimintaan. Hankkeen seurannasta projektinvetäjä raportoi Diakoniatyön johtokunnalle.

Hankkeen aikana selkiytettiin työntekijöiden ja vapaaehtoisten rooleja ja tehtäviä. Syksystä 2008 lähtien Pysäkki on ollut suljettuna perjantaisin, perusteluna vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehtiminen käyttämällä ko. päivää koulutukseen ja työnohjaukseen. Projektin väliraportissa todettiin, että Pysäkin toiminnassa ydintä ovat vapaaehtoiset. Koulutus, viihtyminen ja kannustus synnyttävät vapaaehtoistyöhön innostavan ilmapiirin, joka kantaa ja motivoi vapaaehtoisia. Projektin tuotoksena tehtiin keväällä 2009 vapaaehtoisten ilmapiirikartoitus. Loppuraportti on tulevan kehittämissuunnitelman perustana.

2008

Keinusaari- kaupungin vanhusten palvelukeskus

Uutena kohteena ja painopisteenä oli Keinusaaren ikäihmisille tarkoitetun toiminnan aloittaminen. Vuonna 2007 oli perusturvassa kaavailtu, että Pysäkki saisi uuden palvelukeskuksen välittömässä läheisyydessä olevan Tullikamarin käyttöönsä yhdessä perusturvan avoimen päivätoiminnan kanssa. Se tieto otettiin riemulla vastaan, olihan Pysäkin tilat käyneet jo ahtaiksi monipuoliselle toiminnalle. Tullikamari siistittiin, kalustettiin ja jopa esiteltiin järjestöille ja lähiseudun asukkaille. Suuri pettymys oli, kun perusturva ei taloudellisista syistä vuokrannut tiloja. Pysäkin Kulttuurikaari ry haki 2008 RAY:n rahoitusta Tullikamarissa toteutettavaan hankkeeseen, "Taide ja kulttuuri ikääntyvien hämeenlinnalaisten hyvinvoinnin lähteeksi." Sekin yritys kaatui rahoituksen puutteeseen. Toiminta aloitettiin vastuksista huolimatta pienimuotoisesti palvelukeskuksessa. "Tullaan tutuksi"-ryhmä, ikäihmisten liikuntaryhmä ja peliryhmä koontuivat säännöllisesti palvelutalon tiloissa. Keinukammarin ja Keinutuolin asukkaille pidettiin yhteislaulu- ja hartaushetkiä sekä tarjottiin viihde- ja hengellistä musiikkia. Talon info-pisteessä päivysti, jutteli ja avusti erilaisissa tehtävissä kahdesti viikossa kaksi Pysäkin vapaaehtoista.

Arja Ratava-Laineesta sosiaalineuvos

Aloitteen Arja Ratava-Laineelle haettavasta arvonimestä teki edesmennyt Rauno Jalonen. Kulttuurikaaren hallitus lähti toteuttamaan esitystä kokouksessaan 28.1.2008, jossa se päätti hakea Arja Ratava-Laineelle sosiaalineuvoksen arvonimeä. Hankkeen yhteistyökumppaneiksi pyydettiin Hämeenlinnan kaupunkia ja Hämeenlinna-Vanajan seurakuntaa. Hakemus lähetettiin valtioneuvoston kansliaan 18.6.2008. Tasavallan presidentti vahvisti sosiaalineuvoksen arvonimen 5.12.2008.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki järjesti Arja Ratava-Laineelle arvonimijuhlan 15-vuotisjuhlavuoden alussa 9.1.2009. Kutsuvieraina oli arvonimen saajan omaisia, Pysäkin yhteistyökumppaneita ja vapaaehtoisia. Kiitospuheessaan Arja Ratava-Laine jakoi saamansa tunnustuksen Pysäkin vapaaehtoisten ja sen tukijoiden kanssa. Juhlan päätyttyä Pysäkin ovet olivat avoinna kaupunkilaisille. Juhlakahveilla kävi noin 200 vierasta.

5. VAPAAEHTOISKESKUS PYSÄKKI 15 VUOTTA

Menneisyys on tosi, tämä hetki ja tapahtuva on tosi, tulevaisuuteen me voimme vain epävarmasti uskoa. Sano minulle hellä sana – sano jo tänään. Matti Summanen.

Pysäkin kaksivuotinen kehittämishanke päättyy elokuussa 2009. Sen tuotoksena syntyy analyysi Pysäkin vapaaehtoisille suunnatusta ilmapiiirikyselystä sekä Pysäkin kehittämissuunnitelma. Kummankaan tiedot eivät ole vielä tätä kirjoitettaessa käytävissä.

Pysäkin toiminnan mittareita ovat henkilökohtaiset mielikuvat, kokemukset ja arviot sekä tilastotiedot. Ne ovat tai voivat olla erilaisia riippuen siitä, mistä näkökulmasta asioita tarkastelee: rahoittajan, s.o. Hämeenlinnan kaupunki ja Hämeenlinna-Vanajan

seurakunta, toimihenkilöiden, vapaaehtoisten tai asiakkaiden. Yksi tapa arvioida Pysäkkiä on pohtia sen vahvuuksia ja heikkouksia, koska ne ovat menneiden toimintavuosien aikaansaannosta. Toinen tapa on verrata toimintaa suhteessa panostuksiin. Sitä voisi arvioida myös tavoitteista käsin; kuinka työttömien osallisuus ja aktivointi on toteutunut ja onko ihmisten hätää ja avuntarvetta kyetty lievittämään. Miten kaupunkilaiset ovat kokeneet Pysäkin kohtaamispaikkana. Ja vielä yksi tapa: mitä vapaaehtoistyö on sen tekijöille merkinnyt. Kysymyksiä Pysäkin merkityksestä ja sen tulevaisuuden näkymistä tiedusteltiin kolmeltatoista Pysäkin toimintaa hyvin tunnevalta henkilöltä.

Heli Eskolin, Hämeenlinnan perusturvakeskuksen suunnittelija.

Heli Eskolin toteaa, että on vaikeaa hahmottaa aikaa ilman Pysäkkiä. On sanottava mainoksen tavoin: Miten me selvisimme ennen Pysäkkiä. Kaupunki on saanut varmasti moninkertaisesti vastinetta Pysäkin toiminnasta. Pysäkki lähti 15 vuotta sitten täysilläliikkeelle; hämäläisten laulun sanat, kun toimeen tartutaan, eivät toteutuneet. Asioita ei pantu vain paperille, ne toteutettiin.

Pysäkillä ihmiset toimivat omien mieltymystensä mukaan ja heiltä on irronnut vertaistukea kaupunkilaisille. Tekijät ovat kokeneet osallisuutta, jotain itseään suurempaa, joka voimaannuttaa auttajaa sekä autettavaa. Toisaalta vapaaehtoisille linkittyä suuri vastuu. On olemassa piilevä vaara, että suuruus murentaa vahvan yhteisöllisyyden ja lapsi menee pesuveiden mukana.

Mitä kaupungin ja Pysäkin yhteistoimintaan tulee, kaikki, mitä nyt on, on Heli Eskolinista hyvää. Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee Pysäkin tuottaman virkistysohjelman vanhustenhoitolaitoksissa, kuten Voutilassa ja Keinusaassa. Hän toivoo, että vapaaehtoisten ja laitosten henkilöstön kesken kehitetään, lainataan ja vaihdetaan säännöllisesti ajatuksia.

Hämeenlinna on laajentunut. Myös uudet liitoskunnat tarvitsevat tukea. Pysäkki voisi olla vankkana veturina uusien liitoskuntien paikallisille toimijoille.

Kaupungin vanhuksiin kohdistuva toiminta, kuten aamukorva, kertaluonteinen apu ja viriketoiminta, on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa. Niistä ikääntynyt saa elämäänsä turvallisuutta, sisältöä, lisäpotkua ja selviytymismahdollisuuksia.

Anu Kontio, Pysäkin diakoniatyöntekijä 1991-2001

Anu Kontio tuli Hämeenlinnan seurakuntaan Lammin seurakunnan diakoniatyöntekijän viransijaisuudesta. Hän piti vapaaehtoisia uudistajina ja kehittäjinä ja työntekijän osuutta mahdollistajana. Hän oli omimmillaan keskustelussa vapaaehtoisten kanssa. Vaikeaksi hän koki monien toiveiden yhteensovittamisen. Anu Kontiosta Pysäkki oli yhteisö sanan varsinaisessa mielessä: Jatkuvasti tuli uutta, ihmisiä, asioita, haasteita, ideoita. Vapaaehtoiset olivat innovatiivisia ja innostuvia.

Vapaaehtoistyössä Anu Kontio oppi tuntemaan ihmisiä, joilla on tahto tehdä hyvää yhdessä ja että vapaaehtoistyö on elämää eteenpäin vievä voima. Vuosienkin jälkeen hän muistaa lämmöllä Leo Saarta kumppaneineen soittamassa kesäillassa Bojerilla, käsityönaisia alakerrassa, mielettömiä myyjäistalkoita, yhteislauluhetkiä ja vapaaehtoisten elämäntarinoita. Anu Kontio muutti Hämeenlinnasta kotiseudulleen Ouluun diakonian virkaan, jossa on edelleen.

Tiina Kröger, Pysäkin diakonistyöntekijä 1994-1998

Tiina Kröger oli vastannut diakonian vapaaehtoistyöstä jo vuodesta 1991, joten hän ei varsinaisesti siirtynyt Pysäkille mistään muista tehtävistä, vaan vapaaehtoistyö muuttui Pysäkipäiksi. Se oli osa hänen työtään, virkaan kuului muitakin vastuualueita.

Hän toi mukanaan Pysäkille diakonian vapaaehtoiset, joista tuli Pysäkin vapaaehtoisia. Tosin osa jäi pois toiminnasta, koska vastustivat yhteistyötä.

- Pidin erityisesti vapaaehtoisten kouluttamisesta, uusien vapaaehtoisten ja asiakkaiden haastatteluista sekä vapaamuotoisesta oleilusta vapaaehtoisten kanssa, kuten saunailloissa, leireillä ja retkillä, muistelee Tiina Kröger Pysäkillä oloikaansa. Kehitimme koko ajan toimintaa sen mukaan kun väkeä tuli mukaan. Pyrimme siihen, että vapaaehtoiset saavat käyttää lahjojaan. Ohjelman esittäjiä ja erilaisia asiantuntijoita tuli ja meni. Arkihartaudet aloitettiin, ja niitä suunnittelemassa oli innokas työryhmä, johon kuuluivat ainakin Anja Pajanen (silloinen Viitanen) ja Markus Virolainen.

Tiina Kröger kertoo oppineensa Pysäkillä, että meitä ihmisiä on hyvin monenlaisia, ja että vapaaehtoisilla on paljon käyttämättömiä lahjoja ja resursseja.- Opin myös, että kaikkien edellytykset eivät riitä kaikkeen ja että pitää olla tarkka siitä, mitä tehtäviä kenellekin tarjoaa. Joskus tarvitaan ammattiapua, vaikka pyydetäänkin vapaaehtoista. Opin myös sen, että avun tarve on paljon suurempi kuin mihin pystytään vastaamaan.

Pysäkin vapaaehtoisten leirit olivat Tiina Krögeristä aivan erilaisia kuin muut diakonialeirit. Kun muilla leireillä työntekijä ottaa aktiivisen roolin tilojen järjestelijänä ja puitteiden luojana, vapaaehtoiset tekivät nämä asiat oma-aloitteisesti ilman pyytämistä. - Tämä kuvaa vapaaehtoisten asennetta elämään ja tuntui minusta työntekijänä hyvältä. Sain tehdä töitä tasavertaisten ihmisten kanssa ja luottaa siihen, että asiat järjestyvät, vaikken minä hääriä kaikessa mukana. Pysäkillä työntekijä on mahdollistaja. Joistakin vapaaehtoisista tuli erityisen läheisiä, oikeastaan ystäviä. Vieläkin on kiva tavata ja vaihtaa kuulumisia.

Pysäkiltä lähdettyään Tiina Kröger jatkoi samassa diakonian virassa, mutta Pysäkki jäi sillä erää pois vastuista. Sitten hänen vastuulleen tulivat diakoniakasvatus ja yhteisvastuukeräys. - Olen edelleen samassa diakonian virassa, vastuualueinani diakoniakasvatus ja maahanmuuttajatyö sekä kansainvälinen diakonia.

- Toivotan kaikille vapaaehtoisille voimia ja siunausta! Toivon, että jokaiselle löytyy omia lahjoja vastaavia tehtäviä sopivasti. Muistakaa myös levätä, sillä väsynyt vapaaehtoinen ei jaksa auttaa muita. Älkääkä unohtako huumoria, muistuttaa Tiina Kröger.

Terttu Mertanen, Ikäihmisten lautakunnan sekä vanhusneuvoston jäsen.

Terttu Mertanen on itsekkin Pysäkin vapaaehtoinen. Hän kuuluu palvelevan puhelimen vapaaehtoiseihin ja antaa ystävänä kuljetusapua naapurissa asuvalle vanhukselle kauppaan. Hän on muidenkin ikääntyvien luottohenkilö.

Pysäkki on ollut Terttu Mertanen mukaan mallina naapuriavusta niillekin hämeenlinnalaisille, jotka eivät kuulu Pysäkin vapaaehtoiseihin. Esimerkkeinä hän mainitsee naapurinsa, joka soittaa "aamukorvan" tavoin samassa talossa asuvalle ikääntyvälle ja tiedustelee tämän vointia. Samoin tuttu autoileva mies tarjoaa vanhukselle kyytiä kauppareissuun sekä henkilö, joka on ryhtynyt omaisensa

kävelykaveriksi. Tapa on toki ikivanha, mutta Pysäkin kautta tullut jälleen arvostetuksi.

Auttaessaan, erityisesti työelämän taakse jättänyt eläkeläinen, kokee tarpeellisuuden tunnetta ja se tuo elämään laatua. Auttamisesta saa enemmän kuin itse pystyy antamaan. Hyvä mieli tukee ihmisenä kasvamista. Toiminnan palkitsevuudesta kertoo myös se, että Pysäkillä on pitkäaikaisia, jopa 15-vuotta vapaaehtoisina toimineita. Tämä viesti tulisi siirtää myös nuorille sukupolville.

Pysäkkiin luotetaan. Kun sen vapaaehtoinen menee asiakkaan kanssa terveyskeskukseen tai keskussairaalaan, lääkärit suhtautuvat avustajaan kunnioittavasti, ottavat jopa asiakkaan niin toivoessa vastaanotolleen. Tätä luottamusta on syytä vaalia, se on saavutus. Ennakkoluulottomuus on ollut leimallista Pysäkin toiminnalle. Se on tarttunut rohkeasti kulloinkin eteen tuleviin tarpeisiin ja löytänyt niiden korjaamiseksi sekä keinoja että toteuttajia.

Pysäkki on 15 vuodessa aikaansaanut kaupungille monimuotoista säästöä, esim. kuljetuksessa, kotipalvelussa jopa terapiassa. Työksi muunnettuna se merkitsee monia miestyövuosia.

Pysäkin vahvuutta on vapaaehtoisuus, pyyteettömyys ja toiminta, jota ei koeta työnä. Kun auttaja ja autettava tulevat toimeen keskenään syntyy heidän kesken yhteisyys. Terttu Mertanen toteaa, että vapaaehtoistyö kasvattaa hyväksymään erilaisuutta.

Haasteena on vapaaehtoispalvelujen ulottaminen koko suur-Hämeenlinnaan. Pysäkki voisi olla mallina paikallisille toimijoille. Kun sen työ näkyy sanomalehdissä, kenties se herättää naapureita, sukulaisia ja yhteisöjä pohtimaan eri ikäpolvien yhteistä toimintaa toistensa hyväksi.

Mikko Metsänen, kouluttaja

Mikko Metsänen tuli Hämeenlinnan seurakunnan diakonisihteeriksi 1985 Nastolan seurakunnasta. Siellä hän oli toteuttanut Lahden ja Nastolan seurakuntien yhteisen vapaaehtoishankkeen ja oli valmis jakamaan kokemustaan Hämeenlinnassakin. Seurakunnan vapaaehtoistyö käynnistyi jo hänen ensimmäisenä työvuotenaan Hämeenlinnassa. Sitten seurakunnan lähimmäispalvelu sulautui vapaaehtoistoiminnan organisaatioon.

Mikko Metsänen oli palvelevan puhelimen kouluttajana omaksunut tavan toimia vapaaehtoisten kanssa. Siihen kuuluivat kiittäminen, tukeminen, työnohjaus ja kouluttaminen. Niiden avulla vapaaehtoinen omaksuu kriisityön pelisäännöt, jämäköytyy ja kokee työnsä myönteiseksi ja motivoituneeksi. Tätä periaatetta toteutettiin Vapaaehtoiskeskuksen toiminnassa alusta lähtien ja se teki keskukselta edelläkävijän toimintatapaan käytiin tutustumassa kauempaakin. Toinen keskeinen Mikko Metsäsen periaate oli luoda sellaiset suhteet auttajan ja autettavan välille, että kumpikin sitoutuu yhteistyöhön. Mikäli se katkeaa, se ei tapahdu ilman keskustelua eikä neuvottelua.

Kysymykseen, mistä löytyivät vapaaehtoiset, Mikko Metsänen vastaa: Kaupungin puolelta edellytettiin, että vapaaehtoistoimijoiksi etsitään ensisijaisesti työttömiä, koska Pysäkille suunnatut varat tulivat valtion työllistämistuesta. Seurakunnan potentiaalisia vapaaehtoisia olivat eläkeläiset. Arja Ratava toi suhteillaan Pysäkin käyttäjiksi myös järjestöjä ja niiden toimijoita.

Pysäkin perustamisvaiheen visiona on tilanne, mikä vallitsee v. 2009. Pysäkki on vakiinnuttanut asemansa ikääntyvien kohtaamispaikkana, avunvälittäjänä ja ilon ja virkistystyön tuottajana.

Pysäkin toiminnassa oli ja on edelleenkin kolme osapuolta: kaupunki, seurakunta ja vapaaehtoiset. Pysäkki on itseohjautuva yhteisö, jossa taloudellinen ja toiminnallinen suunnittelu sekä seuranta oli kaupungilla ja seurakunnalla. Vapaaehtoiset olivat toteuttajia. Muitakin organisaatiomuotoja pohdittiin, mutta alkuperäinen malli todettiin aina parhaimmaksi. Pysäkillä oli myös omaa rahanhankintaa. Se soivitiin käytettäväksi vapaaehtoisten koulutukseen ja virkistykseen.

Vastuksiakin oli, mutta niistä selvittiin. Mikko Metsänen oli sekä toiminnallisesti että uskonnollisesti laaja-alainen eikä asettanut itselleen rajoja. Suuret ja kipeät asiat puhuttiin auki. Hänestä oli parasta, kun vapaaehtoiset olivat motivoituneita ja tekivät työnsä ilolla, silloin heitä ei tarvinnut vetää perässään, vaan ohjata, sopia pelisäännöt, tukea ja kouluttaa.

Entä millaisen Pysäkin tänään perustaisit? Tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa Mikko Metsäsen perustaisi sosiaalisen yrityksen, joka voi saada valtion työllistämistukea. Se tarjoaa mahdollisuuksia työn tekemiseen vammaisille, vajaakuntoisille ja pitkäaikaistyöttömille.

Leena Mikola, Pysäkin palvelusihteeri

Vuonna 1997 kaupunki palkkasi Leena Mikolan Aamukorvaan ja toimistotehtäviin. Siitä alkoi kuusi vuotta kestänyt jakso eri pituisia määräaikaisuuksia, kunnes hänet vakinaistettiin 2003. Kaupunki nimesi Leena Mikolan toimistosihteeriksi, joka toimi jaettiin Pysäkin ja kaupungin ruokapalvelun kesken, ensin mainitussa kolme, jälkimmäisessä kaksi työpäivää viikossa. Yhdistelmätehtävää kesti neljä vuotta, kunnes tehtävä keskitettiin Pysäkillä. Vuoden 2009 alusta Leena Mikolan tehtävänimike on palvelusihteeri.

Leena Mikolan tehtävänä on mm. kertaluonteisen avun välittäminen. Se merkitsee henkilökohtaisten yhteyksien ja suhteiden luomista ja ylläpitämistä sekä saattoavun antajiin, ns. "akuuttikeikkalaisiin" sekä avun pyytäjiin. Hän tuntee vapaaehtoisten taidot ja elämäntilanteet.

Leena Mikola on huomannut, että hänen Pysäkillä oloaikanaan ihmisten keskeinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt. Kaupunki ja seurakunta toiminnan rahoittajina sallivat kaikkien mukanaolon. Leena Mikolan mielestä vapaaehtoistyön tekemistä ja kokeilemistä voisi alkaa jo ala-asteella opettajan johdolla.

Pysäkillä oli 15 vuotta sitten kolme toimihenkilöä, tänään edelleen kolme. Leena Mikolan mielestä toimihenkilöillä ei ole kylliksi aikaa kohdata Pysäkillä poikkeavia vapaaehtoisia. Kertaluonteisen avun tarve ja välittäminen, ovat huomattavasti lisääntyneet uudella vuosituhanella. Kotona asuvat vanhukset tarvitsevat saatto- ja ulkoiluapua, mutta huonokuntoisuutensa ja monivammaisuutensa vuoksi heidän käsitte-lynsä ja liikuttamisensa edellyttää ammattitaitoa. Missä kulkee vapaaehtoistyön rajat, kuka vastaa mahdollisista vahingoista, onko huono apu parempi kuin ei mitään? Siinä kysymyksiä, joita Leena Mikola pohtii ja joihin hän toivoo ratkaisuja. Pysäkin tulevaisuuden näkömäärät ovat utuiset.

Marko Pasma, Pysäkin diakoni

Diakoni Marko Pasma siirtyi Hämeenlinnaan Meilahden seurakunnan vapaaehtoistyöstä vuonna 2004. Hän tuli lähes samantapaisesta toiminnasta, joten ei mielestään tuonut mukanaan mitään uutta toimintamallia. Hän sanoo uutta syntyvän kaiken aikaa. Hän aloitti työnsä Pysäkillä, kun siellä valmistauduttiin 10-vuotissyntymäpäiviin.

Marko Pasma kokee omakseen kaikki nykyiset tehtävänsä: ystävätoiminnan, Palvelevan puhelimen, seurakunnallinen toiminnan, viestinnän sekä talouden seurannan. Hänen mielestään Pysäkin toiminnassa on parasta sen kaksisuuntaisuus, s.o toimintaa ihmiseltä ihmiselle. Hän myös arvostaa vapaaehtoisia, jotka osallistuvat toimintaan suurella sydämellä. Auttamisen määrä ei ole ratkaiseva. Vaikeinta sen sijaan on loputon avun tarve ja rajanveto vapaaehtoistyön ja ammattityön välillä.

Vapaaehtoistoiminnassa ja palkkatyössä vallitsee Pasman mukaan samat lainalaisuudet. Jokainen yksilö on tarpeellinen ryhmälleen, vaikka ei itse mielestään ryhmää tarvitsisikaan. Hän toivoo, että kaikki vapaaehtoiset osallistuisivat yhteisiin koulutustilaisuuksiin jakaakseen kokemuksia ja oppiakseen toisilta.

Mitä muutokseen tulee, Marko Pasma ei sananmukaisesti muuttaisi mitään, koska kaikki tehtävät ovat tällä hetkellä tarpeellisia. Monia toimintoja sen sijaan voidaan terävöittää. Ennen kaikkea on tarpeen kuunnella herkällä korvalla, mitä ympärillä tapahtuu ja reagoida sen mukaan. Tällä hetkellä ajankohtaisia asioita ovat vallitseva työttömyys ja kaupungin taloustilanne.

Marko Pasma pitää Pysäkin vahvuuksina vakaita taustayhteisöjä, kaupunkia ja seurakuntaa sekä vapaaehtoisten uudistumista. Kumpikin varmistavat Pysäkin jatkuvuuden.

Rahoituksen ja henkilöstöressurssien mahdollinen väheneminen tulevaisuudessa ovat Pysäkin epävarmuustekijöitä, kun taas koulutus on sen tärkeä kehittämiskohde. Pysäkin toiminta mielletään usein osaksi kaupungin palvelukokonaisuutta ja odotukset ovat sen mukaiset. Raja palkkatyön ja vapaaehtoistoiminnan välillä on käytännössä joskus vaikea piirtää tarkasti, mutta sekin on voitava tehdä. Tärkeää olisi, että vapaaehtoinen kohtaa apua tai ystävää tarvitsevan ihmisen kiireettä.

Marko Pasmasta iso vapaaehtoisjoukko on vahva mielipidevaikuttaja. Sen ääntä kuunnellaan. Tarvitaan rohkeutta puuttua asioihin rakentavasti. Vapaaehtoiskeskus voisi tuoda asioita keskusteluun ja kyseenalaistaa huonoja käytäntöjä, silloin kun ne eivät ole ihmisen tai tietyn kohderyhmän parhaaksi. Ihmisten koskettavat tarinat voisi olla keino herättää keskustelua.

Marko Pasma pitää tavoiteltavana päämääränä yhteisöllistä johtamista, jossa vuorovaikutus on avointa, kaksisuuntaista ja luottamuksellista. Se suuntaa yhteisön jäsentä toimimaan koko yhteisön hyväksi ja lujittaa me-tietoisuutta.

Airi Raitaranta, johtava diakoniatyöntekijä, Hämeenlinna-Vanajan Diakoniakeskus

Diakoniatyö perustuu siihen, että ihmiset tarvitsevat paitsi toinen toisiaan, myös toistensa apua. Sitä tekevät seurakuntalaiset ja palkatut työntekijät, jälkimmäisten tehtävänä on toiminnan organisointi, toteaa Airi Raitaranta. Hänen kertomanaan Hämeenlinna-Vanajan seurakunnassa tehdään vapaaehtoistyötä monella tavoin ja suurin osa diakonisesta vapaaehtoistyöstä organisoituu Pysäkin kautta. Pysäkillä

auttamistyö on järjestelmällistä ja samalla huolehditaan ammattitaitoisesti vapaaehtoisten koulutuksesta ja ohjauksesta.

-Diakonia tarkoittaa sitä, että olemme vapaita palvelemaan. Siitähän Pysäkin vapaaehtoistyössä on kysymys. Henkilökohtaisesti minulle vapaaehtoistyö on luovuttamaton osa diakoniaa. Pysäkki on olemassaolollaan mahdollistanut toiminnan profiloitumisen ja rakenteen, sanoo Airi Raitaranta. - Hämeenlinna-Vanajan seurakunnassa vapaaehtoisten tekemän diakoniatyön osuus on tärkeämpi ja määrällisesti suurempi kuin palkattujen työntekijöiden (suhde on 11 työntekijää / 450 vapaaehtoista).

- Lähimmäisen auttaminen ei ole seurakunnallista arvo-omaisuutta ja siksi yhteistyö kaupungin kanssa on periaatteellisestikin luontevaa. Lisäarvoa diakonialle tulee ennen kaikkea vapaaehtoistyön organisoitumisesta, jonka kautta rekrytointi, koulutus ja ohjaus mahdollistuvat ja kehittyvät tarpeiden mukaan.

Pysäkki ja diakoniakeskus ovat fyysisesti erilliset rakennukset, mutta diakonia on Pysäkin sisällä, paitsi ideologisesti ja toiminnallisesti, myös työntekijän kautta. Pysäkin diakoniatyöntekijä edustaa diakoniakeskusta/diakoniaa/seurakuntaa ja kehittää omalla ammattitaidollaan vapaaehtoistyötä.

Uusista yhteistyömuodoista puhuttaessa Airi Raitaranta arvioi, ettei uusia avauksia välttämättä tarvita, koska Pysäkin omat rajaukset ja toisaalta avuntarve määrittelevät työn sisällön. Pysäkin diakoniatyöntekijä tuo toimintaan diakonian kentän tietoa ja työ kehittyi diakonian näkökulmasta sitä kautta. - Se, mikä palvelee ihmistä, palvelee diakoniatyötä ja hämeenlinnalaista palvelujärjestelmää. Erityisesti haluan kuitenkin nostaa esille sellaiset työmuodot ja toimintatavat, jotka kunnioittavat ja nostavat ihmisen ihmisarvoa tuoden hänelle mielekkyyttä ja elämänsisältöä. Jokaisen tulisi saada kokea olevansa osaava, tärkeä ja tarpeellinen, myös niiden, jotka ovat vapaaehtoistyön "kohteena". Auttamisesta ei saa tulla auttajallekaan itsetarkoitus, vaan löytö siitä, että unohtaessaan hetkeksi itsensä voi saada enemmän ja antaa vielä enemmän.

Airi Raitarannan mukaan Pysäkin vahvuutta ovat sitoutuneet vapaaehtoiset ja heidän monitaitoisuutensa ja osaamisensa. Toisaalta vahvuutta ovat myös sen ammattitaitoiset työntekijät. Pysäkin panostus koulutukseen on yksi sen menestyksen avaimista - Mitä heikkouksiin tulee, näen sellaisena toimitilojen ahtauden. Myös ajoittaiset ilmapiiriongelmat ja sisäpiirit heikentävät yhteistyötä. Mahdollisuuksina näen vanhusten elämänlaadun parantamisen ja palvelurakenteen tukemisen, samoin sen, että yhä useammat voisivat saada sisältöä elämäänsä Pysäkillä auttajina ja avun vastaanottajina - antaessaan saa ja saadessaan antaa. Uhkana näen toiminnan pirstoutumisen ja liiallisen monitouhaisuuden sekä vapaaehtoisten ja työntekijöiden väsymisen ja motivaation heikkenemisen

- Pysäkki kokoaa erilaisia, motivoituneita osajia. Ammattitaitoiset työntekijät organisoivat vapaaehtoistyön kokonaisuutta, huolehtivat heidän koulutuksestaan, tuestaan ja työohjauksestaan. Pysäkin toiminta on avointa ja osa palvelukokonaisuutta. Se tukee erityisesti ikäihmisten elämänlaatua ja kokemusta hyvästä ja mielekkästä elämästä.

Taustaorganisaatiot, kaupunki ja seurakunta, tiivistävät yhteistyötä ja yhteistä suunnittelua myös muilla kuin Pysäkin toiminnan tasolla. Työntekijöitä tuetaan kouluttamalla heitä ja he panostavat vapaaehtoisten motivaation ylläpitämiseen ja hyvinvointiin. Myös hyvään ilmapiiriin ja avoimuuteen kiinnitetään jatkuvasti

huomiota. Taustaorganisaatioissa pidetään yllä tietoa ja tiedotetaan vapaaehtoistyöstä, sanoo Airi Raitaranta.

Ilkka Ranta , Hämeenlinna-Vanajan Diakoniajohtokunnan puheenjohtaja

Ilkka Ranta arvioi Pysäkin roolia ja merkitystä diakoniatyön näkökulmasta. Hänestä on merkittävää se, että Pysäkki on Hämeenlinnan kaupungin ja seurakunnan yhteinen hanke. Vapaaehtoisuus ja sen kohderyhmä, ikääntyneet ja vanhukset, ovat diakoniaa parhaimmillaan. Pysäkki on HML:n Diakoniakeskuksen näkyvin ulospäin suuntautuva työmuoto, sen lippulaiva. Pysäkillä on tarjolla ohjelmaa ja harrastusryhmiä, jotka antavat kaupunkilaisille mahdollisuuden osallistua seurakunnan toimintaan.

Pysäkin vahvuuksia ovat Ilkka Rannan mukaan vapaaehtoisuus ja Pysäkin suuri asiakaskunta. Pysäkki on ikääntyneille keskeinen paikka. Heikkouksina Ranta pitää johtajuuskysymyksiä: suuressa joukossa kaikki ei mene aina suunnitelmien mukaan. Kaksoisjohtajuus edellyttää tarkasti sovittuja reviirejä ja suurta joustavuutta.

Kehittämistoiveista puhuttaessa Ranta muistuttaa:, että vapaaehtoisten koulutus on tärkeää, siksi mm. perjantai-päivät ovat varattu Pysäkin koulutuspäiviksi.

Keväällä 2009 tehtyyn vapaaehtoisten ilmapiirikartoitukseen viitaten Ranta toteaa, että ammattilaiset johtavat Pysäkin toimintaa ja vapaaehtoisilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen. - Pysäkin toimihenkilöt kuuntelevat vapaaehtoisia ja tuovat näiden esittämiä ajatuksia diakoniajohtokunnan pohdittavaksi. Koska Pysäkin toiminta on vahva osa diakoniaa, sen langat ovat diakoniajohtokunnan käsissä.

Lähetän Pysäkin toimihenkilöille ja vapaaehtoisille erittäin lämpimät kiitokset. Teette korvaamattoman tärkeää työtä – tosin vapaaehtoispanos ei ole korvattavissa. Uskon, että saatte työstänne mielihyvää. Diakoniajohtokunta pyrkii turvaamaan sen, että uusia vapaaehtoisia löytyy.

Arja Ratva-Laine, Pysäkin toiminnanohjaaja v. 1994-

Arja Ratava, vuodesta 1996 Ratava-Laine on ollut Pysäkin suunnittelussa ja toteutuksessa sen ensivaiheista lähtien. Hämeenlinnan kaupunki palkkasi hänet kaupungin ja Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan vapaaehtoishankkeen toiminnanohjaajaksi 1.8.1994 - 31.12.1996. Projekti jatkui vuoteen 1999, samoin toiminnanohjaajan työsuhde. Kolmivuotisen määräaikaisen työsuhteen jälkeen toimi vakinaistettiin 1.1.2002.

Arja Ratava-Laine on kouliintunut tehtäväänsä omien kokemuksistaan ja lukuisilta kursseilta saamastaan tiedosta ja taidosta. Hänen taustansa pankkimaailmassa on opettanut häntä kohtaamaan ja toimimaan ihmisten palvelijana ja myös johtajana. Hän seuraa aktiivisesti, mitä ympäristössä tapahtuu. Paljon oppia hän sanoo saaneensa pysäkkiläisiltä, joiden elämäkokemusten kirjo ja ammatillinen osaaminen on moninaista.

Toimintaa suunniteltaessa ideoita ja näkymiä oli valtavasti, koska vapaaehtoistyö oli kiintoisaa ja sille asetettiin suuria odotuksia. Tampereen Mummon Kammari oli hyvä esimerkki. Pienryhmissä - virallisissa ja epävirallisissa - etsittiin sopivaa Hämeenlinna-mallia.

Pysäkin toiminnassa parasta on ollut ihmiset. Työn monialaisuus on ollut mielenkiintoista ja haastavaa ja siitä hän on ylpeä, että pysäkkiläiset ovat jo 15 vuotta antaneet

apuaan, iloa ja turvaa lukemattomille hämeenlinnalaisille. Pysäkiltä on haettu mallia muillekin paikkakunnille, aina kaukaisia ulkomaita, Uutta Seelantia ja Japania myöten.

- Olen oppinut 15 vuodessa, että elämä kantaa. Yhteistyöllä ja erilaisten ihmisten kohtaamisessa on ollut voimaa. Vaikeinta on ollut avun rajaaminen ammattilaisten ja vapaaehtoisten kesken sekä ihmisten avunpyyntöjen asettaminen tärkeysjärjestykseen. Myös ajanhallinta ja omasta fyysisestä terveydestä huolehtiminen on asettanut vaatimuksia, toteaa Arja Ratava-Laine.

- Pysäkki on vahva toimija ja valmis ottamaan vastaan uusia haasteita. Nykyiset toimivat ikäpolvet ovat tottuneet yhteisöllisyyteen ja naapuriapuun, mutta ovatko nuoremmat? Väestö vanhenee ja avuntarve lisääntyy eikä julkisen sektorin apu riitä kaikille. 1990-luvun lama vei vanhustenhoitokodeista työvoimaa, myös vanhusten arkea virkistävät virikeohjaajat. Pysäkki on ottanut työstä osan kantaakseen, mutta tarvitsee jatkossa vapaaehtoisten rinnalle ammattitaitoisia ihmisiä, vanhustyöntekijöitä, hoitamaan sellaista avunvälitystä, jossa selviytyminen edellyttää ammattitaitoa.

- Olen pitänyt tärkeänä, että vapaaehtoistyöllä on selkeitä tavoitteita ja reittejä niihin pääsemiseksi – sen ei pidä olla päämäärätöntä puuhastelua. Toiminnan vastavuoroisuus, luotettavat yhteistyökumppanit ja tässä hetkessä eläminen ovat Pysäkin vahvuutta ja sen mahdollisuuksia. Toiminta on paisunut liiaksikin, kun ihmisten kuuntelemista ja vapaaehtoisten voimavaroja on pidetty toiminnan lähtökohtana. Ilon tulisi näkyä vapaaehtoistyössä – ilo voimaannuttaa. Olen pyrkinyt siihen, että Pysäkin toimitilat ovat kauniit ja viihtyisät ja että välitettävä apu on luotettavaa ja turvallista. Toiminnanohjaajan työ on kuuntelemista ja toimimista. Sille on suureksi eduksi ihmisten henkilökohtainen tunteminen. Sama koskee asiakkaita, avun pyytäjiä. Tietokoneet ovat helpottaneet työtä, mutta tuoneet myös paljon lisätyötä ja mikä pahinta inhimillisen kohtaamisen kustannuksella.

Pysäkki on mahdollisuus vetreille eläkeläisille, toteaa toiminnanohjaaja He kaipaavat työyhteisön tarjoaman turvan tilalle yhteisöä, jossa voivat toteuttaa itseään ja tuntea itsensä tarpeelliseksi. Pysäkin ystävöverkostossa yhteisöllisyys on voimissaan.

Yhteistyö rahoittajien ja esimiesten kanssa on Arja Ratava-Laineen mielestä sujunut hyvin. He ovat ymmärtäneet työn arvon. - Paljon on ollut kokouksia ja henkilökohtaisia keskusteluja. Metsäänkin on menty ja tultu takaisin.

- Kaupungin työllistämisvaroin palkatut määräaikaistyöntekijät, lähes 40, ovat olleet välttämätön henkilöstölisä koko Pysäkin olemassaolon ajan. He ovat omalla osaamisellaan ja innostuksellaan mahdollistaneet myös toiminnan laajenemisen. Monet heistä ovat ensin palkattomassa työkokeilussa ja halunneet jatkaa työllistettynä. Osa heistä on käynyt myös vapaaehtoisurssit ja jatkavat vapaaehtoisena työsopimuksen päätyttyäkin. Olemme Pysäkillä saaneet iloita henkilöistä jotka ovat löytäneet työuransa vanhustyöstä, tai lähteneet opiskelemaan, työllistämisyksikön päätyttyä.

Riitta Savander, diakonityöntekijä Hämeenlinna-Vanajan Diakoniakeskus

Diakoniatyöntekijä Riitta Savander oli Marko Paskan sijaisena tämän ollessa hoitovapaalla 2005. Hän ei mielestään tuonut mitään uutta Pysäkille – tuskin olisi ehtinytkään, mutta kertoi tuntevansa Pysäkin ns. kentän näkökulmasta. Hän oli tavannut omassa työssään vanhuksia, jotka käyttivät Pysäkin palveluja. Myös monet yhteistyömuodot yhdistävät Diakoniakeskusta ja Pysäkkiä. Paikanpäällä näki, miten yhteistyö pelasi ja millainen yhteistyö oli mahdollista.

Riitta Savander koki olleensa parhaimmillaan vapaaehtoisten kohtaamisissa, kuuntelemisessa ja asioista sopimisessa. Hän ei omien sanojensa mukaan ole suuri näkijä eikä tekijä, mutta hänelle sopivat arkipäivää koskettavien asioiden hoitaminen. Hän koki työssään Pysäkillä vaikeaksi sanoa, ettei ole mahdollista antaa välittömästi apua sen pyytäjälle. Hänelle suunnatut pyynnöt koskivat ystävää. Niitä tuli paljon eikä voinut herättää pyytäjässä turhia toiveita. Vaikeaa oli myös asettaa avunpyyntöjä tärkeysjärjestykseen. Omaiset saattoivat olla syvästi huolestuneita vanhuksestaan, vaikka apua oli saatavilla. Entä ne, joilla ei ollut ketään?

- Pysäkillä oloaikana vapaaehtoistyön arvostus kasvoi - pinnat nousivat. Näin myös kolikon toisen puolen. Vapaaehtoiset tekevät työtä intohimoisesti - usein hyvin yksisilmäisesti. He eivät välttämättä näe kokonaisuutta ja arvioivat asioita omasta tekemisestään käsin. Ymmärrän hyvin tämänkin puolen: intohimoisuus on vahvuutta. Kokonaisuuden näkeminen on toimihenkilöiden asia.

Mieleenpainuvina muistoina Riitta Savanderille ovat jääneet ne ihanat kokemukset, kun vapaaehtoinen ja ystävää etsinyt vanhus kohtasivat toisensa, sopivat toinen toisilleen: asiat natsasivat. Mieluisia kokemuksia olivat myös yhdessäolo vapaaehtoisten kanssa leiripäivillä, juhlissa ja retkillä.

Riitta Savander pitää Pysäkin valttina mainetta, imagoa, joka on luotu 15 vuodessa. Pysäkki on käsite. Myös vapaaehtoiset ja toiminnan monipuolisuus ovat menestystekijöitä. Pysäkki on pystynyt vastaamaan ihmisten tarpeisiin. Riittääkö voimat siihen tulevaisuudessa, ajatteluttaa. Sitoutumisen puute ja yksilökeskeisyys ovat uhkia.

- Pysäkin tekemä ikääntyneisiin kohdistuva avunvälitys ja viriketoiminta ovat arvokasta työtä ja toivon työn jatkuvan. Uusina mahdollisuuksina näen omasta tehtävästäni käsin uudenlaisen tukihenkilötoiminnan tarpeen, kuten arkiaskareiden "kädestäpitäen" - ohjauksen, neuvojen ja tuen antamisen raha-asioiden hoidossa, sekä avun ja virkistykseen tuottamisen kehitysvammaisille ja mielenterveyskuntoutujille, pohtii Riitta Savander.

Ritva Sutinen, käsityökerhon "kymppi"

Ritva Sutisella on menneillään 13 vuosi Pysäkillä. Hän tutustui Pysäkkiin elomessuilla 1997. Siellä esiteltiin Pysäkin toimintaa. Ritva kyseli, miten toimintaan pääsee mukaan ja häntä kehoitettiin ilmoittautumaan Pysäkin toimistossa. Arja Ratava-Laine soittikin hänelle ja tiedusteli, mitä hän osaa ja mitä hän on tehnyt työkseen. Hän sanoi osaavansa kotitöitä ja olevansa ammatiltaan ompelija. Niinpä Tuulikki Lähdeaho - käsityöihmisiä hänkin - ja Ritva Sutisesta tuli työpari, joka kävi Lukiokadun vanhustentalossa askartelemassa asukkaiden kanssa. Korttien ja koristeiden tekeminen ei asukkaita innostanut. He toivoivat, että saisivat mieluummin päiväkahvit. Niinpä työpari ryhtyi vanhusten kahvittajaksi. He leipoivat vuoronperään kotona kahvileivän ja paikan päällä he keittivät kahvit. Hinnaksi sovittiin 5 mk - ilmankin sai, jos rahaa ei ollut mukana. Kahvinjuonnin lomassa he lauloivat ja juttelivat asukkaiden kanssa. Vähitellen he täydensivät ohjelmatarjontaa jonkun pysäkkiläisen esityksellä. He siirtyivät Lukiokadulta uusiin tehtäviin ja toiset vapaaehtoiset jatkoivat ohjelmahetkiä.

Pysäkin toiminnan käynnistyessä vapaaehtoisiksi ilmoittautui käsitöiden tekemisestä kiinnostuneita henkilöitä. Ritva Sutisesta ja Tuulikki Lähdeahosta tuli kerhonvetäjiä 1997. Lopetettuaan kangasliikkeensä rouva Landen oli lahjoittanut Pysäkillä suuren

määrän kankaita. Ritva Sutinen ompeli niistä kotonaan 25 yöasua ja mekkoja tytöille. Niistä saatu raha oli hyvänä pohjakassana ostettaessa Pysäkille saumuria. Siellä oli ennestään vanha ompelukone, sen lisäksi Ritva toi käsityökerhoon oman koneensa

Käsityökerho kokoontui kerran viikossa kaksi tuntia kerrallaan. Koneet ja kankaat ehdittiin juuri ottaa esille, kun ne oli jälleen pistettävä kaappeihin. Niinpä Ritva ehdotti, että kerhoaikaa pidennettäisiin klo 10-14. Kokoontumispäiväksi tuli tiistai.

Käsityökerho tuottamat käsityöt myytiin aluksi myyjäisissä ja elomessuilla ne olivat arpajaisvoittona. Sittemmin niitä ryhdyttiin myymään myös Pysäkillä. Edellisen lisäksi käsityökerho oli ja on edelleen sen osanottajille sosiaalinen tapahtuma, jossa ryhmän jäsenet, 20-30 henkilöä, keskustelevat, nauravat ja kuuntelevat toinen toisiaan. Karjalaisena Ritva Sutisen on helppo lähestyä ihmisiä ja päinvastoin. Ritva sovittelee ja suunnittelee tehtäviä niin, että jokainen voi käyttää omia taitojaan. Ollessaan VET:n jäsen Ritva Sutinen piti ryhmän tietoisena Pysäkin tapahtumista ja kokouksissa tehdyistä päätöksistä. Hän kysyy kerholaisten mielipiteitä töistä ja niiden tekemisestä, näin he voivat vaikuttaa asioihin ja sitoutuvat päätöksiin. Käsityöryhmän jäsenet ovat osaavia ja monitaitoisia.

Pysäkin käsityöpiirin tuotevalikoima on monipuolinen ja runsas. Myydyimpiä tuotteita ovat saunahuput, näppikset ja virkatut kissat. Vuosien mittaan on sukkiä ja tumppuja tehty satamäärin. Sittemmin käsityöpiirin toiminta ja tuotevalikoima laajeni, kun Tilkkipiiri ryhtyi ompelemaan värikkäitä tuotoksiaan ja kankurit loihitivat mattoja, liinoja ja huiveja.

Pysäkillä alkoi Äiti Teresa-peittojen teko jo 1995. Kudottuja lappuja oli kerääntynyt varastoon valtava vuori. Ritvan aloitteesta niitä ryhdyttiin kokoamaan peitteiksi. Upsalan-talossa vierailut vapaaehtoinen kertoi vuonna 2001, että siellä oli kovin vetoista. Käsityökerhossa pakattiin 24 peittoa kasaan ja riemusaatolla ne kiikutettiin Upsalantalon vanhuksille. Loput peitteistä käytettiin arpajaisvoittona.

Käsityöpiiri on Ritva Sutiselle tervetullut henkireikä. Kotityöt pitävät hänet tiiviisti kodin seinien sisällä. Kerho ja kotona tehdyt lukemattomat käsityöt tuovat tervetullutta vaihtelua arkeen ja keskittävät ajatuksia pois arjen huolista. Kerhossa vallitsee hyvä henki. Se on ihmissuhdetyötä, jonka "karjalaistytö" on elämässään oppinut. Hän on tyytyväinen kerholaisiin ja Pysäkin tarjoamiin mahdollisuuksiin. Yhteistyö toimihenkilöiden ja käsityöpiirin kesken pelaa hyvin.

Ritva Sutinen sai Vuoden pysäkkiläinen- nimityksen yhdessä Tuulikki Lähdeahon kanssa 1999 Aulangolla vietetyssä joulujuhlissa. Diplomissa mainittiin mm. "Ritva Sutisen ryhmätyöskentely on mahtavaa". Ritva Sutinen sanoo olevansa emo-tyyppiä. Hän on pienestä pitäen ottanut vastuuta läheisistään.

Heli Tähtinen, toimistos sihteeri, Hämeenlinna-Vanajan Diakoniskeskus

Heli Tähtinen tuli mukaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön Mikko Metsäsen innostamana vuonna 1993. Hän oli Varpun kammarissa lähimmäispalvelun tukihenkilönä ja teki myös muita tukihenkilöihin liittyviä tehtäviä ja yhteydenottoja. Hän siirtyi Varpun kammarin myötä Pysäkille, mutta oli sitä ennen jo vapaaehtoisten edustajana kaupungin ja seurakunnan vapaaehtoistyöryhmässä. Hän toi ryhmään seurakunnan vapaaehtoisten näkemyksen. Siihen kuului oleellisesti se, että seurakunta tuo Pysäkin toimintaan myös omaa tehtäväänsä. Heli Tähtisen kädenjälki näkyi sittemmin Pysäkin mainoksissa, tiedotuksessa ja toiminnan moninaisessa organisoinnissa. Hänen roolinsa oli olla monessa mukana.

Kaupungin ja seurakunnan yhteisen vapaaehtoisryhmän tekemä hyvä pohjustustyö perustui jokaisen ryhmän jäsenen henkilökohtaisiin taitoihin ja kokemuksiin. Ideoita kerättiin ideariihessä, jossa hulluimmatkin ajatukset olivat sallittuja. Ryhmä sopi myös toiminnan pelisäännöt ja siitä, mihin keskitytään.

Vuosina 1995-1996 Heli Tähtinen oli Pysäkillä työntekijän roolissa, projektityöntekijänä. Hänen työnään oli käynnistää Aamukorva-toiminta, jossa Pysäkin yhteiskumppanina oli Sisälähetyksen Olokolo. Lisäksi hän avusti Arja Ratavaa ja Tiina Krögeriä, huolehti tiedotuksesta sekä koulutuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Heli Tähtinen sanoo oppineensa Pysäkin toiminnasta, kuinka tärkeää on yhteishenki. Lehtikirjoitukset, projektiryhmä sekä vapaaehtoiset loivat tätä hyvää henkeä. Yhteiseen päämäärään pyrkiminen edellytti yhteistyötaitoja. Ryhmässä oleminen kasvatti ja yhteiset tulokset antoivat itsetuntoisuutta ja motivaatiota. Tiedottaminen toiminnan kaikissa vaiheissa oli erittäin tärkeää.

Heli Tähtinen muistaa vapaaehtoisena oloaikaansa ja työtään Pysäkillä mieluisana kokemuksena. – Joka päivä oli kiva mennä Pysäkille. Se antoi tunteen, että kuulun johonkin ja minulla on paikka, mihin mennä. Niillä on merkitystä koko ihmisen hyvinvoinnille.

6. KOULUTUS

Vapaaehtoistyöhön ryhtyminen edellyttää vapaaehtoistyön peruskurssin käymistä. Se tarjoaa tietoa ja perehdytystä vapaaehtoistyön toimintaperiaatteista ja mahdollisuuksista, itsensä tuntemisesta, ihmisten kohtaamisesta sekä omien voimavarojen ja jaksamisen tunnistamisesta.

Vapaaehtoistyön peruskurssi alkaa. Kaikille ihmisten auttamisesta kiinnostuneille. Arkitaidot ja avara sydän riittävät pitkälle. Tule avuksi ja iloksi. Olemme iloisia ja monitaitoisia. Vapaaehtoistyö tekee sydämen iloiseksi. Tule mukavaan porukkaan mukaan! Peruskurssi antaa ”eväitä” polullesi. Tervetuloa saamaan ja antamaan, valinta on sinun – tervetuloa!

Vapaaehtoistyön peruskursseja on järjestetty seurakunnan vapaaehtoistyön käynnistymisestä asti 1980-luvulta. Vuodesta 1995 Pysäkki on järjestänyt kaksi kurssia vuodessa, lukuun ottamatta vuotta 2007. Koulutuksen järjestämisestä vastasivat Pysäkin toimihenkilöt, aluksi myös diakoniasihtööri Mikko Metsänen. Kurssin pituus, kuten sen sisältökin on 15 vuodessa muuttunut. Kurssi oli aluksi kuuden illan mittainen, yht. 18 tuntia, vuonna 2009 kurssi kesti neljä iltaa, yht. 8 tuntia. Vapaaehtoiskoulutus on lisännyt tietoa, taitoa sekä innostusta ja poistanut ennakkoluuloja ja pelkoja. Se on koonnut pirstaleista kokonaisuuden. Kurseilla oli osallistujia 12-25. Osa kurssilaisista on kurssille tullessaan selvillä, mille vapaaehtoistyönsektorille he haluavat asettua, osa toivoo löytävän alansa kurssin aikana. Kaikki vapaaehtoiskurssin käyneet eivät ole jääneet vapaaehtoisiksi.

Syksyllä 1995 peruskurssin sisältö oli seuraava:

*1. jakso "On ilo olla vapaaehtoistyössä"
Tullaan tutuksi. Minun kokemuksiani .Mitä minun tulee muistaa ollessani vapaaehtoinen. Tunne itsesi - tunne toinen, tietoisuuden kukka.*

*2. jakso: "Vanhempi- aikuinen - lapsi" – elämänriepottelussa.
Miten autan ihmistä elämän eri vaiheissa. Vanhempi – aikuinen – lapsi elämässä. Yhteisiä harjoituksia.*

*3. jakso "Harjoituksesta elävään elämään."
Sosiodraamaharjoituksia erilaisista auttamistilanteista. Palaute
Päättöseremonia*

Vuonna 2000 ohjelmaan tuli ratkaisukeskeinen auttaminen, Pysäkin organisaation ja toimintamuotojen esittely sekä paneelikeskustelu, jossa oli mukana kokeneita vapaaehtoisia. Vuonna 2005 oli Pysäkin toimihenkilöiden lisäksi kurssin ohjaajana psykologi Seija Ronkainen. Uutta edelliseen olivat aiheet; eväitä vuorovaikutukseen sekä voimavarani ja jaksaminen.

Kurssipalaute kertoi kurssin onnistumisesta, se antoi myös uusia ideoita kurssin toteutukseen tai vapaaehtoistyöhön ylimalkaan.

7. TIEDOTUS 1994 - 2009

Vapaaehtoiset, asiakkaat ja yhteistyökumppanit

Pysäkillä tiedottamista vapaaehtoisille pidettiin tärkeänä luottamuksen ja motivaation edistämiseksi. Muutaman kerran vuodessa postitettua tiedotetta ryhdyttiin kutsumaan Pysäkkiviestiksi. Siinä kerrottiin vapaaehtoisten leireistä, peruskursseista, retkistä ja vapaaehtoisten koulutustilaisuuksista sekä muista ajankohtaisista aiheista.

Pysäkkiviesti sai uuden ilmeen ja värit, kun diakoni Marko Pasma ryhtyi uusien ideoiden ja kehittynein työvälinein sen toimittajaksi vuonna 2004. Kaksipuolinen tiedote ilmestyi 4-6 kertaa vuodessa. Lisäksi eri ryhmille lähetettiin kutsuja koulutukseen ja ryhmäpalavereihin. Seurakunta tiedotti tapahtumista omissa ilmoituksissaan ja Kotikirjossa. Pysäkki käytti tiedotuksessaan Kaupunkiuutisten ja Hämeen Sanomien menot mielessä -palstoja.

Eri tilaisuuksissa ja tempauksissa jaettiin Pysäkin toimintamuuodoista kertovaa keltaista ohjelmalehteä, jossa kerrottiin Pysäkin tapahtumista kahden kuukauden jaksoissa. Sitä monistettiin tuhansia kappaleita.

Pysäkki Aviisi

Vuosina 1998-2001 toimitettiin Pysäkillä kahdesti vuodessa jäsenistölle ja yhteistyökumppaneille suunnattua Pysäkki Aviisia. Sen toimituskuntaan kuuluivat Bertta Aspors, Kari T.J. Heikinheimo, Pekka-Sakari Laine, Sakari Metsälho ja Raili Reinikainen. Lehti ilmestyi kaksi kertaa vuodessa. Sen kirjoitukset olivat pysäkkiläisten käsialaa. Aiheet olivat heidän omasta elämästään, harrastuksistaan, vapaaehtoisuudesta sekä yhteisistä retkistä ja juhlista. Lehteen oli sisällytetty myös aforismeja, runoja ja matkakertomuksia.

Pysäkin 10-vuotisjuhlavuonna ilmestyi Juhla-Aviisi. Sen päätoimittaja oli Pirjo-Liisa Vilenius ja toimituskunta; Ritva Alanne, Terttu Häkkinen, Pirkko-Liisa Kastari, Kati Lindell, Kaisa Paavilainen, Marko Pasma ja Arja Ratava-Laine.

Lehdistö, radio ja TV

Vapaaehtoiskeskuksesta pidettiin aktiivisesti yhteyttä tiedotusvälineisiin ja Pysäkki sai huomiota lehdistössä ja radiossa. Paikallislehtien lisäksi Pysäkin toiminnasta ovat kirjoittaneet valtakunnalliset sosiaalialan julkaisut sekä aikakauslehdet. Paikallisradio on tehnyt Pysäkin toiminnasta ja vapaaehtoisista monta juttua. Juhlavuonna, 2004, Pysäkki esittäytyi TV:ssa kolmasti. TV1:n ohjelma, Vierivät kivet, esitteli dokumentissaan Pysäkin toimintaa, TV2:n dokumenttiohjelmassa, Odotus, oli mukana neljä Pysäkin vapaaehtoista ja Pysäkin tanssijat esiintyivät kravattihameissaan Hämeen alueuutisten TV-lähetyksessä.

Pysäkki sai omat internetsivut vuonna 2000. Ne uudistuivat syksyllä 2004. Uudistetun järjestelmän kautta sivujen päivitys helpottui. Vuonna 2007 Pysäkin sivuilla vieraili yli 4000 kävijää. Seuraavana vuonna lukema oli yli 7000. Myös ruotsinkielisillä esittelysivuilla vierailtiin 142 kertaa ja venäjänkielisillä sivuilla 134 kertaa.

Kootut kynäykset

Kulttuurikaaren kirjoittajapiirin ohjaaja Aila Lompola kokosi vuosina 2005- 2008 kirjoittajapiirin vuoden aikana kirjoittamista tuotoksista yht. neljä kokoelmaa, nimeltä Kootut kynäykset. Ne sisälsivät sekä suorasanaista että runomittaista tekstiä.

Julkaisut:

1995, Runokirja Virtaavat lähteet, 1500 kpl
1998-2001 PysäkkiAviisi, kaksi vertaa vuodessa, 350 kpl
2003 Postikorttisarja, 1000 kpl
2004 Värssykirja, Olkoon onni osanasi, 2000 kpl
2004 Pysäkin Juhla-Aviisi, 500 kpl
2005 Kootut Kynäykset I-IV

8. VAPAAEHTOISKESKUS PYSÄKIN TOIMIHENKILÖT 1994-2009

Arja Ratava-Laine, toiminnanohjaaja	1994-
Tiina Kröger, diakoniatyöntekijä	1994-1998
Leena Mikola, projektityöntekijä, kanslisti, palvelusihteri	1997-
Mervi Viuhko, diakoniatyöntekijä	1998
Suvi Kalliovirta, diakoniatyöntekijä	1998-1999
Anu Kontio, diakoniatyöntekijä	1999-2001
Pia Soidinsalo, diakoniatyöntekijä	2001
Sari Kalliovirta, diakoniatyöntekijä	2001-2002
Liisa Piirainen, diakoniatyöntekijä	2002-2004
Marko Pasma, diakoni	2004-
Riitta Savander, diakoniatyöntekijä, sijainen	2005-2006
Lauri Nurmi, projektityöntekijä, diakoni	2007-2009

9. VAPAAEHTOISET V. 1996-2008

<i>Pysäkillä kirjoilla</i>	<i>henkilöä</i>
1996	270
1997	300
1998	321
1999	
2000	370
2001	370
2002	
2003	350
2004	370
2005	376
2006	380
2007	440
2008	450

10. VAPAAEHTOISTEN NIMEÄMISET

Vuosi	Nimitys	Vuoden valitut
1993	Vuoden lähimmäinen	Heli Tähtinen
1994	Vuoden lähimmäinen	Mariitta Heinonen
1995	Vuoden lähimmäinen	Pauli Luhtanen
	Vuoden pysäkkiläinen	Riitta-Maija Aalto
1996	Vuoden lähimmäinen	Sylvi Siren
	Vuoden pysäkkiläinen	Sirkka Salmi
1997	Vuoden kaveri	Sosiaalialan oppilaitos
1998	Vuoden pysäkkiläinen	Hillevi Penttinen ja Elvi Kouru
	Vuoden lähimmäinen	Juhani Viljanen
1999	Vuoden lähimmäinen	Tuulikki Lähdeaho ja Ritva Sutinen
2000	Vuoden lähimmäinen	Aimo Voutilainen
	Vuoden vapaaehtoinen	Leo Saari
2001	Vuoden lähimmäinen	Pirjo-Liisa Vilenius
	Vuoden pysäkkiläinen	Elna Koskiluoto, Kaino Hölttä ja Liisa Vanhatalo
2002	Vuoden pariskunta	Eila ja Kalevi Särestö
	Vuoden pysäkkiläinen	Terttu Mällinen
2003	Vuoden lähimmäinen	Annikki Tiilikainen
	Vuoden pysäkkiläinen	Erkki Ikonen
	Vuoden pariskunta	Maija ja Uolevi Mustonen
2004	Vuoden lähimmäinen	Terttu Kaivola
	Vuoden pysäkkiläinen	Seppo Airola ja Markku Kettunen
	Vuoden pariskunta	Sirkka ja Reijo Salminen
2005	Tiedot puuttuvat.	Tiedot puuttuvat.
2006	Vuoden lähimmäinen	Venne Lompola
	Vuoden pysäkkiläinen	Liisa Nurmi ja Ulla-Liisa Kokko
	Pitkänlinjan pysäkkiläinen	Eero Anttila
	Vuoden pariskunta	Varpu ja Veikko Koivu
2007	Vuoden lähimmäinen	Irkku Liikkala
	Vuoden pysäkkiläinen	Ulla Käpynen

2007	Vuoden pariskunta	Ritva ja Pentti Pennanen
2008	Vuoden lähimmäinen	Sirkka-Liisa Vehviläinen
	Vuoden pysäkkiläinen	Helena Lampinen ja Eine Koponen
	Vuoden kaveri	Hämeenlinnan Latu ry

11. PYSÄKIN KULTTUURIKAARI RY

Pysäkin Kulttuurikaari ry:n vuosikertomuksessa 1998 todetaan: "Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä toimineet ihmiset huomasivat ajan mittaan, että tuokin kirjoittaa, tuokin on musiikki-ihminen tai että kansanperinteestä on mukava jutella. Niin kutsuttiin runontekijöitä kokoamaan antologiaa, joka sai nimekseen "Virtaavat lähteet", ruvettiin pitämään perinnetuokioita, lauluhetkiä sekä soittamaan yhdessä ja erikseen".

"Virtaavat lähteet" ilmestyi 1996 ja sitä myytiin toistatuhatta kappaletta. Soittajat, laulajat ja lausujat esiintyivät Pysäkillä ja muuallakin. Pyyntöjä tuli runsaasti ja aiheutti Pysäkin toimihenkilöille lisätyötä. Se vauhditti yhdistyksen perustamista. Sitä paitsi yhdistyksellä, olisi yleishyödyllisenä yhteisönä juridiset oikeudet julkaista kirjallisuutta, vastaanottaa esiintymiskorvauksia sekä järjestää arpajaisia, juhlia ja retkiä. Lisäksi huomattiin, että rahaa oli jo koossa 12 000 mk. Se oli saatu kirjojen myynnistä sekä syntymäpäivämuistamisista, jotka Arja Ratava-Laine ohjasi Kulttuurikaarelle käytettäväksi Pysäkin hyväksi.

Pysäkin Kulttuurikaari ry perustettiin helmikuun 25. p:nä 1998. Perustavassa kokouksessa oli läsnä Layla Ahonen, Bertta Aspfors, Kari Heikinheimo, Pekka-Sakari Laine, Arja Ratava-Laine, Leo Saari ja Markus Virolainen. Kirjallisesti yhdistystä perustamaan olivat ilmoittautuneet Toini Friman, Pekka Lampinen, Outi Maria Leijon ja Ellen Pylkkänen.

Pysäkin Kulttuurikaari ry:n sääntöjen 2§: Pysäkin Kulttuurikaari ry edistää Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinnan ev. luth. seurakuntien diakoniatyön ylläpitämän vanhusten, vammaisten ja muiden avuntarvitsijoiden hyvinvointia kehittämällä vapaaehtoistyöhön perustuvan Vapaaehtoiskeskus Pysäkin taide- ja kulttuuritoimintaa, sekä edistämällä pysäkkiläisten yhteistoimintaa.

Yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja oli Markus Virolainen. Toimintavuoden ohjelmassa oli runoryhmän ja lukupiirin kokoontumiset, Pysäkin perinnetuokiot sekä Pysäkin orkesterin esitykset Pysäkillä sekä ulkopuolella. Lisäksi Pysäkin taidenäyttelyt siirtyivät Kulttuurikaaren hoidettavaksi. Kulttuurikaari teki oopperaretken Helsinkiin katsomaan "Seviljan parturia".

Pysäkin Kulttuurikaaren toimintaryhmät 1998-2009

- Runoryhmä, vetäjä Pekka Lampinen 1998-1999,
- Kirjallisuuspiiri, vetäjä Tuomo Vainio 2000
- Kirjoittajapiiri, vetäjä Satu Nieminen 2001-2002, Anja Jussila 2003 ja Aila Lompola 2004-
- *Musiikkiryhmät:*
 - V. 1995 Leo Saari, viulu, Reijo Salminen, harmonikka, Eero Anttila, kitara ja Markus Virolainen, bassokitara.
 - V. 1998 Heikki Rassi, kitara, Markku Aaltonen, rummut, Eero Anttila, kitara, Toini Friman, laulu, Erkki Ikonen, viulu, piano, Tiina Heino, viulu, Maria Leijon, laulu, kitara, Jorma Leskinen, basso, Riitta Nybom, viulu, Antti Pulli, laulu, Ellen Pylkkänen, laulu, paino, Leo Saari, viulu, Reijo Salminen, harmonikka, Markus Virolainen, basso, Anita Repo, laulu, Päivi Valkoniemi, laulu, Yrjö Hänninen, laulu
 - V. 2001 Pysäkin trioli, Erkki Ikonen, Jorma Leskinen, Seppo Airola, S.V.P – kvartetti: Heikki Rassi, kitara, Raimo Raussi, viulu, Jorma Leskinen, basso ja Reijo Salminen, harmonikka
 - V. 2008 Pysäkin orkesteri: Mauri Koivisto, harmonikka Jorma Leskinen, basso, Heikki Rassi, kitara, Raimo Raussi, viulu, orkesterin johto, Timo Roos, harmonikka, Ellen Pylkkänen, laulu, Jarkko Lehti, laulu ja basso
- Lisäksi eri kokoonpanoin: Erkki Ikonen, yksin tai kumpp. Soittoduo; Eero Anttila ja Reijo Salminen. Varpu ja Veikko Koivu, säestys ja yhteislaulun johtaminen. Seppo Airola, kitara, laulu. Matti Aalto, yhteislaulujen johtaminen. Sinikka Kava, piano ja Raili Rutanen, yhteislaulujen johtaminen. Varpu Koivu, piano, Raili Rutanen, yhteislaulujen johtaminen.
- Kuukausittain vaihtuvat taidenäyttelyt, vastaava Riitta-Maija Aalto 2000- 2002, Kikka Kulusjärvi 2003-2005, Sinikka Savolainen 1-9/ 2006, Ritva-Liisa Aho 10-12/2006-
- Julkaisutoimikunta, julkaisu Pysäkki Aviisi. Vastaava Pekka-Sakari Laine 1998-1999, Raili Reinikainen 2000.
- ATK-kerho, ohjaaja Raili Reinikainen, 2000-2001, kerhon käytettävissä kaupungin avustuksella, lahjoituksilla ja yhdistyksen varoilla hankitut laitteet
- Kuvataideryhmät aikuisille, ohjaaja Terttu Mällinen 2001- 2003, Pirjo Dufva 2004-2005, Kikka Kulusjärvi 2006- 1-5/ 2008
- Pysäkin pikkutaiteilijat, ohjaaja Terttu Mällinen 2001-2003, avustajana Tellervo Tähtinen-Sund 2001, Kirsti Varis-Mölsä 2002,
- Naisten tanssiryhmä 2002- , ohjaaja Pirjo-Liisa Vilenius
- Miesten tanssiryhmä 2005- , ohjaaja Seppo Airola
- Näytelmäpiiri 2006-, puheenjohtaja Liisa Lotti, ohjaajat Liisa Nurmi ja Raili Rutanen

Toimintaa ja tapahtumia:

- 1999 Kulttuurikaari palkkasi arkkitehti Markus Virolaisen työllistämisvaroin ja kaupungin tuella yhdistyksen palvelukseen kuudeksi kuukaudeksi, tehtävänä

Raatihuoneenkatu 7: ssä sijaitsevan kulttuurihistoriallisen rakennuksen korjaussuunnitelman teko ja käytännön toteutus.

- Kuvataideleiri 1-8. 2001 Boyerilla klo 12-19, vetäjinä Terttu Mällinen ja Pauli Luhtanen. Sen seurauksena syntyi Pysäkin taidepiiri, ns. Pysäkin taiteilijat
- Pysäkin taidepiirin jäsenet, Pysäkin taiteilijat, maalasivat Boyerilla tiistaisin Terttu Mällisen, Pirjo Dufva ja Kikka Kulusjärven vetämänä 2001-2008
- Lasten kuvataidekerho kokoontui joka toinen viikko Boyerilla 2001-2003. Pääohjaajana Terttu Mällinen, avustajina Tellervo Tähtinen-Sund ja Kirsti Varis-Mölsä. Kerhoa toteutettiin yhteistyössä Kanta-Hämeen Perheiden Tuki ry:n kanssa 2001. Kerhomuotoisen taidetoiminnan tavoitteena oli antaa syrjäytymisuhan alla oleville lapsille mahdollisuus itseilmaisuuksiin, ryhmässä toimimiseen ja harrastamiseen turvallisessa ja kasvattavassa ilmapiirissä.
- Pysäkin Kulttuurikaari ry hallinnoi 2002 pyörätuoliprojektia keräyksin ja tempauksin sekä vastaanotti lahjoituksia. Yhdistys koordinoi edelleen pyörätuolien huoltoa ja tuolien sekä lisävarusteiden hankintaa.
- 2003 Lasten taideleirin oppilaan 11-vuotiaan Ainin maalaamasta taulusta, "Kettu" kopioitiin 10 kpl. Niistä ensimmäinen lahjoitettiin pyörätuoliprojektin liikkeellepanijalle, Markku Kettuselle, muut myytiin 25 eurolla.
- 2003 Kulttuurikaari toimi Raatihuoneella pidettyjen konserttien palvelujen järjestäjänä. Kuudessa konsertissa pysäkkiläiset hoitivat konserttiyleisön vaatteiden vastaanoton ja säilytyksen sekä väliaikakahvit tarjoiluineen. Kerralla oli tehtävissä 8-10 henkilöä. Työstä saatu tuotto oli 1546,50 Euroa, kulut 52,32 Euroa
- Tiernapoikien / Tiernaukkeliin esitykset v. 2001-2007, Tiernatyttelit 2008.
- Toivon-päiväkävelyt 4.6. 2003- 4.6. 2008. Vuonna 2009 satoi kävely peruuntui.

Pysäkin Kulttuurikaari ry:n hallitus:

Puheenjohtajat:

Marku Virolainen	1998
Pekka Lampinen	1999
Arja-Ratava-Laine	2000-2007
Pirjo-Liisa Vilenius	2008-

Sihteerit:

Layla Ahonen	1998-
Arja Ratava-Laine	1999
Raili Reinikainen	2000
Marja Estlander	2001-2008
Leena Eskola-Eklund	2009-

Varapuheenjohtajat:

Pekka Lampinen	1998	Pauli Luhtanen	2002-2004
Bertta Aspors	1999-2000	Kirsti Kulusjärvi	2005-2006
Heikki Rassi	2001	Ritva-Liisa Aho	2006-

Rahastonhoitajat:

Pekka Lampinen	1998-1999
Raili Reinikainen	2000-2001
Heikki Rassi	2002-

Hallituksen jäsenet, varajäsen:

Pekka-Sakari Laine 1998-1999	Erkki Ikonen 2001-2002
Kari Heikinheimo 1998-2000	Bertta Aspfors 2000
Leo Saari 1998-2000	Helena Laine 2002
Toini Friman 1998-1999	Paavo Peltoniemi 2003-
Sylvi Siren 1998	Pirjo-Liisa Vilenius 2003-2007
Raili Reinikainen 1999	Irkku Liikkala 2004-
Tuomo Vainio 2000	Pirkko Heino 2004
Helmi Toivonen 2000	Sinikka Savolainen 2006
Terttu Mällinen 2000-2002	Sirkka Salminen 2007-
Kikka Kulusjärvi 2001-2004	Liisa Lotti 2009-

12. LÄHTEET

Painettu tai monistettu aineisto

Arja Ratava-Laineen arkisto
Leikekirjat 1994-2009
Pekka Lampinen: Vapaaehtoisuuden uusien muotojen kehitys HML:ssa
Pirjo-Liisa Vilenius, kirjoituksia ja puheita Pysäkistä
Pysäkin Kulttuurikaari 1998-2009
PysäkkiAviisi 1998-2001, Pysäkiin Juhla –Aviisi 2004, Kootut kyhäykset I
Tiedotteet, Pysäkkiviesti
Toiminnan kehittäminen, suunnitelmia, ideoita
Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintakertomukset
Vapaaehtoisuus, kurssiraportit
Virtaavat lähteet

Haastattelut:

Eskolin Heli, perusturvakeskuksen suunnittelija, 22.6. 09
Kontio Anu, diakoniatyöntekijä, kirjeitse, 15.4. 09
Kröger Tiina, diakoniatyöntekijä, sähköpostitse, 29.3. 09
Mertanen Terttu, ikäihmisten lautakunnan ja vanhusneuvoston jäsen, 6.7. 09
Metsänen Mikko, kouluttaja, 3.4. 09
Mikola Leena, palvelusihteeri, 18.6. 09
Pasma Marko, diakoni, 18.6. 09
Raitaranta Airi, johtava diakoniatyöntekijä
Ranta Ilkka, Hämeenlinnan Diakonijaohdokunnan puheenjohtaja, 27.5. 09
Ratava-Laine Arja, toiminnanohjaaja, 17.6. 09
Savander Riitta, diakoniatyöntekijä, 26.6. 09
Sutinen Ritva, käsityöpiirin vetäjä, 8.6. 09
Tähtinen Heli, diakoniakeskuksen sihteeri, 28.5. 09